לימוד יומי

חיד''א יומי - חומש במדבר

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חיד''א יומי - חומש במדבר

רבי חיים יוסף דוד אזולאי

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידא-יומי-חומש-במדבר/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פָּרַשַׁת בַּמִּדְבָּר 5
יוֹם א' 5
יוֹם ב' 6
יוֹם ג' 6
יוֹם ד' 7
יוֹם ה' 8
יוֹם ו' 9
פָּרַשַׁת נָשֹׂא 11
יוֹם א' 11
יוֹם ב' 12
יוֹם ג' 12
יוֹם ד' 13
יוֹם ה' 14
יוֹם ו' 15
פָּרַשַׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ 16
יוֹם א' 16
יוֹם ב' 17
יוֹם ג' 18
יוֹם ד' 19
יוֹם ה' 20
יוֹם ו' 21
פָּרַשַׁת שְׁלַח 22
יוֹם א' 22
יוֹם ב' 22
יוֹם ג' 23
יוֹם ד' 24
יוֹם ה' 25
יוֹם ו' 26
פָּרַשַׁת קֹרַח 27
יוֹם א' 27
יוֹם ב' 28
יוֹם ג' 29
יוֹם ד' 30
יוֹם ה' 30
יוֹם ו' 31
פָּרַשַׁת חֻקַּת 32
יוֹם א' 32
יוֹם ב' 33
יוֹם ג' 34
יוֹם ד' 34
יוֹם ה' 35
יוֹם ו' 36
פָּרַשַׁת בָּלָק 37
יוֹם א' 37
יוֹם ב' 38
יוֹם ג' 39
יוֹם ד' 40
יוֹם ה' 41
יוֹם ו' 42
פָּרַשַׁת פִּינְחָס 43
יוֹם א' 43
יוֹם ב' 44
יוֹם ג' 44
יוֹם ד' 45
יוֹם ה' 46
יוֹם ו' 46
פָּרַשַׁת מַטּוֹת 47
יוֹם א' 47
יוֹם ב' 48
יוֹם ג' 49
יוֹם ד' 50
יוֹם ה' 50

יוֹם ו' 51
פָּרָשַׁת מַסְעֵי 52
יוֹם א' 52
יוֹם ב' 53
יוֹם ג' 54
יוֹם ד' 55
יוֹם ה' 56
יוֹם ו' 57

פָּרַשַׁת בַּמִּדְבָּר

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. עֶרֶב שָׁבוּעוֹת, יִשְׁתַּדֵּל לִטְבּוֹל עַל כָּל פָּנִים. וְקֹדֶם הַטְּבִילָה יְנַלֵּחַ רֹאשׁוֹ, דְּוְקָא בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת וְלֹא קֹדֶם, כִּי כֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת הָאֲמִתִּי, וְכֵן כָּתַב מוֹרִי זְקֵנִי הָרַב חֶסֶד לְאַבְרָהָם זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה בִּכְתָב יָד. זוֹלַת אִם חָל שָׁבוּעוֹת בְּיוֹם א', שֶׁאָז יְגַלֵּחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר (עַיֵּן מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע סִימָן ח' אוֹת רכא) בס"ד.
(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף א)

ב. אוֹר שָׁבוּעוֹת, יְקַדֵּשׁ וְיֹאכַל שִׁעוּר בְּרֵכַת הַמָּזוֹן, לְקַיֵּם מִצְוַת סְעֻדַּת יוֹם טוֹב, וִיבָרֵךְ כַּהוֹגֶן. וְתַכֶּף יֵלֵךְ לְמָקוֹם הַלִּמּוּד, וְיַתְחִיל לִלְמוֹד הוּא לְבַדּוֹ מִנְיַן הַמִּצְוֹת שֶׁל הַרַמְבַּ"ם אוֹ אִדְּרָא זוּטָא אוֹ תְּהִלִּים. וְכַאֲשֶׁר יָבוֹאוּ בְּנֵי חֲבוּרָה יַתְחִילוּ בְּסֵדֶר הַלִּמּוּד בְּלִי הֶפְסֵק.
(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ב)

מוּסָר

יִשְׂמַח מְאֹד בַּחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה [שָׁבוּעוֹת], וְיִתְעוֹרֵר עַל אֲשֶׁר בַּחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים נָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְיִטְבֹּל בְּעֶרֶב הַחַג, וּבְעַמּוּד הַשַּׁחַר אַחַר הַתִּקּוּן עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת - בְּרֵישׁ מִלִּין אֹמַר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ ז"ל דְּדוֹאֵג וַאֲחִיתֹפֶל לֹא הָיוּ מַזְכִּירִין שֵׁם "דָּוִד" רַק "בֶּן יִשַׁי" וְכַיּוֹצֵא, וְהוּא דָּבָר יָדוּעַ דְּהַשּׂוֹנֵא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַזְכִּיר שֵׁם שׂוֹנְאוֹ וּמְכַנֶּה אוֹתוֹ. וּכְלַפֵּי [לַיְיָא?] הָאוֹהֵב תָּדִיר, מַזְכִּיר שֵׁם אוֹהֲבוֹ. וְזֶהוּ אֶצְלִי כַּוָּנַת הַכָּתוּב: "שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ וְגוֹ' בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת", כְּלוֹמַר חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל וּלְפִי חִיבָּתָן תִּשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם, כִּי אוֹת הִיא כִּי גְּדֹלָה נַפְשָׁם גַּם אֲהֲבָתָם, וּבָזֶה יִהְיֶה לָהֶם נְשִׂיאוּת רֹאשׁ, כִּי אַתֶּם שְׁלוּחַי קוֹרְאִים בִּשְׁמָם. וְזֶה שֶׁאָמַר: "שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת". וְכֵן בְּכָל הַמִּנְיָנִים כְּתִיב "בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת", כִּי הַזְכָּרַת הַשֵּׁם יוֹרֶה עַל אַהֲבָה, וְגַם עַל צְדָקָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאֵיתָא בְּפֶרֶק חֵלֶק (דַּף צ"ח ע"א) דְּאָמַר מָשִׁיחַ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שָׁלוֹם עָלֶיךָ בַּר לֵיוַאי וְאָמַר לוֹ אֱלִיָּהוּ זָכוּר לְטוֹב אַבְטִיחָךְ לָךְ וְלַאֲבוּךְ לְעַלְמָא דְּאָתֵי, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י דְּאִי לָאו צַדִּיקִים גְּמוּרִים אַתֶּם, לֹא הָוָה יָהִיב לָךְ שְׁלָמָא וְלֹא הָוָה מִדְכַּר שְׁמָא דַּאֲבוּךְ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אַלְמָא דְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם גַּם הוּא יוֹרֶה צִדְקָתוֹ.
(כִּסֵּא דָּוִד דְּרוּשׁ ח')

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. [בְּלֵיל שַׁבּוּעוֹת] אַחַר קְרִיאַת פְּסוּקֵי תַּנַ"ךְ כַּאֲשֶׁר יָסַד רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זַ"ל, יִלְמְדוּ הָאִדְרָא רַבָּא. וְאַחַר כָּךְ קְצָת תְּהִלִּים עַד סָמוּךְ לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר.

(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ג)

ב. אַחַר עַמּוּד הַשַּׁחַר יְזַהֵר שֶׁלֹּא יֹאמַר שׁוּם פְּסוּק עַד שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, וְחוּץ מִבִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם, יְבָרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זצ"ל.

(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ד)

מוּסָר

וְזֶה מִנְהָג קָבוּעַ בְּרֹב יִשְׂרָאֵל, יֵצְאוּ קְבוּצִים פְּמַלְיוֹת פְּמַלְיוֹת, לִלְמוֹד בְּאַהֲבָה תִּקּוּן הַמְסֻדָּר, וַיָּאֶר אֶת הַלַּיְלָה, וַאֲשֶׁר הֵי"ן לוֹ כְּסֶ"ף [מִלְּשׁוֹן כִּסּוּפִין] לַעֲשׂוֹת הַדְּבָרִים כְּמִשְׁפָּטָן, יְזַהֵר לִקְרוֹת הַסֵּדֶר הַמְתֻקָּן מֵרַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זצ"ל, וְהוּא הַמְפֻרְסָם בְּכֹל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל מִכַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים.

(לֵב דָּוִד פֶּרֶק ל"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כָּל זָכָר לְגוּלְגָּלוֹתָם - אֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ בַּעֲנִיּוּתֵינוּ בְּרֹאשׁ דָּוִד פָּרָשַׁת תִּשָּׂא (דַּף ס"ז ע"ב) דְּיִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד שָׁקוּל בְּאֵיכוּת בְּכַמָּה אֲנָשִׁים, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ נִסְתַּפֵּק וְאָמַר כֵּיצַד אָמְנָם כִּי לֹא יָדַעְתִּי לְכַוֵּין כָּל אֶחָד כַּמָּה חֲשִׁיב, וְהֶשִׁיבוֹ ה' "לְגוּלְגְּלוֹתָם" תִּמְנֶה בְּכַמּוּת. עַיֵּן שָׁם בְּאוֹרֶךְ. וְזֶה שֶׁאָמַר לוֹ כָּאן "לְגוּלְגְּלוֹתָם" כָּל גּוּף אֶחָד, אַף שֶׁכָּל אֶחָד שָׁקוּל בְּכַמָּה אֲנָשִׁים. וּבְיַלְקוּט רְאוּבֵנִי כָּתַב לְגוּלְגְּלוֹתָם רָמָז לַגִּלְגּוּל. עַיֵּן שָׁם בְּאוֹרֶךְ. וְיוּמְתַּק לְפִי רֶמֶז זֶה אוֹמְרוֹ "כָּל זָכָר לְגוּלְגְּלוֹתָם", דְּהַנְּשִׁים עַל הָרֹב לֹא יָבוֹאוּ בְּגִלְגּוּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲרִ"י זַצַ"ל.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. [בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבּוּעוֹת] יְזַהֵר שֶׁלֹּא יִתְנַמְנֵם בְּקְרִיאַת שְׁמַע וְעַמִּידָה, כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי לַעֲבֹד ה'.

(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ה)

ב. אַחַר תְּפִלָּה, יְקַדֵּשׁ וְיִשְׁתֶּה רְבִיעִית מָזוּג בְּמַיִם, וְיכַוֵּין לִפְטוֹר בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה מֵהַקָּאבָ"י, וְיֹאכַל שְׁעוֹר פַּת הַבָּאָה בְּכִסְנִין, וִיבָרֵךְ עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַיַּיִן.

(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ו)

מוּסָר

וְיֵצֶן שֶׁמַּעְתִּי כִּי קְצָת לוֹמְדִים קָבְעוּ לִלְמוֹד פֶּרֶק מֵהַרַמְבַּ"ם מֵהי"ד הַחֲזָקָה, וְיֵשׁ שֶׁלָּמַד הָאִדְרָא, וְלֹא רָצוּ לִלְמוֹד תִּקּוּן הָאֲר"י זַצַ"ל, פְּסוּקֵי הַתְחָלַת הַפָּרָשִׁיוֹת וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים וְסוֹפָן. אֶת קַסְתִּי נָתַתִּי אֲשֶׁר לֹא טוֹב עָשׂוּ, לַעֲשׂוֹת בָּמָה לְעַצְמָם, וּלְשַׁנּוֹת מִנְהָג כָּל יִשְׂרָאֵל. וַהֲגַם כִּי יֹאמְרוּ כִּי דַּלִּים הֵם, וְלֹא אַסִּיקוּ בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, כְּמָה דְּמַסִּיק תְּעֶלָּא מִבֵּי כְּרָבָא, וְהַתִּקּוּן הַלָּז בָּנוּי וּמְשֻׁכְלָל עַל פִּי הַסּוֹד, רוּחַ יִזְרְעוּ, כִּי הֲגַם כִּי לֹא יָדְעוּ רָזֵי תּוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם חִיּוּבָא רַמְיָא עֲלַיְיהוּ לִלְמוֹד הַסֵּדֶר הַלָּז בִּכְלָל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּמַה גַּם, כִּי כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ רַבֵּנוּ הָאֲר"י זצ"ל, וּבְשַׁגַּם לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבַּעוּ... וּבְכֵן, יִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא יֵאָמֵר שׁוּם לְמוּד בַּלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, עַד אֲשֶׁר יִקְרְאוּ מִתּוֹרָה לִנְבִיאִים וּמִנְּבִיאִים לִכְתוּבִים, וְאַחַר כָּךְ יִלְמְדוּ בְּמָקוֹם שֶׁלִּבָּם חָפֵץ, בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וּבְמַאֲמְרֵי הַמִּדְרָשִׁים הַמֻּדְפָּסִים אֵצֶל הַתִּקּוּן, כִּי בָּזֶה יָצְאוּ יְדֵי חוֹבַת אִמְרֵי קְדוֹשׁ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר. וְתֵימָה עַל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַמְשַׁנִּים מִנְהָג כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּמִי שֶׁאָמַר לִקְרוֹת הַלַּיְלָה הַזּוֹ בַּחֲבוּרָה, שֶׁהֵם רַשְׁבַּ"י וְחַבְרוֹהִי קַדִּישִׁין וְהָאֲר"י זצ"ל, הֵן הֵם אָמְרוּ שֶׁיִּלְמְדוּ תַּנַ"ךְ וכו'. וּמֵאַחַר דְּנָחְתִי לְקַיֵּם דִּבְרֵיהֶם, מַדּוּעַ מֵאֲנוּ לְקַבֵּל הַסֵּדֶר דְּתַקּוּן רַבָּנָן. וְאַשְׁרֵי הַנִּזְהָר בָּזֶה בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב, וְעִם שׁוֹנִים אַל תִּתְעָרֵב.

(לֵב דָּוִד פֶּרֶק לֹא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּנֵי נַפְתָּלִי - בְּכֻלָּן כְּתִיב "לִבְנֵי", וּבְנַפְתָּלִי כְּתִיב "בְּנֵי", לְפִי שֶׁבְּנַפְתָּלִי הָיוּ בָּנוֹת יוֹתֵר מִבָּנִים, לְכָךְ בֵּרְכוֹ יַעֲקֹב בִּלְשׁוֹן אִשָּׁה: נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן, רָאשֵׁי תֵּבוֹת "אִשָּׁה". וְתֵדַע לְךָ שֶׁהִיא כֵּן, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמֵּתוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים, אֵז נִתְרַבּוּ נָשִׁים יוֹתֵר מֵאֲנָשִׁים, לְכָךְ כְּתִיב בִּפְנֻחָס (אֵצֶל כָּל הַשְּׁבָטִים) בְּנֵי בְּנֵי וְלֹא לִבְנֵי, כִּי נִתְרַבּוּ בָּנוֹת יוֹתֵר מִבָּנִים. רַבֵּנוּ מהר"א מִגַּרְמַיְזָא ז"ל.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לִלְמוֹד בְּיוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְאִי לָא אֶפְשָׁר מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ בְּשֶׁנָּה, יַנִּיחַ מְעַט וְיָקוּם וְיַחֲזֹר עַל לִמּוּדוֹ כָּל הַיּוֹם, כִּי גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הַיּוֹם יוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה. וְיַעֲשֶׂה סְעֻדַּת יוֹם טוֹב וְדַעְתּוֹ עַל הַתּוֹרָה. אִם בַּר הֲכִי הוּא, יִשְׁתַּדֵּל לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה חִדּוּשׁ בַּתּוֹרָה,

וְהוּא סִימָן טוֹב לְהַתְחִיל לְחַדֵּשׁ בְּיוֹם מַתַּן הַתּוֹרָה לְכָל הַשָּׁנָה. וְאִי לֹא נִסָּה בְּאֵלָּה, יִשְׁתַּדֵּל לֵידַע חִדּוּשׁ בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִקֹּדֶם.
(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ז-ח)
ב. הָאַזְהָרוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לִלְמוֹד, הֵם כְּפִי דַּעַת הַגָּאוֹן בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת, וְיָדוּעַ שֶׁהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק עָלָיו בְּהַרְבֵּה מִצְווֹת, לָכֵן נָכוֹן לִקְרוֹת הַמִּצווֹת הַכְּתוּבוֹת בִּקְצָרָה עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּחֵלֶק א' שֶׁל הַיָּד הַחֲזָקָה, אוֹ פֹּעַל צֶדֶק להש"ך.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכז)

מוּסָר

נָכוֹן לִלְמוֹד הַתְּהִלִּים בְּיוֹם חַג הַשָּׁבוּעוֹת, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיְתָה מְנוּחָתוֹ בַּיּוֹם הַזֶּה, וְהַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ יוֹמָא דְּהִלּוּלָא דִּילֵיהּ עוֹד יַעֲלוּ לְרָצוֹן בְּיוֹתֵר אֲמִירַת תְּהִלּוֹתָיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְנָשִׂיא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר - רָאִיתִי לְהַקָּדוֹשׁ רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה אִסְתְּרוּק בַּפְּרִישָׁתוֹ [בְּפֵרוּשׁוֹ] כְּתִיבַת יָד שֶׁכָּתַב: שֶׁמַּעְתִּי, שֶׁבְּכֹל מַטֵּה הָאֶמְצָעִי שֶׁל אַרְבָּעָה דְּגָלִים, נִזְכַּר בַּסּוֹף לִשְׁמוֹתֵיהֶם "אֵל". בְּדֶגֶל יְהוּדָה הָאֶמְצָעִי "נְתַנְאֵל", בְּדֶגֶל רְאוּבֵן הָאֶמְצָעִי "שְׁלוּמִיאֵל", בְּדֶגֶל דָּן הָאֶמְצָעִי "פַּגְעִיאֵל", לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "אֲנִי ה' שׁוֹכֵן בְּתוֹכָם". וְכֵן בָּאוּ בַּנְּשִׂיאִים בַּחֲנִיכָתָם זֶה אַחַר זֶה, נְתַנְאֵל בְּיוֹם ב', שְׁלוּמִיאֵל בְּיוֹם ה', גַּמְלִיאֵל בְּיוֹם ח', פַּגְעִיאֵל בְּיוֹם י"א, וּכְשֶׁתְּצָרֵף ב'ה'ח'י"א עוֹלֶה כ"ו כִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁעוֹלֶה כ"ו.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אוֹר שֵׁנִי שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת, יִשְׁתַּדֵּל לִקְבּוֹעַ עֵת לַתּוֹרָה, וּכְבָר יָדוּעַ מִמַּעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע לְמָרָן הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁעָשׂוּ לִמּוּד גַּם בְּלֵיל שֵׁנִי. גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי יִתְאַמֵּץ בַּתּוֹרָה, דִּלְדַעַת רַבִּי יוֹסִי בְּיוֹם ז' בְּסִיוָן נִתְּנָה תּוֹרָה, וּכְבָר יָדוּעַ מ"ש הָרַמַ"ע ז"ל.
(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף ט-יוד)
ב. יוֹם אִסְרוּ חַג קָדוֹשׁ מְאֹד, וְיֵשׁ לִשְׁמֹחַ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּאִסְרוּ חַג דְּפֶסַח.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכח)

מוסָר

הָרַמַ"ק ז"ל כָּתַב דְּבְיוֹם הַשַּׁבּוּעוֹת הָיָה עוֹסֵק בְּחָכְמַת הָאֱמֶת, וְהָיָה רוֹאֶה סִימָן יָפֶה בְּמִשְׁנָתוֹ.

(כַּף אַחַת, סִימָן כב, סְעִיף יא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

דָּגֶל מַחֲנֶה רְאוּבֵן וכו' וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל - צָרִיךְ לָדַעַת אַמַּאי הָכָא בַּדְּגָלִים כְּתִיב "רְעוּאֵל" בְּרֵישׁ, וּלְמַעְלָה כְּתִיב "דְּעוּאֵל" בְּדָלֶת בְּתְחִלַּת פָּרָשָׁה זוֹ, וְכֵן בְּפָרָשַׁת נָשֹׂא בְּקָרְבָּנוֹת הַנְּשִׂיאִים.

וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר אִמְרֵי נֹעַם פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא שֶׁכָּתַב דְּגַד זָכָה שֶׁיִּקָּבֵר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּחֶלְקוֹ לְפִי שֶׁכְּשֶׁמִּינָה רֹאשׁ דֶּגֶל לְדָן, הָיָה יָכֹל גָּד לוֹמַר אֲנִי בְּכוֹר לְזִלְפָּה וְדָן בְּכוֹר לְבִלְהָה, לָמָּה אֲנִי אֵינִי רֹאשׁ דֶּגֶל כָּמוֹהוּ, וְלֹא דִּבֵּר נֶגֶד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, לָכֵן כְּתִיב "אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל", וּכְתִיב בְּרֵי"שׁ "רְעוּאֵל", שֶׁעָלָה וְזָכָה לְרֵיעַ אֵל שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁיִּקָּבֵר בְּחֶלְקוֹ. עַד כָּאן דְּבָרָיו. וּלְפִי זֶה מַה טּוֹב שֶׁדָּוְקָא בַּדְּגָלִים כְּתִיב "רְעוּאֵל" בְּרֵי"שׁ. אָמְנָם בְּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה וּבְקָרְבָּנוֹת הַנְּשִׂיאִים כְּתִיב "דְּעוּאֵל" בְּדָלֶ"ת, וְעַל פִּי הָאֲמוּר נִרְמַז דָּוְקָא בַּדְּגָלִים לְהוֹרוֹת דְּבַעֲבוּר הַדְּגָלִים זָכָה לָזֶה וְאַתְּ שַׁפִּיר.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ ק' בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, לְהָגֵן עַל צ"ח קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה, וּכְתִיב (דְּבָרִים כח, סא) "גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה", הֲרֵי ק'. (רַבֵּנוּ הָרַב הַרַקַח סִימָן ש"ך, וְנֶעֱלַם מֵהָרַב פְּנִים מְאִירוֹת בס' כְּתָנוֹת אוֹר (פָּרָשַׁת נִצָּבִים) שֶׁכָּתְבוּ מִדַּעְתּוֹ, וְגַם אֲנִי הַדַּל הֲבֵאתִיו מִשְּׁמוֹ בְּקוּנְטְרֵיס פְּנֵי דָוִד, וּבְמַחְזִיק בְּרָכָה סִימָן מ"ו, וְגַם הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף מ"ב כְּתָבוֹ מִמַּחְזִיק בְּרָכָה בְּשֵׁם כְּתָנוֹת אוֹר. ע"ש. וְהֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַרַקַּח).

(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן ה, סְעִיף לב)

ב. לֹא יִתְפַּלֵּל אֶלָּא בְּאֵימָה וְהַכְנָעָה (סִימָן צג).

(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן ז, סְעִיף ד)

מוּסָר

כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב מַה פָּעַל אֵל. בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לְטַהֲרֵנוּ, וְקֵרְבָנוּ לְפְנֵי הַר סִינַי עַל יַד הֶקְדֵּשׁ אֶמְצָעִי שְׁלֵם מֹשֶׁה רָעֶיָא מְהֵימְנָא עָנָיו מְאֹד, וְעַל יְדֵי זֶה נִטְהַרְנוּ, וַיִּחַן שָׁם

יִשְׂרָאֵל כְּאִישׁ אֶחָד, בְּאַחְדוּת נִמְרָץ, וְזָכִינוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אָכֵן הַשְׁתָּא, עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה, לְדָבֵק בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְאַהֲבַת רֵעֵהוּ, אֵין סָפֵק כִּי רִשְׁפֵּי אֵשׁ הִתְעוֹרְרוּתָם יַעֲרֶה עֲלֵיהֶם רוּחַ מִמָּרוֹם, וּגְמִירֵי "הַבָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ". וּמַה גַּם בִּזְמַן מְסֻגָּל וּמֻכְשָׁר לָזֶה, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה, לְפְסוֹק זוּהֲמָתֵינוּ וּלְקָרְבֵנוּ לַקְּדֻשָּׁה וּלְדָבְקָה בּוֹ וּבְתוֹרָתוֹ, כֹּה יַעֲשֶׂה בְּדוֹר אַחֲרוֹן, וּלְפִי הַדְּבֵיקוּת וְהִתְעוֹרְרוּת הָאָדָם לָשׁוּב, לְת"ת וְלָעֲנָוָה, כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ, זָכָה מוֹסִיפִין לוֹ, דְּכֵיוָן לֵיה בְּקַבָּא רַבָּא.

(לֵב דָּוִד פָּרָק ל"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶת מְנֹרַת הַמַּאוֹר וכו' - כָּתְבוּ גּוּרֵי הָאֲרִ"י זצ"ל שֶׁהַמְּנוֹרָה וְכָל עִנְיָנָהּ רוֹמֵז לַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַהֲלֹא מֵרֹאשׁ דִּבַּרְנוּ כִּי חִיּוּבָא רַמְיָא עַתָּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִבְּיָמִים רִאשׁוֹנִים, כִּי גְּאֻלָּה זוֹ בִּזְכוּת מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, וְהוּא תָּבַע יִקָּרֵא דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַד שֶׁנַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה.

וְזֶה רָמַזְתִּי "אֶת מְנוֹרַת הַמָּאוֹר", הִיא הַתּוֹרָה, "וְאֶת נֵרוֹתֶיהָ", כָּל הָאוֹרוֹת שֶׁנִּתְגַּלּוּ אָז (יִתְגַּלּוּ) גַּם כֵּן עַתָּה, וְעֵת רָצוֹן הִיא לְקַבֵּל לִלְמוֹד וכו'. אָמְנָם פֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן הֵבִיאוֹ הַשֵּׁ"ךְ, "וְאֶת נֵרוֹתֶיהָ" הֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּאִירִים בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ לְכַבְּדָם לְכָבוֹד ה' כִּדֵי שֶׁיּוֹרוּ לָעָם מִשּׁוּם אַפְרוּשֵׁי מֵאִיסּוּרָא.

וְאֶת מֶלְקָחֶיהָ - יְשִׁים נֶגֶד עֵינָיו שִׂכַּר הַתּוֹרָה, לֶקַח טוֹב, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, וְעַל יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה, וְהִיא תִּקּוּן לְלָשׁוֹן הָרַע, וְלָזֶה בָּאנוּ לָעוֹלָם, לֹא לְרִדּוּף אַחֲרֵי הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם.

וְאֶת מַחְתֹּתֶיהָ - מַחְתּוֹת גַּחֲלֵי אֵשׁ עִנְּשִׁים (לְאֵלּוּ) שֶׁאֵינָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּמְבַזִּים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וּמְיַקְּרִים הָאֱלִילִים לְלֶכֶת לְפָנֵיהֶם, כְּבָר מִלָּתָם אֲמוּרָה, וְזֶה יָשִׁים בֵּין עֵינָיו.

וְאֶת כְּלֵי שַׁמְּנָהּ - פֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן "כְּלֵי" גִּימַטְרִיָא שִׁשִּׁים, "שַׁמְּנָהּ" אוֹתִיּוֹת "מִשְׁנָה", רָמַז לְשִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת. עַיֵּן שָׁם. "אֲשֶׁר יִשָּׂרְתוּ לָהּ", לַשְּׁכִינָה, לְיַחֲדָהּ עִם דּוֹדָהּ בָּהֶם. וּבִזְכוּת הַמִּשְׁנָיוֹת מִתְקָרֶבֶת הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "גַּם כִּי יִתְּנוּ בַּגּוֹיִים עַתָּה אֲקַבְּצֵם". הוּא בְּרַחֲמָיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְקַבֵּץ, אָמֵן.

(כִּסֵּא דָּוִד דְּרוּשׁ ח)

פָּרַשַׁת נָשֹׂא

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. יִשְׁתַּדֵּל לְהָכִין בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר מִצָּרְכֵי שַׁבָּת, לִקְנוֹת אֵיזֶה דָּבָר עַל יָדוֹ וְכַיּוֹצֵא, וִיכַוֵּן לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה "וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ" (שֵׁמוֹת טז, ה). וּכְתִבוּ גְּדוֹלֵי הָאַרְ"י זַצַ"ל, כִּי הַטּוֹרֵחַ בְּצָרְכֵי שַׁבָּת בְּעַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה, מִתְכַּפְּרִין לוֹ עֲוֹנוֹתָיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלד)

ב. יִשְׁתַּדֵּל קֹדֶם חֲצוֹת לְגַלֵּחַ רֹאשׁוֹ, וִיכַוֵּן שֶׁהוּא מִסְתַּפֵּר לִכְבוֹד שַׁבָּת וּמְקַיֵּם מִצְוַת "לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ" (וַיִּקְרָא יט, כז), אֲבָל אַחַר חֲצוֹת אֲפִלּוּ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי יֵשׁ לְהַקְפִּיד. וְאַשְׁרֵיו מִי שֶׁמַּנִּיחַ זְקָנוֹ כְּמִנְהָג טוּרְקְיָא"ה וּמִזְרָח וּמַעֲרָב. וּלְמִי שֶׁהוּא שָׂרוּי בְּעָרֵי אֱדֹם וְהוּא סוֹחֵר וּמֻכְרָח לְסַפֵּר זְקָנוֹ, יְזַהֵר מְאֹד לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמִסְפָּרַיִם אוֹ בְּסַם דַּוְקָא, וְלֹא בְּתַעַר חַס וְשָׁלוֹם, וְה' הַטּוֹב יְכַפֵּר.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלה)

מוּסָר

בְּהַעֲלוֹת הַמִּנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ, הוּא עֵת מְסֻכָּן לְמַחְלוֹקוֹת בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין הַמִּשְׁרְתִים, וְהַרְבֵּה טוֹרֵחַ הַסִּטְרָא אָחְרָא בָּזֶה לְחָרְחֵר רִיב. וְהָאִישׁ הַיָּרֵא יְכוֹף יִצְרוֹ וְלֹא יְעוֹרֵר שׁוּם מַחֲלֹקֶת וְהַקְפָּדָה, וְאַדְרַבָּה יְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם, וְיֵלֵךְ לְשָׁלוֹם, וְיִתְפַּלֵּל מִנְחַת עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ כַּהוֹגֶן בְּיִשּׁוּב וּבְחָזָרָה, כִּי הוּא זְמַן גִּלּוּי אוֹרוֹת שַׁבָּת קֹדֶשׁ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמ)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּה' וכו' - אֶפְשָׁר לִרְמֹז בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ רַב בַּגֶּוֶל וּמְעוּט בָּעֲרָיוֹת וְהַכֹּל בִּלְשׁוֹן הָרַע. וְזֶה שֶׁאָמַר "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם", כְּלוֹמַר מֵרְגִילוּת חֲטָאֵי אָדָם שֶׁרְגִילִים בִּשְׁלֹשָׁה אֵלֶּה, לִמְעֹל מַעַ"ל רָאשֵׁי תֵּבוֹת **מָמוֹן עֲרָיוֹת לָשׁוֹן**, לֹא תֵּימָא דְּמֻחָמַת שֶׁהֵם מְצוּיִים בַּכֹּל אוֹ רֹב אוֹ מְעוּט אֵינוֹ חֵטְא חָמוּר, הֲלֹא תֵּדְעוּ שֶׁהוּא מַעַל בַּה', וְאֵין פּוֹטֵר מִצַּד שֶׁרַבִּים חוֹטְאִים, כִּי "וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא" כְּאִלּוּ הִיא יְחִידִית בְּחֵטְא זֶה. "וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם" לְשׁוֹן רַבִּים, עָלָיו וְעַל קְרוֹבָיו בְּכַמָּה גִּלְגּוּלִים, שֶׁוַּדַּאי נִכְשָׁל הוּא וְנִכְשְׁלוּ בַּכֹּל אוֹ בְּרֹב אוֹ בְּמִעַט.
אִי נַמִּי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהָכִי פֵּרוּשׁוֹ, אַף שֶׁהוּא חַטֹּאת הָאָדָם שֶׁהוּא בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וְחִשַּׁב עִם קוֹנֵהוּ כְּאִלּוּ חָטָא לוֹ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "לִמְעֹל מַעַל בַּה'".

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. הַזֵּיעָה שֶׁאָדָם מַזִּיעַ בְּצָרְכֵי שַׁבָּת, בָּהּ מוֹחֵק הָקָבָ"ה כָּל הָעֲוונוֹת כְּמוֹ הַדְּמָעוֹת, וְלָכֵן צָרִיךְ לְטָרֵחַ בִּשְׁבִיל כְּבוֹד שַׁבָּת. סֵפֶר כַּוָּנוֹת הָאֲר"י זצ"ל הַיָּשָׁן.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רנ)

ב. כָּתַב הָרַב הַמְקֻבָּל מַהֲר"י צֶמַח בְּהַגָּהוֹתָיו: טוֹב לְאָדָם שֶׁכָּל צָרְכֵי שַׁבָּת יִקָּנֶה בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְלֹא בְּיוֹם חֲמִישִׁי, וְכָל מַה שֶּׁיִּקָּנֶה יֹאמַר בְּפֵרוּשׁ "לִכְבוֹד שַׁבָּת" [עכ"ל]. וְאִם הוּא דָּבָר שֶׁאוּלַי לֹא יִמְצָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְהַדָּבָר לְצֹרֶךְ עֹנֶג שַׁבָּת, יוֹתֵר טוֹב לִקְנוֹתוֹ בְּיוֹם ה' מִלְּבַטֵּל הַמִּצְוָה כְּמוֹ הַבָּשָׂר בְּעֵהַ"ק יְרוּשָׁלַיִם ת"ו וְכֵיוֹצֵא.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רנ)

מוּסָר

אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁמֵּשִׂים עַצְמוֹ כְּשׁוֹר לָעֹל וְכַחֲמוֹר לְמַשָּׂאוֹי (תנדבא"ר פ"ב), וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה בְּכָל יוֹם תָּמִיד, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימָה בְּכֹל כֹּחוֹ, וְלֹא יָשׁוּב לְכִסְלָה, וְיִשְׁמֹר עַצְמוֹ אֲפִלּוּ מֵחֵטְא קַל, יִבְטַח בַּה' וְיִשָּׁעֵן בֵּאלֹהָיו, יִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ, וְיָאִיר עֵינָיו לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים.
(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יג, סְעִיף ריז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה - יְדוּעַ דְּאָמְרוּ ז"ל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֹּהֵן, דִּכְתִיב "וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה", וְזֶה שֶׁאָמַר "קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן", כְּלוֹמַר תּוֹרָה וּמִצְוֹות הַנַּעֲשִׂים לַכֹּהֵן כִּבְיָכוֹל השי"ת, "לוֹ יִהְיֶה", צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הָעֲבוֹדָה מְיֻחֶדֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וּבְהָיוֹת שֶׁהַקָּבָ"ה אֵינוֹ מְקַפֵּחַ שְׂכַר בְּרִיָּה פּוֹרֵעַ מְשֻׁלָּם מִצְוֹתָיו, "וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ", בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל כְּיַד הַמֶּלֶךְ.
(כִּסֵּא דָּוִד דְּרוּשׁ ד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. יִרְחַץ בְּמַיִם חַמִּין לִכְבוֹד שַׁבָּת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת כ"ה ע"ב), וּבַסֵּדֶר הַזֶּה, וְיֵשׁ סוֹד גָּדוֹל.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלח)
ב. רְחִיצָה בְּחַמִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת דֶּגְמַת הַטְּבִילָה שֶׁטּוֹבְלִין הַנִּשְׁמָה בְּנָהָר דִּי נוּר לְהָסִיר מִמֶּנָּה כִּתְמֵי הָעֲוֹנוֹת, כֵּן עַל יְדֵי רְחִיצָה זוֹ בְּחַמִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת יוּסַר מֵהָאָדָם כִּתְמֵי עֲוֹנוֹתָיו. קָרְבָּן שַׁבָּת בְּשֵׁם הָרַב תּוֹרַת חַיִּים בְּעֵירוּבִין דַּף ז' ע"ג, וְשָׁם הֵבִיא דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הָאָר"י זַ"ל דִּרְחִיצָה זוֹ נֶגֶד הַהוּא שַׁלְהוּבָא דְּאָמְרוּ בְּזֹהַר וַיַּקְהֵל. וְלָכֵן בִּרְחִיצָה זוֹ יְכַוֵּין לְהַבְרִיחַ הָרַע וְהַזּוּהֲמָה שֶׁל הַגּוּף, וְרוּחַ הַטֻּמְאָה הַשּׁוֹרָה עַל הָאָדָם בִּימֵי הַחוֹל יִבְרַח מִמֶּנּוּ. ע"ש בְּאֹרֶךְ.
(דְּבַשׁ לְפִי מע' ר' אוֹת י)

מוּסָר
אִם אֶפְשָׁר יִטְבֹּל בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת. וְטוֹב לִטְבּוֹל טְבִילָה אַחַת לְהַעֲבִיר הַזּוּהֲמָא וְטֻמְאַת קֶרִי וְכַיּוֹצֵא, וד' טְבִילוֹת, וְיִקַּבֵּל ד' מִיתוֹת לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם בְּד' אוֹתִיּוֹת מִשֵּׁמוֹת הֲוָיָה אֶהְיֶה אֲדֹנָי, וּמָה שֶּׁפָּגַם בְּעוֹלָמוֹת אֲצִילוּת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָה, וְעַל יְדֵי קַבָּלַת אַרְבַּע מִיתוֹת וְהַטְּבִילוֹת, יָאִירוּ ע"ס מ"ב (רָאשֵׁי תֵּבוֹת ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן) בַּאֲצִילוּת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָה, וְיִתְיַחֲדוּ הַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְהָעוֹלָמוֹת. וְיִטְבֹּל טְבִילָה אַחֶרֶת לְיַחֵד הַכֹּל. וְעוֹד יִטְבֹּל לְתַקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם בְּכַעַס בְּכֹחַ אלף הה יוד הה גִּימַטְרִיָא "מִקְוֶה". וְעוֹד יִטְבֹּל לְהַפְשִׁיט בִּגְדֵי חוֹל. וְעוֹד שְׁנֵי טְבִילוֹת לְקַבֵּל הֶאָרַת וּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם - הַכַּוָּנָה שֶׁהַכֹּהֲנִים יְכַוְּנוּ לְשׁוּם שְׁמוֹ הֲוָיָ"ה אֲדֹנָ"י "עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם ח' אוֹתִיּוֹת שֶׁל הֲוָיָ"ה אֲדֹנָ"י גִּימַטְרִיָא "תּוֹרָה". "וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם" כִּי רְאוּיִים הַלָּלוּ לִבְרָכָה.
(אַהֲבַת דָּוִד דְּרוּשׁ יב)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת
א. יִלְבַּשׁ בְּגָדָיו הַנָּאִים וְיִשְׂמַח בְּבִיאַת שַׁבָּת, לְאַפּוּקֵי עֲשִׁירֵי עָם הַהוֹלְכִים אוֹר שַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמַלְבּוּשֵׁי חוֹל וּבַבֹּקֶר לוֹבְשִׁים בִּגְדֵי שַׁבָּת, וַאֲשֶׁר נָגַע אֱלֹקִים בִּלִבּוֹ, יִלְבַּשׁ בָּעֶרֶב לִכְבוֹד שַׁבָּת לְקַבֵּל שַׁבָּת בִּבְגָדִים נָאִים.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רס)
ב. יִשְׁתַּדֵּל לְהַחֲלִיף שִׂמְלוֹתָיו, הַסִּירוּ הַבְּגָדִים בִּגְדֵי חוֹל, וְהַלְבֵּשׁ מַחֲלְצוֹת בִּגְדֵי שַׁבָּת. וְאַשְׁרָיו לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּגָדִים מְיֻחָדִים מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ לְשַׁבָּת, וְלֹא יַעֲלֶה עָלָיו שׁוּם בֶּגֶד

קָטָן וְגָדוֹל שֶׁלּוֹבְשׁוֹ בַּחוֹל. וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יוֹם הַשִּׁשִּׁי הֵן בְּצָרְכֵי שַׁבָּת הֵן בִּרְחִיצָה וּמַלְבּוּשׁ וְכַיּוֹצֵא, יֹאמַר בְּפִיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה "לִכְבוֹד שַׁבָּת קֹדֶשׁ".
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלט)

מוּסָר
כָּתְבוּ ז"ל, דְּאִם יַעֲבֹר אָדָם ח"ו אֲפִלּוּ עֲבֵרָה קַלָּה שֶׁבָּעוֹלָם, כְּאִלּוּ כּוֹפֵר בָּעִיקָר, דְּנִרְאֶה דְּאֵינוֹ מַאֲמִין שֶׁהַקָּבָ"ה מָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, שֶׁאִם הָיָה מַאֲמִין, מִי פָּתִי אֲשֶׁר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יַעֲבֹר עַל גְּזֵרָתוֹ. עכ"ד. וּבֶאֱמֶת דְּעַל זֶה יְדִוּוּ הַדְּווּיִם, וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, וּבַעַל נֶפֶשׁ אַל יוֹצִיא מַחְשָׁבָה זוֹ מִנֶּגֶד עֵינָיו, וַיַּעֲמִיק בָּזֶה, וְהָיָה לְאִישׁ צַדִּיק, וְיוֹם יוֹם יוֹסִיף בַּפְּרִישׁוּת וּדְבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף רה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וכו' - כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סִימָן אלף כא) "כַּלֹּת" כְּתִיב, שֶׁאַף הַכַּלָּה צְרִיכָה בְּרָכָה, עַד כָּאן. וְאֶפְשָׁר לִרְמֹז דְּאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה הַשְׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה שְׁרוּי בְּלֹא בְּרָכָה, וּפֵרֵשׁ הָרַב מהראנ"ח ז"ל סוֹף פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת בַּפָּסוּק "וְקַח לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה וְגוֹ' וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתָךְ", דְּעַד עַתָּה שָׁרוּי בְּלֹא בְּרָכָה. עַיֵּן שָׁם בְּאוֹרֶךְ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר: "יְבָרֶכְךָ ה'", וְסָמִיךְ לֵיהּ "בְּיוֹם כַּלֹּת", שֶׁבְּיוֹם שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה עִם הַכַּלָּה בָּאָה בְּרָכָה, וְאָז "יְבָרֶכְךָ ה'".
(בְּרִית עוֹלָם שָׁם)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת
א. אִם יִרְצֶה הַבַּעַל לְהַדְלִיק [נֵרוֹת שַׁבָּת], הָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת, שֶׁזֶּהוּ תִּקּוּן לָהּ שֶׁכִּבְּתָה נֵרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִם קָדַם הָאִישׁ וְהִדְלִיק, אֵין לְאִשְׁתּוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמוֹת, אֲבָל פְּשִׁיטָא שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהּ כְּדִין חוֹטֵף מִצְוָה דְּמְשַׁלֵּם עֲשָׂרָה זְהוּבִים, דְּכֵיוָן דְּהַמִּצְוָה מֻטֶּלֶת עָלָיו נַמִּי, וְהַבַּיִת וְהַנֵּר שֶׁלּוֹ, מֵהֵיכָא תֵּיתִי לְשַׁלֵּם.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רס"ג)

ב. בְּמָקוֹם שֶׁמְּצוּי שֶׁמֶן זַיִת, צָרִיךְ לְזַהֵר בּוֹ דְּהֶרְגֵּיל בְּנֵר הַוִּין לוֹ בָּנִין רַבָּנָן. וְהֵינוּ אִם עוֹשֶׂה יוֹתֵר מֵחִיּוּבוֹ לַעֲשׂוֹת נֵר יָפֶה. וּמִטַּעַם זֶה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּשֶׁמֶן זַיִת לִזְכוֹת לְבָנִים מְאִירִים בַּתּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלָה לְשֶׁמֶן זַיִת.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רסד)

מוּסָר

הָרֹא"שׁ בְּהַנָּהגוֹתָיו הֵכִי אָמַר רַב (אוֹרְחוֹת חַיִּים לְיוֹם ב'): מִטָּתְךָ בְּדַמְעָה (תְּהִלִּים [תַּמְסֶה] וְיַבְּהַלּוּךָ רַעְיוֹנֶךָ מִדֵּי זָכְרָה חֶרְדַּת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְקוּשְׁטָא קָאֵי דִּמְתָרַע כֻּלֵּי גּוּפָא מִפְּשַׁט הַמַּאֲמָר פֶּרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר (בְּרָכוֹת כ"ח ע"ב), שֶׁרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה בּוֹכֶה וְאוֹמֵר, שְׁתֵּי דְּרָכִים לְפָנַי אֶחָד לְגַן עֵדֶן וְאֶחָד לַגֵּהִנֹּם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ וכו'. וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אָמְרוּ עָלָיו פֶּרֶק הַיּוֹשֵׁן (סַכָּה כ"ח.) שֶׁלֹּא הִנִּיחַ מִקְרָא מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה וכו'. וְעָלָיו נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ח', כ"א) "לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא". וּשְׁמֹנִים תַּלְמִידִים וכו'. וְאָמְרוּ פֶּרֶק אֵין דּוֹרְשִׁין (חֲגִיגָה י"ד ע"ב) דְּגִלּוּ לוֹ שֶׁהוּא וְתַלְמִידָיו מְזֻמָּנִים לְכַת שְׁלִישִׁית. וְאַחַר כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה חָרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה. וְהֶגֶם דְּהַמְפָרְשִׁים פֵּרְשׁוּ בָּזֶה, מִכָּל מָקוֹם לְכָל הַדִּבְּרוֹת תִּסְמַר שַׂעֲרַת בְּשַׂר אָדָם כְּשֶׁיִּתֵּן לִבּוֹ אֶחָד מֵרִבּוֹא מִמַּעֲלַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְרֹב פְּחִיתוּתוֹ, וּבִפְרָט בְּדוֹר יָתוֹם כָּזֶה.

(צְפִּרְן שָׁמִיר, סִימָן יג, סְעִיף ריא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ - אֶפְשָׁר לִרְמֹז עַל לְמוּד הַתּוֹרָה, כִּי עַד אֵימָתַי חִיּוּב לְמוּד הַתּוֹרָה, עַד שֶׁיָּמוּת, וְזֶה רוֹמֵז: "כִּי עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ", עַד שֶׁיָּמוּת וּבְכָתֵף יִסְבְּלוּהוּ בַּקֶּבֶר.

(חַדְרֵי בֶּטֶן)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. רַבֵּנוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד צִוָּה (צַוָּאַת ר"י הֶחָסִיד) שֶׁלֹּא לְהִסְתַּפֵּר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲפִלּוּ חָל בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְרָאִיתִי רַבִּים בַּתּוֹרָה שֶׁנָּהֲגוּ כְּצַוָּאָתוֹ (עַיֵּן יוֹסֵף אוֹמֵץ סִימָן ל"ז אוֹת ד'). וְיִטֹּל צִפָּרְנֵי יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיִטָּלֵם כְּסִדְרָם וְאֵין לְהַקְפִּיד כמ"ש הַ"ר אַבּוּדְרָהָם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קלו)

ב. וּכְשֶׁנִּטֹּל צִפָּרְנָיו, לֹא יִטֹּל אוֹתָן כְּסִדְרָן, וְיַתְחִיל בִּשְׂמֹאל בַּקְּמִיצָה וְיָמִין בָּאֶצְבַּע וכו' (רמ"א סִימָן רס). הָאֲר"י זַצ"ל לֹא חָשׁ לָהָא וְנִטֵּל כְּסִדְרָן, וְהַשְׁתָּא דְּלֹא נִזְהַר כְּלָל, וְאַדְרַבָּה כָּתְבוּ שֶׁהָיָה מַלְעִיג עַל זֶה, אֵין טַעַם לִזָּהֵר אַף לְכַתְּחִילָּה, וְכֵן פָּשַׁט הַמִּנְהָג בְּגָלִילוֹתֵינוּ וְאֵין גַּם אֶחָד נִזְהָר בָּזֶה כְּלָל.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רס אוֹת ה)

מוּסָר
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (עֵרוּבִין י"ח ע"ב): אוֹמֵר מִקְצָת שִׁבְחוֹ בְּפָנָיו וְכֻלּוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְאוֹי עַל הַנּוֹהֲגִים לוֹמַר שֶׁבַח שֶׁאֵין בּוֹ בְּפָנָיו, וּגְנוּתוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קצב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת - סְגוּלַת הַקְּטֹרֶת דְּמַתְבֵּר סִטְרָא אָחֳרָא [שמשבר צד הטומאה]. זֹהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב דַּף רי"ח). וְזֶה שֶׁאָמְרוּ בְּבַמִּדְבָּר רַבָּה פָּרָשָׁה י"ד עַל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה "כַּף אַחַת" שֶׁכִּפֵּף יִצְרוֹ, "מְלֵאָה קְטֹרֶת" שֶׁהָיָה רֵיחַ מַעֲשָׂיו אֶהֱנוּ לֵיה [הועילו לו] כְּמוֹ הַקְּטֹרֶת שֶׁמּוֹעִיל לְתַבְּרָא סִטְרָא אָחֳרָא, גַּם בְּמַעֲלָלָיו כִּפֵּף אֶת יִצְרוֹ.
(דְּבַשׁ לְפִי עֵרֶךְ קְטֹרֶת)

פָּרַשַׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ

יוֹם א'

הֲלָכוֹת
א. רְאִיתִי לְהָרַב הֶחָסִיד הַמְקֻבָּל הַמַּפְלָא כְּמוֹהַר"שׁ שַׁרְעַבִּי זלה"ה שֶׁהִנְהִיג בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ כָּל עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶם מִנְחָה לַעֲשׂוֹת הַתֹּרֶת קְלָלוֹת לוֹ וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ.
(שִׁירֵי שִׁירִים יו"ד סִימָן ריא)
ב. יֹאמַר קַבָּלַת שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה. וּמִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת קַבָּלְתִּי שְׁצָרִיךְ לְאוֹמְרוֹ מְעֻמָּד.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמא)

מוּסָר
כְּבָר יָדוּעַ מְסוֹד קְדוֹשִׁים וּנְבוֹנִים דְּמִצְוָה לֶאֱכֹל [בְּשַׁבָּת] בָּשָׂר, עוֹף, דָּגִים. וְאֶפְשָׁר כִּי הָאוֹכְלָם בַּחוֹל לַהֲנָאַת עַצְמוֹ, הוּא "עֶבֶד" - רָאשֵׁי תֵּבוֹת **עוֹף בָּשָׂר דָּגִים**, וְהוּא עֶבֶד לְיוֹצְרוֹ, אַךְ בְּשַׁבָּת הוּא עֶבֶד לְהַקָּבָ"ה, שֶׁעוֹשֶׂה לְקַיֵּם מִצְוָתוֹ לְעַנֵּג הַשַּׁבָּת. וְגַם בָּשָׂר רֶמֶז לְחַיֵּי הָאָבוֹת, דְּחָיוּ תק"ב שָׁנָה, וּבְזכוּתָם זָכִינוּ לָזֶה, גַּם הוּא "אֲשֶׁר" עִם הַכּוֹלֵל, רֶמֶז לְאֵם הַבָּנִים. "עוֹף" גִּימַטְרִיָא "יוֹסֵף" רוֹמֵז לַיְסוֹד, "דָּג" גִּימַטְרִיָא ז', רוֹמֵז לַמַּלְכוּת בְּאֹפֶן שֶׁבְּכָל פּוֹנוֹת יְכַוִּין לְקַדֵּשׁת שַׁבָּת וּלְקַיֵּם מִצְוָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
(הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח "שָׁפָה אַחַת" פִּסְקָא נִשְׁמַת)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת - אֶפְשָׁר לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ הָאַר"י דְּהַמְּנוֹרָה וְכָל עִנְיָנֶיהָ רָמְז לַתּוֹרָה, וְאָמְרוּ דְּשִׁבְעַת הַנֵּרוֹת רָמְז לְשִׁבְעָה סְפָרִים. אֶפְשָׁר דְּמְנוֹרָה רוֹמֶזֶת לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּמְנוֹרָה גִּימַטְרִיָּא אֵשׁ, וְכֵן הַתּוֹרָה נִקְרֵאת "אֵשׁ". וְיָדוּעַ דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב צְרִיכָה לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּבִלְתִּי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה אֵינָהּ מוּבָנֶת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְזֶה שֶׁאָמַר "אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה", תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, "יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת", הֵם הַשִּׁבְעָה סְפָרִים.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִטְעֶה בִּתְפִלַּת שַׁבָּת לְהַתְחִיל אַתָּה חוֹנֵן, שֶׁאֵינוֹ סִימָן טוֹב וּבְרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. לָכֵן טוֹב לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּסִּדּוּר, וְלָשׁוּם כָּל מַעְיָנָיו כְּלֵי הַאי וְאוּלַי שֶׁיִּתְפַּלֵּל כַּהוֹגֶן.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנו)

ב. מִי שֶׁאָמַר תֵּבֵת "אַתָּה חוֹנֵן", וְלֹא גָּמַר הַבְּרָכָה, רַק תֵּכֶף אָמַר בְּרָכָה אֶמְצָעִית שֶׁל שַׁבָּת, וּכְשֶׁגָּמַר בִּרְכַּת שַׁבָּת נִזְכַּר שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁכְּשֶׁאָמַר אַתָּה חוֹנֵן הָיָה לוֹ לִגְמוֹר הַבְּרָכָה, דַּעְתִּי הַקְּצָרָה שֶׁלֹּא יַחֲזוֹר, וְיֹאמַר בִּרְכַּת רְצֵה, כִּי כְּבָר רָצָה הָאֱלֹקִים בִּבְרַכַּת שַׁבָּת כִּדְתַקּוּן רַבָּנָן.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רס"ד אוֹת ג)

מוּסָר

כָּתַב הַטּוּר, בְּסֵפֶר חֲסִידִים: מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁרָאָה לְחָסִיד א' בְּמוֹתוֹ וּפָנָיו מוֹרִיקוֹת. אָמַר לוֹ לָמָּה פָּנֶיךָ מוֹרִיקוֹת? אָמַר לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיִיתִי מְדַבֵּר בְּ"וַיְכֻלּוּ" בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ, וּבְבִרְכַּת מָגֵן אָבוֹת וּבְיִתְגַּדַּל. עכ"ל. וּבְקִבָּץ כ"י יָשָׁן נוֹשָׁן לִקּוּטֵי הַגָּאוֹן מהר"ר מָרְדְּכַי מְמוּדִינָא כָּתוּב וְז"ל: סִפְּרָה נְשָׁמָה לְרַבֵּנוּ יְחִיאֵל מפארי"ץ (הוּא בַּעַל סמ"ק), שֶׁהַמַּלְאָכִים זוֹרְקִין אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וּמַנִּיחִין אוֹתָהּ לִפֹּל בְּעַצְמָהּ עַל שֶׁהָיָה מְדַבֵּר בְּשָׁעָה שֶׁהַחַזָּן אוֹמֵר בָּרְכָה מֵעַיִן ז'. עכ"ל.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רס"ד אוֹת י')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

נְתַנְאֵל בֶּן צוּעָר - אֶפְשָׁר לְרָמֵז בַּמָּה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל דְּתוֹרָה הִיא תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַקָּבָ"ה וּמְצַטְעֵר מְאֹד וְטוֹרֵחַ הַרְבֵּה, וְאַחַר כָּךְ תּוֹרָה דִּילֵיהּ וְהוּא גַּבְרָא רַבָּא. וְזֶה רָמֵז: נְשֹׂיא יִשָּׂשכָר דְּהָיוּ בַּעֲלֵי תּוֹרָה. "נְתַנְאֵל" - תּוֹרָה נָתַן אֵל וְהִיא תּוֹרָתוֹ, אַחַר שֶׁבַּתְּחִלָּה בִּהְיוֹתוֹ בֶּן קָטָן, "צוּעָר" - נִצְטַעֵר, עַל יְדֵי זֶה זָכָה שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. מִי שֶׁטָּעָה וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת בִּתְפִלַּת יוֹם טוֹב, וּבְאֶמְצַע בִּרְכַּת שַׁבָּת נִזְכַּר, וְכֵן אִם בְּשַׁבָּת הִתְחִיל לוֹמַר "אַתָּה בְחַרְתָּנוּ" שֶׁהוּא תְּפִלַּת יוֹם טוֹב, פּוֹסֵק וְאוֹמֵר תְּפִלַּת שַׁבָּת, וְלֹא הִפְסִיד ג' רִאשׁוֹנוֹת.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רס"ח אוֹת ד')
ב. אִם נִסְתַּפֵּק אִם הִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת אוֹ שֶׁל חוֹל, כָּתַב הַגְּאוֹן הָרַמַ"ע זַצַ"ל בְּאַלְפָּסִי זוּטָא סוֹף פ"ק דִּבְרָכוֹת דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, דְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב חוּמְרוֹ שֶׁל יוֹם גּוֹרֵם דְּרָמֵי אַנַּפְשֵׁיהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמִדְּכַר.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סי' רס"ח אוֹת ה')

מוּסָר

"וּבְיוֹם הַשִּׂבְיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ". רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה פֵּרְשׁוּ כִּי כְּתִיב לְךָ אוֹ לָכֶם - לַהֲנַאתְכֶם, וְזֶה יֹאמַר שֶׁאֶפְלוּ בָּאֲכִילָה וּמַלְבּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת, יִהְיֶה לָכֶם כַּוָּנָה שֶׁהוּא לִכְבוֹד שַׁבָּת דַּוְקָא. וז"ש "יִהְיֶה לָכֶם", אֲפִלּוּ מַה שֶׁהוּא לַהֲנַאתְכֶם, יִהְיֶה קֹדֶשׁ, שֶׁהַכֹּל לִכְבוֹד ה' שֶׁצִּוָּנוּ לְכַבֵּד הַשַּׁבָּת. סֵפֶר קֶרֶן אוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה.
(נַחַל קְדוּמִים וַיַּקְהֵל אוֹת ב')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הַיַּד ה' **תִּקְצָר** - פֵּרֵשׁ הַמּוֹרֶה הֵם הָיוּ שׁוֹאֲלִים בָּשָׂר וְדָגִים, אָמְרוּ מִי יַאֲכִילֵנוּ בָּשָׂר, וְהַקָּבָ"ה אָמַר בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם וְאֶפְטֹר מֵהַתְּרֵעֻמֶת, הֵשִׁיבוֹ מֹשֶׁה הַצֹּאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם, כְּלוּם תֵּצֵא מֵהַתְּרֵעֻמֶת עַל יְדֵי בָּשָׂר לְבַד, וַהֲלֹא הֵם מַזְכִּירִין דָּגִים. וְאִם אֶת כָּל דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם, יֹאמְרוּ בָּשָׂר בִּקַּשְׁנוּ, וְאֵיךְ תֵּצֵא מִן הַתְּרֵעֻמֶת עַל יְדֵי בָּשָׂר לְבַד. הֵשִׁיבוֹ הָקָבָ"ה "הַיַּד ה' תִּקְצָר" לִתֵּן בָּשָׂר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם בָּשָׂר וְטַעַם דָּג, עַתָּה תִּרְאֶה, וַיָּגָז שְׂלָוִים עוֹפוֹת מִן הָרָקִק נִבְרְאוּ, הֲרֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם טַעַם בָּשָׂר וְטַעַם דָּג, הֲרֵי שֶׁפִּיְּסָם בְּבָשָׂר לְבַד. נִמּוּקֵי רי"ד ז"ל.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. כְּשֶׁינַשֵּׁק יְדֵי אָב וְאֵם אַחַר עַרְבִית בְּאוֹר שַׁבָּת, יְכַוֵּן לְקַיֵּם מִצְוַת כַּבֵּד אָב וָאֵם, וּכְשֶׁינַשֵּׁק יְדֵי אִמּוֹ, יַחְשֹׁב שֶׁיֵּשׁ סוֹד בַּדָּבָר.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמב)

ב. צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם. בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת, הֵבִיא מִגְּדוֹל אֶחָד שֶׁמְּחַק נוּסַח צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם, וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי בְּנוּסְחָתֵנוּ כָּתוּב **בְּצֵאתְכֶם** לְשָׁלוֹם, וְהַכַּוָּנָה שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר מ"ש בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם, וְרָצָה לוֹמַר שֶׁיְּבָרְכוּהוּ בִּזְמַן צֵאתָם, וְלֹא שֶׁדּוֹחֶה אוֹתָם וּפוֹטְרָם רַק כִּי עַתָּה מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וּמִתְחַנֵּן שֶׁיְּבָרְכוּהוּ כְּשֶׁיֵּצְאוּ בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצְאִים לִרְצוֹנָם וְלִבְחִירָתָם, וּלְפִי שֶׁהוּא לֹא יָדַע פֶּרֶק יְצִיאָתָם, וְגַם אֵינוֹ מְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶלָּא עַתָּה, לָכֵן מַשְׁלִים דִּבּוּרוֹ עִמָּהֶם. וְגַם מִטַּעַם זֶה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאַף אִם אֵינוֹ נִמְשָׁךְ לַחֲלֵקֶת בָּרְכוּנִי, וְאַף לְנוּסְחַת "צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם", כַּוָּנָתוֹ כְּשֶׁיֵּצְאוּ. וְכֵן נָהֲגוּ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לוֹמַר זֶה, וְאֵין לִמְחֹק דָּבָר שֶׁנָּהֲגוּ רֹב יִשְׂרָאֵל.
(מְחַבֵּר סִימָן רסב אוֹת ב)

מוּסָר

אַחַר עַרְבִית, תֵּכֶף יָבֹא לַבַּיִת וִיקַדֵּשׁ וְיִסְעוֹד, וְלֹא יַעֲשֶׂה כְּמִנְהָג אֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם עִם אֲהוּבֵיהֶם וְרֵעֵיהֶם, הֵם הַמְדַבְּרִים דְּבָרִים בְּטֵלִים וְכֵיוֹצֵא, וְיַשְׁלִיכוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת אַחֲרֵי גֵּוָם, אַל תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ אִתָּם מְנַע רַגְלְךָ מִנְּתִיבָתָם. הִזָּהֵר לְצָרֵף קְדֻשָּׁה לִקְדֻשָּׁה, וג' וַיַּכֵּלוּ בְּעַרְבִית בָּעֲמִידָה, וְאַחַר עֲמִידָה, וּבַקִּדּוּשׁ, אֵלּוּ הֵן הַנִּצָּרְפִין, וְלֹא יַפְסִיק בֵּין קְדֻשַּׁת עַרְבִית לִקְדֻשַּׁת קִדּוּשׁ וּסְעֻדָּה בְּדִבְרֵי נִרְגָּן הַמַּכְאִיבִים נֶפֶשׁ יְתֵירָה. וִיכַוֵּן בִּסְעֻדָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא כְּנֶגֶד יִצְחָק אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וּמַצָּלֶת מֵחֳבָלֵי מָשִׁיחַ. וּסְעֻדָּה שְׁנִיָּה הִיא כְּנֶגֶד אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וּמַצֶּלֶת מִדִּינָה שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית הִיא כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, וּמַצֶּלֶת מִמִּלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג. וְאַשְׁרֵי הָעוֹשֶׂה הַמִּצְווֹת לִשְׁמָן בֶּאֱמֶת בְּלֵב טָהוֹר וְשָׁלֵם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד סְעִיף קמו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה - אַחַר שֶׁאֶלְדָּד וּמֵידָד הָיוּ מִתְנַבְּאִים "מֹשֶׁה תָּנוּחַ נַפְשׁוֹ בְּעֶדֶן אֱלֹהִים יְהוֹשֻׁעַ מַכְנִיסָם" (רָאשֵׁי תֵּבוֹת "מִתְנַבְּאִים"), וְהָיוּ חוֹקְרִים אַהֲרֹן וּמִרְיָם לָמָּה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֵינוֹ נִכְנָס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲדַיִן לֹא הָיָה עָנָן הַסֹּלֵעַ, וְסָבְרוּ דְּהַיְנוּ עַל אִשָּׁה כּוּשִׁית שֶׁלָּקַח כְּשֶׁמָּלַךְ בְּכוּשׁ, וְנִתְיַחֵד עִמָּהּ אַרְבָּעִים שָׁנָה אַף שֶׁלֹּא קָרַב אֵלֶיהָ. וְאֵין לוֹמַר דְּהַטַּעַם [שֶׁאֵינוֹ נִכְנָס] לַחֲשִׁיבוּת מֹשֶׁה, דְּהוּא מִדְּרִגָּה עֶלְיוֹנָה יוֹתֵר מִבְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֲלֹא גַּם

בָּנוּ דִּבֵּר וְאָנוּ נִכְנָסִים, שֶׁכָּךְ דִּימּוּ. וְהוֹדִיעָם הַקָּבָ"ה שֶׁמַּדְרֵגַת מֹשֶׁה עֶלְיוֹנָה בְּחִינַת שֶׁמֶשׁ, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּחִינַת לְבָנָה, וּמֹשֹׁום שִׁבְחוֹ אֵינוֹ נִכְנָס. הָאֲרי"י זצ"ל בְּקִצּוּר נִמְרָץ.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אַחַר שֶׁיַּעֲנֶה "אָמֵן" עַל בִּרְכַּת קְדוּשׁ, לֹא יַפְסִיק בְּדִבּוּר עַד שֶׁיִּטְעֹום. וְכֵן אַחַר בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא לֹא יַפְסִיק עַד שֶׁיִּטְעֹום. וְיִזָּהֵר בָּזֶה מְאֹד, שֶׁאִם הִפְסִיק בְּדִבּוּר קֹדֶם טְעִימַת הַמּוֹצִיא, וְהַדִּבּוּר הָיָה שֶׁלֹּא מֵעִנְיַן הַשֻּׁלְחָן כְּגוֹן "טוֹל בָּרֵךְ", צָרִיךְ לְבָרֵךְ פַּעַם אַחֶרֶת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמד)

ב. הַמְיַשְּׁרִים אוֹרְחוֹתָם ע"פ הָרַב הַקָּדוֹשׁ הָאֲרי"י זצ"ל מְסַדְּרִין בַּשֻּׁלְחָן י"ב כִּכָּרוֹת קְטַנִּים לְכָל סְעֻדָּה, שִׁשָּׁה עַל גַּבֵּי שִׁשָּׁה, כְּמִין שְׁנֵי סָגֹל, וְלוֹקְחִין ב' הָאֶמְצָעִיִּים וּבוֹצְעִין מֵאֶחָד.
(מְחַבֵּר סִימָן רעד אוֹת ב)

מוּסָר

יְכַוֵּן מְאֹד בַּקִּדּוּשׁ וְיהַרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, כִּי אֱמִירַת וַיְכֻלּוּ לְהָעִיד כִּי ה' בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְנָח בְּשַׁבָּת, וְרָשָׁע פָּסוּל לְעֵדוּת (יְבָמוֹת כ"ה. וְעוֹד). עַל כֵּן יְהַרְהֵר בִּתְשׁוּבָה שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְעֵדוּת. וְיקַדֵּשׁ לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (שְׁמוֹת כ, ח), וּפָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פְּסָחִים ק"ו.): זָכְרֵהוּ בְּדִבָּרִים הַנֶּאֱמָרִים עַל הַיַּיִן. וְהַכֹּל יִהְיֶה בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה וְשִׂמְחָה רַבָּה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּמַדּוּעַ לֹא יֵרָאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה - אֶפְשָׁר לְרַמֵּז שֶׁלֹּא פָּסְקָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּאַדְּרָא: מֹשֶׁה מֹשֶׁה לֹא פְּסִיק טַעְמָא, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בְּעַבְדִּי קֹדֶם שֶׁהָיָה מֹשֶׁה שֶׁקָּרָאתוֹ בַּתְיָה מֹשֶׁה, כְּבָר הָיָה עַבְדִּי מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ, אָמְנָם יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם כְּתִיב בֵּהּ "וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ" (הִקְדִּימוּ שֵׁם מֹשֶׁה לְתֵיבַת עַבְדּוֹ), שֶׁלֹּא יָדְעוּ רַק שֶׁמֹּשֶׁה הוּא עַבְדּוֹ, וְהֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא עַבְדּוֹ מִיּוֹם הֻלֶּדֶת, אָכֵן כִּבְיָכוֹל הוֹדִיעַ יָקָר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ וְאָמַר "אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם וכו' לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה וכו' וּמַדּוּעַ לֹא יֵרָאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה", לְרַמֵּז כִּי הוּא עַבְדּוֹ קֹדֶם שֶׁנִּקְרָא מֹשֶׁה, וּמִי לָנוּ גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה פֶּה אֶל פֶּה יְדַבֵּר בּוֹ, וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חַיִּים.
(רֹאשׁ דָּוִד)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. אוֹר שַׁבָּת אֵין קוֹרִין לְאוֹר הַנֵּר, וְאִם יוֹשִׁיב שׁוֹמֵר שָׁרִי, וְגַם אִשְׁתּוֹ מְשַׁמֶּרְתּוֹ, אַף יֵשׁ לָחוּשׁ דְּהַשּׁוֹמֵר יִישַׁן וְיֵרָדֵם, לָכֵן טוֹב לִקְרֹא מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּב בְּלִי תּוֹרָה, וּבְתְהִלִּים יֵשׁ לְהֶקֵל לְמִי שֶׁרָגִיל בָּהֶם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמח)

ב. סְעֻדָּה ג' תִּהְיֶה אַחַר מִנְחָה דַּוְקָא. וַאֲשֶׁר לֹא שָׂם לִבּוֹ אֶל דְּבַר ה', וְכָל יִשְׁעוֹ לְקַיֵּם הַמִּצְוָה, יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹתָם כְּתִקָּנָהּ בְּלִי פַּקְפּוּק, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמז)

מוּסָר

יִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְקַיֵּם תָּדִיר כָּל יָמָיו שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת שַׁבָּת קוֹדֶשׁ, אַף אִם הוּא קְצָת חוֹלֶה, אוֹ דְּכְאִיב לֵיהּ כְּאֵיבָא, לֹא יַעֲבֹר בְּשׁוּם סְעֻדָּה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָהּ, כִּי הַסְּעֻדּוֹת שֶׁל שַׁבָּת דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים בַּשָּׁמַיִם. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא לֹא נִשְׁתַּבַּח אֶלָּא שִׁקֵּים שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת וְלֹא בְּטָלָם (זֹהַר ח"ג רפ"ח ע"ב). עַל כֵּן יִזְדָּרֵז לְקַיְּמָם בְּשִׂמְחָה, וְגִילוּ בִּרְעָדָה, בְּלִי שְׂחֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ ח"ו, כִּי הוּא פֻּגָם גָּדוֹל, רַק כָּל מְגַמָּתוֹ תִּהְיֶה לְקַיֵּם מִצְוָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר נִצְטַוָּה. וּבְכֵן יִתְגַּדֵּל גּוּפוֹ מְקֻדָּשָׁה וְיִהְיֶה כְּלִי שֶׁרֶת לַעֲבוֹדָה.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ - שְׁמַעְתִּי מִשֵּׁם הַקְּדוֹמוֹנִים דְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה מָסְרוּ לוֹ זֶה הַסּוֹד בַּשָּׁמַיִם דְּכְשֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיֹאמַר שְׁנֵי פְּעָמִים "נָא" בִּתְפִלָּתוֹ תִּקּוּבַל תְּפִלָּתוֹ, וּמִשּׁוּם הָכִי אָמַר "אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ" וַיֹּעֶתֶר לוֹ ה'. עַד כָּאן דִּבְרֵיהֶם. וּבָזֶה פֵּרְשׁוּ דִּכְשֶׁאָמַר "אֶעְבְּרָה נָא וְאֶרְאֶה" אָמַר לוֹ [הקב"ה] "רַב לְךָ", שֶׁלֹּא יֹאמַר "נָא" פַּעַם אַחֶרֶת. וְזֶה שֶׁאָמַר "אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה", כְּלוֹמַר "נָא". וְאַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי הַקַּדְמָה זוֹ בְּסֵפֶר מָרְדְּכַי לְרַב אַשְׁכְּנַזִי דְּרוּשִׁים עַל הַתּוֹרָה, וְשָׁם כָּתַב דְּהַטַּעַם כִּי שְׁנֵי פְּעָמִים "נָא" גִּימַטְרִיָּא "מִיכָאֵל" עִם הַכּוֹלֵל. עַיֵּן שָׁם. וְדוֹק.
(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרָשַׁת שְׁלַח

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. נָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְכַסּוֹת הַסַּכִּין [בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן] בְּשַׁבָּת. וְכֵן רָאִיתִי לִמז"ה מהר"א אֶזוּלַאי זִלהַ"ה בְּהַגָּהוֹתָיו כ"י דְּאֵין מְכַסִּין בְּשַׁבָּת וְיוֹ"ט, שֶׁהֵם רֶמֶז לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְמַתְּקוּ הַקְּלִפּוֹת וּבִלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח. עכ"ד. וּמָרָן הב"י כָּתַב דְּלְטַעַם מִי שֶׁזָּכַר הַחֹרְבָּן וְתָקַע הַסַּכִּין, אֵין לְחַלֵּק בֵּין שַׁבָּת לְחוֹל, וּמִיהוּ הָרַב אֶלְיָה רַבָּה מְיַשֵּׁב אַף לְפִי טַעַם זֶה. ע"ש.
(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קפ אוֹת ד)

ב. כָּתְבוּ גְּדוֹלֵי הָאֲחֲרוֹנִים זצ"ל שֶׁאֵין לְהַפְסִיק בֵּין מַיִם אַחֲרוֹנִים לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן אֲפִלּוּ בְּדִבְרֵי תוֹרָה.
(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קפא אוֹת ד)

מוּסָר

כָּתַב מָר זְקֵנֵינוּ הָרַב הֶחָסִיד מהר"א אֶזוּלַאי זלהַ"ה בְּהַגְהוֹתָיו כ"י כְּפִי הַקַּבָּלָה [מַיִם אַחֲרוֹנִים] צָרִיךְ לִזָּהֵר בָּהֶם מְאֹד, וְאֵין לְהָקֵל בָּהֶם, וְהַמַּקֵּל בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, מְקִילִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. כָּךְ הֵשִׁיבוּ מִן הַשָּׁמַיִם עַל יְדֵי שְׁאֵלַת חָלוֹם מִגִּיסוֹ שֶׁל הָרַב מָרְדְּכַי.
(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן קפא אוֹת ז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ - בְּפָרָשַׁת דְּבָרִים כְּתִיב "וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ", וּפֵרֵשׁ מָר זְקֵנֵינוּ הָרַב הֶחָסִיד מהר"א אֶזוּלַאי זלהַ"ה בְּסֵפֶר "בַּעֲלֵי בְּרִית אַבְרָם" דְּנִכְשְׁלוּ בִּלְשׁוֹנָם בַּמֶּה שֶׁאֵרַע לָהֶם בַּסּוֹף, שֶׁכָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה הַכְּרוּז יוֹצֵא עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב צְאוּ לַחְפֹּר, וּבַבֹּקֶר הָיָה מַכְרִיז הַבָּדְלוּ הַחַיִּים, וְהָיוּ קְמִים מְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ שֶׁזּוּהֲמָתָם מִתְעַכֶּלֶת. וְזֶהוּ "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ", כְּלוֹמַר יִהְיוּ תְּמִימִים, וְהַטַּעַם שֶׁהָיוּ שְׁבִים בִּתְשׁוּבָה וְהָיוּ נִכְנָעִים מֵלֵב וָנֶפֶשׁ. וְהַיְנוּ "וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם" חֲסֹרוֹנִין דִּילְכוֹן יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר, כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּזֹּהַר.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. בַּקִּיץ שֶׁמַּאֲחֲרִים הַתְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּמַאֲרִיכִין בַּזְּמִירוֹת, עוֹבֵר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, לָכֵן אַחַר בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר יֹאמַר קְרִיאַת שְׁמַע כֻּלָּהּ. וְיֹאמַר מִזְמוֹרֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ "רַנְּנוּ צַדִּיקִים"

וכו' בְּשִׂמְחָה, וְסוֹדָם רָם וְנִשָּׂא, אַךְ לֹא יִצְעַק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, כִּי מַעֲבִיר מוֹרָא שָׁמַיִם וּמוֹרָא בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּמִי הוּא זֶה אֲשֶׁר מָלְאוֹ לִבּוֹ לִצְעֹק צְעָקוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, קַל וָחֹמֶר לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת פְּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנה)
ב. יִזָּהֵר לִשְׁמֹעַ הַפָּרָשָׁה מֵהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר בִּשְׁמִיעָה לְבַד כְּמַאן דְּלֵית לֵיהּ פּוּמָּא, בְּסוֹד אֹזֶן טנת"א (טְ'עָמִים, נְ'קוּדוֹת, תְּ'גִין, א'וֹתִיוֹת). וְאִם יִקְרְאוּהוּ לְסֵפֶר תּוֹרָה, יִקְרָא הוּא בְּלַחַשׁ מְאֹד אַחַר הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר, דְּלָא לִשְׁתַּמַּע קָלֵיהּ [שֶׁלֹּא יִשָּׁמַע קוֹלוֹ]. יִזָּהֵר לַעֲנוֹת בָּרְכוּ וְאָמֵן לִבְרָכוֹת הָעוֹלֶה לְסֵפֶר תּוֹרָה וּבִרְכַּת הַהַפְטָרָה כִּדְחָזֵי [כָּרָאוּי].
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנז-קנח)

מוּסָר
יִזָּהֵר מְאֹד בְּשַׁבָּת מֵאֲמִירָה לְגוֹי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁבוּת לֹא בְּמָקוֹם מִצְוָה, כִּי הוּא עָוֹן פְּלִילִי, וַאֲפִלּוּ אִם יְצַוּוּהוּ קֹדֶם שַׁבָּת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קמט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה - אֶפְשָׁר שֶׁהִזְכִּיר יוֹסֵף שֶׁהָיָה מְחַבֵּב אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי", וְכֵן אָרוֹנוֹ צָף שֶׁיִּקְחֵהוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה, וְכֵן בְּנוֹת צְלָפְחָד, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רש"י בְּפָרָשַׁת פִּנְחָס, וְזֶהוּ לְהַגְדִּיל הַמְּדוּרָה עַל נָשִׂיא זֶה שֶׁלֹּא נִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף שֶׁחִבֵּב הָאָרֶץ וְהַבָּנוֹת הָלְכוּ בְּדַרְכּוֹ אֲבִיהֶם יוֹסֵף, וְאָדָם לֹא זָכַר וְנִתְחַבֵּר בְּעֵצָה רָעָה לַמְרַגְּלִים. וְרַבֵּנוּ הָאָר"י מְפָרְשָׁה עַל דֶּרֶךְ אֱמֶת, דְּיוֹסֵף עַצְמוֹ נִתְחַבֵּר בִּמְנַשֶּׁה בְּנָשִׂיא זֶה, וְלֹא בְּהוֹשֵׁעַ נָשִׂיא אֶפְרַיִם וכו'. עַיֵּן שָׁם וְאוֹרוּ עֵינֶיךָ.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת
א. בְּנוֹסַח מוּסָף יֹאמַר תִּכַּנְתָּ שַׁבָּת וכו'. וּבַחֲזָרַת מוּסָף בְּפָסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בַּאֲמִירַת "אֶחָד" יִמְסֹר עַצְמוֹ עַל קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנט)
ב. יֵשׁ מִי שֶׁנּוֹהֵג שֶׁכְּשֶׁאוֹמֵר "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" בְּסוֹף קְדֻשַּׁת כֶּתֶר, לוֹמַר "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", אֲבָל יוֹתֵר נָכוֹן שֶׁלֹּא לְאוֹמְרוֹ. הָרַב כנה"ג.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רפ"ו)

מוּסָר

יְזָהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּעִסְקֵי סְחוֹרָה בְּשַׁבָּת, כִּי הוּא מְחַלֵּל שַׁבָּת, וְהִחְמִירוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ הָרִבֵּה (זֹהַר ח"ג ק"ה). הֲגַם דְּיֵשׁ מַתִּירִין בְּחֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁעָבְרוּ, יֵשׁ אוֹסְרִין, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק. וְהֵן לוֹ יְהִי דְּשָׁרֵי, מִזֶּה יָבֹא לְדָבָר הַגּוֹרֵם לֶעָתִיד, עַל כֵּן יִסְתֹּם הַפֶּתַח וְטוֹב לוֹ. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנ-קנא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ - אֶפְשָׁר לוֹמַר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ בְּתַנְחוּמָא פָּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר (דַּף קצ"ב דְּפוּס אַמְשְׁטֶרְדַּם): הָיָה הַקָּבָ"ה מַבִּיט בְּקֹרַח וַעֲדָתוֹ שֶׁעֲתִידִין לַחְלוֹק עַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אָמַר הַקָּבָ"ה מָה אֶעֱשֶׂה לְאֵלּוּ? לְהוֹרָגָם בַּמִּדְבָּר אִי אֶפְשָׁר. לָמָּה שֶׁנִּטַּל הַקָּבָ"ה חֶצִי שְׁמוֹ וְנָתַן עָלָיו יָ"ה, שֶׁנִּתַּן הַקָּבָ"ה עַל קָהָת הַקָּהָתִי, וְכֵן הוּא אוֹמֵר לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי. לְמַדְנוּ דִּכְשֶׁנִּתַּן שֵׁם יָ"ה נִצּוֹל מִמִּיתָה. וּבָזֶה אֶפְשָׁר לְפִי פְּשׁוּטוֹ שְׁזֶה כַּוָּנַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה שֶׁקָּרָא לְהוֹשֵׁעַ "יְהוֹשֻׁעַ", וְאָמַר לוֹ "יָ"ה יוֹשִׁיעֲךָ" וכו', וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה דִּכְשֶׁנִּקְרָא אֵלָיו שֵׁם יָ"ה נִצּוֹל מִמִּיתָה. וּבָזֶה טוֹב טַעַם לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּהַעָנָיו אִם נִגְזְרָה עָלָיו מִיתָה בִּזְכוּת הָעָנָוָה נִצּוֹל, דִּכְשֶׁהוּא עָנָיו יָ"ה עֶזְרוֹ וּמַגִּינוֹ וְנִצּוֹל מִמִּיתָה. (יוֹסֵף תְּהִלּוֹת קל"ה)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. בְּשַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם אָמַר "אֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַזֶּה", וְלֹא אָמַר 'אֶת מוּסְפֵי', נִרְאֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, דְּמַה שֶּׁאָמַר "אֶת מוּסַף" יִתְפָּרֵשׁ עַל כָּל הַנּוֹסָף, וּכְבָר פֵּרֵשׁ שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּמ"ש הָרַב בֵּית יְהוּדָה בְּסוֹפוֹ דבי"ט ר"ה אִם אָמַר מוּסָף חוֹזֵר, שֶׁאֲנִי הָתָם שֶׁאֵינוֹ נָכָר, דְּאֵינוֹ זוֹכֵר רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וק"ק עַל הָרַב הנז' דְּלֹא זָכַר תְּשׁוּבַת מַהֲרַ"י בֵּי רַב בְּשׁוּ"ת הָרַב הַמַּבִּי"ט. (כ"כ זֶה שָׁנִים בְּזִכְרוֹנוֹתַי, וְעַתָּה נִדְפַּס סֵפֶר שַׁלְמֵי צִבּוּר, וְהָרַב הַמַּגִּיהַ שָׁם הֶאֱרִיךְ מְאֹד מִדַּף רכ"ה וְהַנִּמְשָׁךְ וְהִסְכִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי). (קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כד, סְעִיף ב)

ב. אִם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ שַׁבָּת וְכַיּוֹצֵא שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר אֶת מוּסַף וְאָמַר אֶת מוּסְפֵי, אֵינוֹ חוֹזֵר. (הָרַב הנז' דַּף רכ"ט וכמ"ש הָרַב הנז' נֵר"ו עַל דִּבְרֵי בְּמַחְזִיק בְּרָכָה, ואכמ"ל). (קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כד, סְעִיף ג)

מוּסָר

יוֹם שַׁבָּת אָסוּר מְאֹד לְעוֹרֵר מַחְלֹקֶת אוֹ לְהִתְכַּעֵס, וְהוּא חֵטְא חָמוּר כִּפְלַיִם מֵהָעוֹשֶׂהוּ בַּחוֹל, וּבְפָרָט עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ צָרִיךְ רֹב שָׁלוֹם וְאַהֲבָה וְאַחְוָה לִכְבוֹד הַשְּׁכִינָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנב)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר - יֵרָאֶה בְּהַקְדִּים מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּמִּדְרָשׁ (וְהֵביאוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּבַתְרָא סוֹף דַּף קי"ט) דִּצְלָפְחָד מְקוֹשֵׁשׁ לְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְכַּוֵּן, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לִכָּנֵס לָאָרֶץ מִמַּעֲשֶׂה הַמְרַגְּלִים שׁוּב לֹא מְחוּיָבִים בַּמִּצְווֹת, עָמַד וְחִלֵּל שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁיֵּהָרֵג וְיִרְאוּ אֲחֵרִים. עכ"ל. וְעַל פִּי זֶה יוּבַן אֶצְלִי כַּוָּנַת הַכָּתוּב: "וַיִּהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים", כִּי לְפוּם רְהָטָא הַא דְּקָאָמַר "וַיִּהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר" הוּא שִׂפַת יֶתֶר, וְכִי לֹא יָדַעְנוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם בַּמִּדְבָּר, אַךְ עַל פִּי הַמִּדְרָשׁ הַנִּזְכָּר נִיחָא, דְּבָא הַכָּתוּב לִרְמֹז הַמִּדְרָשׁ הַזֶּה, וְכָאן גִּלָּה צִדְקַת הַמְקוֹשֵׁשׁ, וְהוּא אוֹמְרוֹ "וַיִּהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר", כְּלוֹמַר מִסִּבָּה שֶׁהָיְתָה הַוָּיָיה לְיִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְנִגְזְרָה גְּזֵירָה לְמַעַן יָמִים רַבִּים, וְעַד אָחָרָן בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ, לָכֵן "וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ", וְהַכַּוָּנָה כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֲרוּ בַּמִּצְווֹת אַף אִם אֵינָם נִכְנָסִים לָאָרֶץ, וּלְכָךְ מָסַר עַצְמוֹ לַמִּיתָה, וְכַוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם.

(רֹאשׁ דָּוִד, פִּנְחָס)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אִם בְּמָקוֹם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף, מִפְּנֵי שֶׁחָשַׁשׁ שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, וְנִזְכַּר אַחַר כָּךְ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, יִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לְבַד, וּתְפִלַּת מוּסָף יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אֲבָל אִם כְּשֶׁהִתְפַּלֵּל מוּסָף הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, אֶלָּא שֶׁטָּעָה וְנִזְרְקָה מִפִּיו תְּפִלַּת מוּסָף, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית וּמוּסָף. (הָרַב הַמַּגִּיהַ דַּף רכ"ט וְעַיֵּן מ"ש דַּף ר' וְדַף ר"א).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כד, סְעִיף ד)

ב. אִם הִתְפַּלֵּל י"ח בְּמָקוֹם מוּסָף וְהִזְכִּיר 'יַעֲלֶה וְיָבֹא' בָּעֲבוֹדָה, יְכַוֵּן לַחֲזֹרַת תְּפִלַּת שְׁלִיחַ צִבּוּר.

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כד, סְעִיף ה)

מוּסָר
שְׁמִירַת שַׁבָּת בְּכָל הַפָּרָטִים וּלְעַנְּגוֹ כְּפִי כֹּחוֹ, בְּכָל זֶה יוֹעִיל לְכַפֵּר חַטֹּאתָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נ"ו, ב') "אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וכו' שׁוֹמֵר שַׁבָּת", וְכָךְ שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ (שַׁבָּת קי"ח ע"ב): אֶפִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה כְּאֶנוֹשׁ מוֹחֲלִין לוֹ. וּבִשְׁמִירָתוֹ מְיַחֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִתֵּקֵן אֲשֶׁר גָּרַם לְהִיוֹת נִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף ח"ו.
(צַפְרֵן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קכו).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִּגְדֵיהֶם - סוֹפִי תֵּבוֹת "תִּלִּים", כִּי מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר בְּהַשְׁכָּמָה לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית וְלִלְמוֹד תְּהִלִּים. רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ז"ל. וְאֶפְשָׁר כִּי רָאשֵׁי תֵּבוֹת "צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִּגְדֵיהֶם" גִּימַטְרִיָא "יַעֲקֹב", לְרָמֹז שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הָיָה קוֹרֵא תְּהִלִּים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה ס"ח) דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הָיָה קוֹרֵא תְּהִלִּים, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִילּוֹת יִשְׂרָאֵל. עַיֵּן שָׁם.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת
א. נִסְתַּפֵּק אִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף, אוֹ טָעָה וּבְמָקוֹם מוּסָף הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שֶׁהוּא י"ח, אֶלָּא שֶׁהוּא מְסֻפָּק אִם הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא בַּעֲבוֹדָה אוֹ לֹא, יָכוֹל לַחֲזֹרֶת תְּפִלַּת שְׁלִיחַ צִבּוּר. (הָרַב הנז' שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כד, סְעִיף ו)
ב. בְּשַׁבָּת חֹל הַמּוֹעֵד, אִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף שֶׁל חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד וְלֹא זָכַר שַׁבָּת כְּלָל, רַק בַּחֲתִימָה זָכַר וְחָתַם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים, וְכֵן אִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף שֶׁל שַׁבָּת לְבַד וְאָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בָּעֲבוֹדָה, בִּשְׁנֵיהֶם אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רס"ח (אוֹת ה'), וְהָרַב חק"ל נר"ו הֶאֱרִיךְ לַחְלוֹק עַל זֶה, וַאֲנִי בְּעָנְיִי עָמַדְתִּי עַל דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ וּבְמָקוֹמִי אֲנִי עוֹמֵד, וְנִדְפַּס עַתָּה סֵפֶר שַׁלְמֵי צִבּוּר וּמוּכָח שֶׁהָרַב הַמַּגִּיהַ נר"ו דַּף ר' וְדַף ר"א וְדַף רמ"א ורמ"ב ע"א מָר נִיהוּ שַׁר הַמַּסְכִּי"ם אֶת יוֹסֵף כמ"ש בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה ע"ש, וְאָנֹכִי אִישׁ צָעִיר בְּמָקוֹם אַחֵר כָּתַבְתִּי בְּאֹרֶךְ). ה' בְּרַחֲמָיו יַאֲרִיךְ יָמֵינוּ בַּטּוֹב לַעֲבוֹדָתוֹ וְיוֹסִיף לָנוּ שְׁנוֹת חַיִּים.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כד, סְעִיף ז)

מוּסָר

הַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ כִּי כָּל הַשָּׁבוּעַ טָרוּד בַּעֲסָקָיו, וּלְפָחוֹת בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ יִלְמַד, וְלֹא יוֹצִיא כָּל הַשַּׁבָּת בְּטִיוּל וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשֵׁנָה. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה כִּי לֹא נִתְּנוּ שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים אֶלָּא לְלִמּוּד תּוֹרָה. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד הַזְּמַן, יֵשׁ עֵת לַכֹּל.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קנג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ - אוֹתִיּוֹת "וְיֵרָאתֶם אוֹתוֹ", שֶׁתַּחְשְׁבוּ שֶׁהַשְׁכִינָה כִּבְיָכוֹל נֶגְדְּכֶם, וְאָז הַדִּין חָזָק וְנִתְּנָה רְשׁוּת ח"ו. וּמִכָּאן תּוֹכָחָה לַמְדַבְּרִים בְּבֵית כְּנֶסֶת, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת בְּאֵימָה וְיִרְאָה, וְלֹא כְּמִי שֶׁהוּא בְּרְחוֹבוֹת קְרִיָּה וּבְבָתֵּי טֶאַטְרָאוֹת ח"ו, שֶׁהַשְׁכִינָה שָׁם וְהָעִנְיָן כָּפוּל.

(חַדְרֵי בֶּטֶן)

פָּרַשַׁת קֹרַח

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. בְּבוֹאוֹ לַבַּיִת [בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר], אִם מִנְהָגוֹ לִטְעֹם מִידֵי מִמְּזוֹנוֹת לְבַד, יְקַדֵּשׁ וְיִשְׁתֶּה רְבִיעִית כֵּילוֹ בְּבֵית אַחַת, שֶׁלֹּא לִכְנֹס בְּסֵפֶק בִּרְכַּת עַל הַגֶּפֶן, וְאָז יֹאכַל שִׂעוּר כַּזַּיִת מִפַּת הַבָּאָה בְּכִסְנִין. וְאִם דַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת קאפ"י [קָפֶה], יִזְכֹּר לִפְטוֹר בִּרְכָתוֹ בִּבְרָכַת פְּרִי הַגֶּפֶן דְּקִידּוּשׁ, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא עֲרַאי צָרִיךְ כַּוָּנָה אוֹ שֶׁיְּהֶיהָ לְפָנָיו, וְאִם לָאו יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וְאַחַר כָּךְ יִכְלֹל עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַגֶּפֶן.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קס)

ב. יִשְׁתַּדֵּל לֶאֱכֹל פֵּרוֹת לִפְרָקִים בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ, כְּדֵי לְהַשְׁלִים מֵאָה בְּרָכוֹת. וְיִזָּהֵר מְאֹד בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, כִּי הִיא עֵת רָצוֹן, וְיֹאמַר "בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ" בְּהוֹצָאַת סֵפֶר תּוֹרָה. וְאַחַר כָּךְ יְכַוֵּן מְאֹד בַּאֲמִירַת "צִדְקָתְךָ". וְאַחַר כָּךְ יַעֲשֶׂה סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית כַּהוֹגֶן.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ד, סְעִיף קסא)

מוּסָר

"דְּכוּלֵי עָלְמָא בְּשַׁבָּת נִתְּנָה תּוֹרָה". אֶפְשָׁר הַטַּעַם לְפִי פְּשׁוּטוֹ כמ"ש רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דְּכְשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין לָאָרֶץ, אָמְרָה תּוֹרָה עַתָּה יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין לָאָרֶץ, זֶה רָץ לְשַׂדֵּהוּ וְזֶה לְכַרְמוֹ, וְתוֹרָה מַה תְּהֵא עָלַיְהָ? וְאָמַר לָהּ הַקָּבָ"ה נָתַתִּי לָהֶם הַשַּׁבָּת שֶׁבּוֹ יַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, וְאֶפְשָׁר דְּמֵרֹאשׁ מְקֻדָּם נָתַן הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת, לְרַמֵּז דְּעִיקַּר לְמוּד הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת.

(מַרְאִית הָעַיִן שַׁבָּת פ"ו)

חִדּוּשׁ עַל הַפְּרָשָׁה

וַיִּקַּח קֹרַח וְגו' - אֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דְּאָמַר קֹרַח אֲנִי "בֶּן יִצְהָר" דְּהַשְׁתָּא צָף לְמַעְלָה עַל הַכֹּל, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּקַּח קֹרַח", לָקַח בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא בֶּן יִצְהָר שֶׁהוּא דּוֹמֶה לַשֶּׁמֶן, וְהַשֶּׁמֶן הוּא עֶלְיוֹן עַל כָּל הַמַּשְׁקִין וְלוֹ יָאֲתָה הַגְּדוּלָה וְהַכָּבוֹד. אֲבָל לֹא רָאָה שֶׁהוּא "בֶּן קְהָת" שֶׁיִּקָּהוּ שִׁנַּיו וְשִׁינֵי מוֹלִידָיו. "בֶּן לֵוִי" שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְוָיָה בְּגֵיהִנֹּם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה פֶּרֶק חֵלֶק, וְזֶה טָעוּת כָּפוּל דְּעִיקָּרָא מַה בְּיָדוֹ יִקַּח אִם אָבִיו הוּא שֶׁמָּן, וְהֵן לוֹ יְהִי הָיָה לוֹ לְרָאוֹת בֶּן קְהָת וְלָחוּשׁ שֶׁיִּקָּהוּ שִׁנָּיו.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אַף אִם רָגִיל שֶׁלֹּא לִישֹׁן בַּחוֹל, יִישַׁן בְּשַׁבָּת אִם עָנֹג הוּא לוֹ, שֶׁהֲרֵי רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זצ"ל הָיָה יָשֵׁן בְּשַׁבָּת, וְרַבִּים מְקַיְּמִים מִנְהָג רַבֵּנוּ הָאֲרִ"י זצ"ל בָּזֶה, וּמַה טּוֹב אִם יְקַיְּמוּ שְׁאָר הַנְהָגוֹתָיו וְאַזְהָרוֹתָיו כִּי קֹדֶשׁ הֵם.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה)

ב. רָאִיתִי לְהָרַב יַעְבֵּ"ץ בְּסִדּוּרוֹ שֶׁתַּלְמִיד חָכָם הָעוֹסֵק בְּעִיּוּן בְּשַׁבָּת, מְחַלֵּל הַשַּׁבָּת. וּמַיְיתֵי רְאָיָה ממ"ש פ' כָּל כִּתְבֵי: ר' זֵירָא כִּי הַוָה חֲזִי זוּזָא דְּרַבָּנָן, אָמַר לֹא תִּתְחַלּוּנֵיהּ. עש"ב. וְעִם הָאָדוֹן סְלִיחָה שֶׁכַּוָּנַת הַשַּׁ"ס הִיא שֶׁעַל יְדֵי כֵּן הָיוּ נִמְנָעִים מִלְּכַבֵּד הַשַּׁבָּת, אֲבָל הת"ח הַמְעַנֵּג שַׁבָּת בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְקוֹדֶם חֲצוֹת עַד שֶׁלֹּא יִסְעוֹד אוֹ אַחַר שֶׁסָּעַד יוֹכַל לְעַיֵּן וּלְפַלְפֵּל, הַס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר שֶׁהוּא מְחַלֵּל שַׁבָּת ח"ו, וְאֵין רְאָיָה כְּלָל מֵהַשַּׁ"ס, וְכֵן בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם ת"ו לְיָמִים רִאשׁוֹנִים בִּישִׁיבַת הָרַב פְּרִי חָדָשׁ, אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ שֶׁהָיוּ מְפַלְפְּלִים בְּעֶמְקָא דְּדִינָא בָּעֶרֶב. וְכֵן רָאִיתִי שֶׁנָּהֲגוּ אַחֲרָיו רָאשֵׁי יְשִׁיבָה הנז' הָרַבָּנִים ז"ל... וְאוּלָם אִם הַתַּלְמִיד חָכָם בְּיוֹם שַׁבָּת אֵינוֹ רוֹצֶה לִטְרֹחַ בְּעִיּוּן, וְלוֹמֵד מִידִי דִּדְרָשָׁא אוֹ גִּירְסָא וְכַיּוֹצֵא, שַׁפִּיר דָּמֵי, וְכֵן הוּא מִנְהָג רֹב הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁעָבַרְתִּי.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה)

מוּסָר

מִי שֶׁבְּכָל הַשָּׁבוּעַ עוֹסֵק בַּעֲסָקָיו, אִם בַּעַל נֶפֶשׁ הוּא, לֹא יִישַׁן בְּשַׁבָּת וְיִלְמַד בַּתּוֹרָה כְּפִי יְדִיעָתוֹ דְּחִיּוּבָא רַמְיָא עֲלֵיהּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת, כמ"ש בִּירוּשַׁלְמִי וְהֵבִיאוֹ מור"ם בְּהַגָּהָה.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה בקו"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפְּרָשָׁה

וַיִּקַּח קֹרַח - כָּתַב רַשִׁ"י: וְקֹרַח שֶׁפִּקֵּחַ הָיָה מַה רָּאָה לִשְׁטוּת זוֹ? עֵינוֹ הִטְעָתוֹ, אֶפְשָׁר רֶמֶז "עֵינוֹ" גִּימַטְרִיָא "מָמוֹן", זֶה הִטְעָהוּ וְנָתַן עֵינָיו בַּמָּמוֹן. "בְּכֹחַ הַמָּמוֹן" גִּימַטְרִיָא "עֵינוֹ טָעָה בִּרְאִיָתוֹ".

(חַדְרֵי בֶּטֶן)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אֵין צָרִךְ לְקַדֵּשׁ בְּסְעֻדַּת ג', וְכֵן כָּתַב הָאֲרִ"י זצ"ל, אֶלָּא יִשְׁתֶּה יַיִן בְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה.

(שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה שָׁם אוֹת ג')

ב. [סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית] יָכוֹל לְקַיֵּם אוֹתָהּ בְּכַבֵּיצָה (או"ח סִימָן רצ"א). לְאוֹ דַּוְקָא אֶלָּא יוֹתֵר מְעַט מִכַּבֵּיצָה, דְּכַבֵּיצָה מִקְרֵי אֲכִילַת אֶרַעְיָ, כמ"ש סס"י רל"ב. עכ"ל הָרַב מָגֵן אַבְרָהָם. וְכֵיוָן שבה"ג שֶׁדְּבָרָיו דִּבְרֵי קַבָּלָה כָּתַב כַּבֵּיצָה, וְגַם הַטּוּר כ"כ, וְגַם הר"ן הֶעָתִיק דִּבְרֵי בה"ג, וּמָרָן פָּסַק כְּמוֹתָם, אֵין לְהָקֵל בְּכַזַּיִת, וְגַם דְּכַבֵּיצָה בְּעַלְמָא הִיא אֲכִילַת אֶרַעְיָ, מ"מ אֶפְשָׁר דִּלְגַבֵּי כַּבֵּיצָה, שַׁבָּת קוֹבַעַת וְנֶחְשֶׁבֶת סְעֻדָּה.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף שָׁם אוֹת ב')

מוּסָר

יְהֵא זָהִיר מְאֹד לְקַיֵּם סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית. אִם לְפִי הַפְּשָׁט, כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים הַנָּהוּ זַהֲרוּרֵי הֵן מַזְהִירִין מִן הַדִּין לְקַיֵּם סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, יוֹתֵר וְיוֹתֵר יֵשׁ לִיזָּהֵר עֶשֶׂר יָדוֹת לְדִבְרֵי בַּעֲלֵי סוֹדוֹת שֶׁמְּדַבֵּר בָּהּ נִכְבָּדוֹת, וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִין, וְעֵת רָצוֹן מֵילְתָא הִיא. וּפוּק חַזֵי רַשְׁבִּ"י בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא הַוָּה חָדֵי דְּמֵיוֹמֵי לֹא בַּטֵּיל תְּלָת סְעוּדָתֵי. וּמִזֶּה יַשְׂכִּיל אֱנוֹשׁ יְקָר תִּפְאֶרֶת סְעֻדָּה זוֹ וְתִקֶּף חִיּוּבָהּ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה, וְיִפְקַח עֵינָא וְלֶבֹא לְקַיְּמָה כְּהִלְכָתָהּ וְעָלַז בָּהּ.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רצ"א אוֹת א')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כִּי תִשְׁתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם הִשְׁתָּרֵר - פֵּרוּשׁ אַתָּה עוֹשֶׂה כָּל קְרוֹבֶיךָ שָׂרִים עָלֵינוּ. "אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן" סוֹפֵי תֵּבוֹת "הָמָן", כִּי הָמָן וְקֹרַח מַחְלֹקְתָּם שָׁוָה, זֶה נִלְחַם עִם מֹשֶׁה שֶׁהָיָה גְּדוֹל הַדּוֹר, וְזֶה נִלְחַם עִם מָרְדְּכַי שֶׁהָיָה גְּדוֹל הַדּוֹר, זֶה מֵת בִּירִידָה, וְזֶה מֵת בְּעֶלְיָה שֶׁהִיא תְּלִיָּה, כִּדְכְתִיב "וַיִּתְלוּ אֶת הָמָן". רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם ז"ל.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת יִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּכַוָּנָה, כִּי הַסִּטְרָא אָחֳרָא מִתְגַּבֶּרֶת. וְיֹאמַר "וִיהִי נֹעַם" תְּדִיר בְּכָל מוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהוּא חוֹל, וְיכַוֵּן הַרִבֵּה בַּאֲמִירַת הַתֵּבוֹת, לֹא בִּצְעָקוֹת, דְּאַדְרַבָּא מֵסִיר הַכַּוָּנָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ה, סְעִיף קסב)

ב. רְאִיתִי מִסַּהֲרַת יַד הַקֹּדֶשׁ מהרח"ו זצ"ל בְּשֵׁם רַבֵּנוּ הַאי גָּאוֹן ז"ל, וְז"ל: קַבָּלָה דמנסי שֶׁיֵּשׁ הַצָּלָחָה כְּשֶׁמּוֹשֵׁךְ אָדָם וּמַאֲרִיךְ בְּאוֹמְרוֹ "בָּרוּךְ ה' הַמְבוֹרָךְ" בְּאַפּוּקֵי שַׁבְּתָא [בְּעַרְבִית שֶׁל מוֹצָאֵי שַׁבָּת]. עכ"ד.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רצג)

מוּסָר

אַשְׁרָיו מִי שֶׁזּוֹכֶה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה חִדּוּשִׁים בַּתּוֹרָה בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ. וְכָתַב הָרַב הֶחָסִיד בַּעַל דַּעַת חָכְמָה (סוֹף פ"י) מִשֵּׁם הָאֲרי"י זצ"ל: מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת וּמְחַדֵּשׁ אֵיזֶה חִדּוּשׁ בָּהּ, מְעַטְּרִין לְאָבִיו בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, לָכֵן נִסְמְכוּ ב' צִוּוּיִים הַלָּלוּ לַהֲדָדֵי כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וְכֵן אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמוֹרוּ. וּמַאן דְּלָאו בַּר הָכִי לְחַדֵּשׁ מֵעַצְמוֹ אֵיזֶה חִדּוּשׁ בַּתּוֹרָה, יִלְמַד אֵיזֶה דְּבָרִים שֶׁלֹּא לְמָדָם עַד הֵנָּה.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה שָׁם אוֹת ד-ה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי ה' שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא מִלִּבִּי - אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּרָצָה לוֹמַר דְּלֹא מִבַּעְיָא דְּלֹא עָשָׂה מִדַּעְתּוֹ רַק ה' לוֹ צִוָּה, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא חָשַׁב וְהִתְאַוָּה לְמַלְכוּת אוֹ לְכְהוּנַת אַהֲרֹן אוֹ לִשְׁלֹחַ מְרַגְּלִים וְכַיּוֹצֵא וַה' מִלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ, אֵין זֶה, כִּי לֹא מִלִּבִּי לֹא הִרְהַרְתִּי בְּלִבִּי עַל זֶה, אֶלָּא הוּא יִתְבָּרֵךְ שְׁלָחַנִי מֵרְצוֹנוֹ דַּוְקָא.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אֲנַן בְּדִידָן אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי הַרַמְבַּ"ם וּמָרָן [הב"י] דְּהַנֵּי נָשִׁים חַיָּבוֹת [בְּהַבְדָּלָה] דְּבַר תּוֹרָה, כְּשֵׁם שֶׁחַיָּבוֹת בְּקִדּוּשׁ. וְכֵן דַּעַת הָרַב הַחִנּוּךְ וְדַעַת הסמ"ג. וְהָאִשָּׁה יְכוֹלָה לְהַבְדִּיל לְעַצְמָהּ, וּמִי שֶׁהִבְדִּיל לְעַצְמוֹ, יָכוֹל לְהַבְדִּיל לְאִשָּׁה.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן רצ"ו אוֹת ז')

ב. מִי שֶׁנִּתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ חוּשׁ הֶרִיחַ, אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל הַבְּשָׂמִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְהוֹצִיא אֲחֵרִים, שֶׁאֵין בָּרִיחַ לֹא חוֹבָה וְלֹא מִצְוָה אֶלָּא הֲנָאָה.
(בִּרְכֵי יוֹסֵף סִימָן רצז אוֹת ג)

מוּסָר

מָצָאתִי בְּקוּנְטְרֵס יָשָׁן נוֹשָׁן עַל קֻלָּף כ''י מִתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יְהוּדָה חָסִיד זצ"ל, שֶׁקִּבְּלוּ מֵרַבָּם, וְז"ל: אֱלֹיָהוּ זָכוּר לַטּוֹב מוֹשִׁיב כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק בְּגַן עֵדֶן, וְאוֹתוֹ שֶׁבָּא זְמַנּוֹ לָצֵאת מִגֵּיהִנֹּם יוֹם ג' אוֹ ב' אוֹ בְּאֶחָד בַּשַּׁבָּת, אֱלֹיָהוּ מוֹצִיאוֹ מִגֵּיהִנֹּם, וְסוֹבֵל דִּינוֹ עַד [אוֹתוֹ יוֹם] בְּשַׁבָּת שֶׁהָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁנִּפְטַר לִסְבֹּל. לְכָךְ נָהֲגוּ לוֹמַר פְּסוּקִים מֵאֱלֹיָהוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וּכְשֶׁהַצַּדִּיק נִפְטַר יוֹמַיִם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת, וְאִם יֵשׁ לוֹ לְקַבֵּל כָּל דִּינוֹ בְּאוֹתָן ב' יָמִים כְּמוֹ כֵן שֶׁלְּאַחַר הַשַּׁבָּת, אֱלֹיָהוּ ז"ל מְבַקֵּשׁ עָלָיו וּמְקַבֵּל דִּינוֹ, כִּי בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יוֹצְאִין הַנְּשָׁמוֹת, וְחוֹזְרִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וְאֱלֹיָהוּ מוֹשִׁיב כָּל אֶחָד לְפִי כְּבוֹדוֹ, לְכָךְ נָהֲגוּ לוֹמַר פְּסוּקֵי אֱלֹיָהוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. עכ"ל. וּכְשֶׁתִּדְקְדֵּק בִּדְבָרָיו, תִּרְאֶה שֶׁפְּעָלַת אֱלֹיָהוּ ז"ל הוּא לִפְנֵי הַשַּׁבָּת, וּלְכָךְ נָהֲגוּ לְהַזְכִּיר אֱלֹיָהוּ דַּוְקָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְלֹא בְּהַבְדָּלַת מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב.
(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן תרא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' - אָמַר מֹשֶׁה לְהַקָּבָ"ה אַתָּה הִבְטַחְתָּנוּ מֵרֹאשׁ נֶגֶד כָּל עַמְּךָ אֲשֶׁשֶׂה נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרְאוּ, וְלָזֶה עֵת לַעֲשׂוֹת בְּרִיאָה חֲדָשָׁה נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלָזֶה אָמַר אִם יִבְרָא הַשֵּׁם דָּבָר מְחֻדָּשׁ לְעוֹלָם לְכְבוֹדִי יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ שֶׁתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ.
הַקָּדוֹשׁ רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה אִסְתְּרוּק ז"ל.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. יִשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּהְיֶה נֵר שַׁעֲוָה לְבָרֵךְ מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וִיבָרֵךְ בִּרְכוֹת הַבְּדָלָה כָּרָאוּי. וְתֵכֶף יֹאמַר פְּסוּקֵי 'וְיִתֶּן לְךָ'. וְיכַוֵּן בק"כ צֵרוּפֵי אֱלֹיָהוּ, וְעוֹד יו"ד פְּעָמִים "אֱלֹיָהוּ" שֶׁהֵם ק"ל.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ה, סְעִיף קסג)
ב. אֵין לוֹמַר וְדוּי עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה מִמּוֹצָאֵי שַׁבָּת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ה, סְעִיף קסה)

מוּסָר
סְעֻדָּה רְבִיעִית אַחַר הַבְּדָלָה פְּלִיאָה נִשְׂגָּבָה, וּמַצֶּלֶת מֵחִבּוּט הַקֶּבֶר. וּמִי שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּפַת, יַעֲשֶׂנָּה בְּמִזוֹנוֹת. וְיִכָּוֵן לְהַשְׁאִיר בְּרָכָה בִּסְעֻדּוֹת הַחוֹל מִקְּדֻשַּׁת שַׁבָּת.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ה, סְעִיף קסד)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לוֹ - פֵּרֵשׁ רש"י רֶמֶז לַחוֹלְקִין עַל הַכְּהֻנָּה שֶׁלּוֹקְחִין בְּצָרַעַת כְּמוֹ שֶׁלָּקָה מֹשֶׁה בְּיָדוֹ וכו'. אֶפְשָׁר לָתֵת טַעַם דְּהַמְבַקֵּשׁ לִהְיוֹת כֹּהֵן כְּמוֹ עוּזִּיָּהוּ רוֹדֵף אַחַר הַשְׁרָרָה, וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה דִּשְׁרָרָה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, וּפֵרוּשׁ דְּגַם מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּיֶדֶם נִטָּל מֵהֶם, וְזֶהוּ "מִמֶּנּוּ". וְלָכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה הַמְבַקֵּשׁ וְרוֹדֵף אַחַר הַשְׁרָרָה לִהְיוֹת כֹּהֵן, יִלָּקֶה בְּצָרַעַת וְיִבָּדֵל מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִטָּל מַה שֶּׁהָיָה לוֹ שֶׁהָיָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל, וְעַתָּה יֵשֵׁב בָּדָד וְיִהְיֶה גָּרוּעַ מִכָּל יִשְׂרָאֵל.
(נַחַל קְדוּמִים)

פָּרַשַׁת חֻקַּת

יוֹם א'

הֲלָכוֹת
א. מִנְהָג יִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת לְהִתְעַנּוֹת עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, כַּכָּתוּב בְּפִרְקֵי דְּחַסִידֵי בַּעֲלֵי הַמּוּסָר.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן תיז)
ב. אוֹר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח לוֹמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קעז)

מוּסָר
מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְעַנּוֹת כָּל מִשְׁמֶרֶת הַחֹדֶשׁ הוּא דָּבָר גָּדוֹל. וְעִקַּר הַתַּעֲנִית הוּא לְכַשְׁפֵּשׁ וְלַחֲקֹר הֵיטֵב הֵדֵק מַה שֶּׁחָטָא בְּכָל הַחֹדֶשׁ, וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, כִּי הַתַּעֲנִית הוּא הֲכָנָה לְהַכְנִיעַ גּוּפוֹ לָשׁוּב, וְאִם יַעֲשֶׂה תַּעֲנִית לְבַד מִבְּלִי מַשִּׂים אֲשֶׁר חָטָא וְלָשׁוּב, כִּמְעַט לֹא עָשָׂה כְּלוּם. נָכוֹן הַדָּבָר שֶׁהַתַּעֲנִית יִהְיֶה לִפְנֵי הַמּוֹלָד, וְאִם הַמּוֹלָד בַּחֲצִי הַיּוֹם יִתְעַנֶּה יוֹם שֶׁלְּפָנָיו.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קעד, קעו)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת - אֶפְשָׁר לִרְמֹז בַּמָּה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר "זִכְרוֹן יוֹסֵף" שׁוּ"ת לְהָרַב מַהֲרַ"י ש"ה ז"ל בְּסוֹפוֹ, שֶׁפִּילוֹסוֹף אָמַר שֶׁהַטַּעַם שֶׁאָנוּ מוֹשְׁלִים בַּבְּהֵמוֹת, הוּא מִטַּעַם שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים אוֹתָם, וּלְכָךְ אָנוּ מוֹשְׁלִים בְּחַיֵּיהֶם לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתֵּנוּ. וְעָנָהוּ פִּילוֹסוֹף חַבֵּרוֹ אִם כֵּן הָרִימָה תִּמְשׁוֹל בָּנוּ שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת גּוּף הָאָדָם. עַיֵּן שָׁם. וְהָכָא הַכָּתוּב רָמַז עַל הַגַּאֲוָה, שֶׁמִּי שֶׁהוּא "עֵץ אֶרֶז", יַשְׁפִּיל עַצְמוֹ כְּ"אֵזוֹב" וְיִרְאֶה שֶׁהוּא "שְׁנִי תּוֹלַעַת", כִּי הַתּוֹלַעַת, רֹאשׁוֹן שֶׁאוֹכֵל הַגּוּף וְהוּא שָׁנִי, וּבָזֶה יַשְׁפִּיל הַגַּאֲוָה גַּאֲוָתוֹ.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. יֵשׁ נוֹהֲגִין לְהַדְלִיק הַמְּנוֹרָה בְּאוֹר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְנָכוֹן לַעֲשׂוֹת שִׁנּוּי מֵאוֹר שַׁבָּת.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קְעט)

ב. נָכוֹן שֶׁיּוֹסִיף אֵיזֶה מַאֲכָל לִכְבוֹד רֹאשׁ חֹדֶשׁ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפ)

מוּסָר

פִּזּוּר. "פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד" (תְּהִלִּים קיב, ט). יֵרֵבֶּה בִּצְדָקָה כְּפִי כֹּחוֹ יוֹם יוֹם, וְלֹא יַעֲבֹר יוֹם אֶחָד שֶׁלֹּא יִתֵּן צְדָקָה אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה, וּבָזֶה מְיֻחָד שֵׁם הַמְיֻחָד הֲוָיָ"ה ב"ה, כמ"ש הָאַרַ"י זצ"ל, וְהוּא תִּקּוּן גָּדוֹל לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים, וּבָזֶה יַעֲלוּ נִיצוֹצֵי קְדֻשָּׁה אֲשֶׁר פִּזֵּר. וְהוּא רֶמֶז הַפָּסוּק: "פִּזַּר", לוֹמַר אִם פִּזֵּר נִיצוֹצֵי קְדֻשָּׁה, אִם "נָתַן לָאֶבְיוֹנִים" - "צִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד", מְתַקֵּן הַשְּׁכִינָה, וּזְכוּת הַצְּדָקָה עָמְדָה וְנִשְּׂאת לְהָגֵן עָלָיו.

(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קכז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיִּשְׁבֹּ מִמֶּנּוּ שָׁבְי - אֶפְשָׁר לִרְמֹז כִּי תֵּבוֹת "מִמֶּנּוּ שָׁבְי" עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיָא "שִׂפְחָה לְבַד הָיָה" בְּדִקְדּוּק, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אֵין לִטְעֹם קֹדֶם קְרִיאַת הַהַלֵּל לְמִי שֶׁיְּכוֹל, אֲבָל מַאן דְּחָלִישׁ לִיבֵּהּ [מִי שֶׁלִּבּוֹ חַלָּשׁ] מֻתָּר (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן תכב).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כג, סְעִיף א)
ב. מִצְוַת קְרִיאַת הַהַלֵּל מְעֻמָּד (שֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כג, סְעִיף ב)

מוּסָר

יְהִיֶה עָנָו בְּאֱמֶת, וּבָזֶה יִהְיֶה מֻרְכָּבָה לַשְּׂכִינָה, וְיַעֲלֶה עָלָיו כְּאִלּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, וּתְפִלָּתוֹ אֵינָה נִמְאֶסֶת, וּמִמֵּילָא רוּחָא לְהָשִׁיב נִדָּחָיו וְיִרְבֶּה שֶׁפַע.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קכח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

לָמָּה הֻעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר - וּמִשֶּׁם הָרַב הַגָּדוֹל הֶחָסִיד מִגּוּרֵי הָאֲרִ"י זצ"ל מהר"ר **סָלִימַאן ן' אוֹחָנָה** זלה"ה כָּתַב מוֹרִי זְקֵנִי הָרַב בַּמֶּה שֶׁאָמְרוּ ז"ל שֶׁהָיוּ הַתַּגָּרִים מְבִיאִים לָהֶם מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ, וּמֵתִים אוֹתָם שֶׁהֵבִיאוּ ב' שְׁעָרוֹת וְלֹא הִגִּיעוּ לְעֶשְׂרִים בְּגִזְרַת הַמְרַגְּלִים, וְהַכְּוָנָה שֶׁגְּזֵרַת הַמְרַגְּלִים הָיְתָה לָמוּת בַּמִּדְבָּר מִבֶּן עֶשְׂרִים עַד שִׁשִּׁים, אַךְ אוֹתָם שֶׁהֵבִיאוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָיוּ מֵתִים כְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם בְּבוֹאָם אֶל אֶרֶץ אֱדֹם עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵרֵיחַ הַפֵּרוֹת, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ "לָמוּת בַּמִּדְבָּר", כִּי הַמִּדְבָּר אֵין בּוֹ לֶחֶם וּמַיִם, וְלִהְיוֹת שֶׁהֻרְגְּלוּ בְּמָן וּבְאֵר, עַתָּה בִּרְאוֹת הַפֵּרוֹת מֵתִים, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ "וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל", שֶׁבְּסִיבָּתוֹ שֶׁהֻרְגַּלְנוּ בּוֹ עַתָּה מֵתִים כַּמָּה בַּחוּרִים בִּרְאוֹתָם מִפְּרִי הָאָרֶץ, וְזֶה מִסִּבָּה שֶׁהֻרְגְּלוּ בַּמָּן זְמַן רַב וְלֹא הָיוּ נִיזּוֹנִין בְּלֶחֶם וּמַיִם. עַד כָּאן דְּבָרָיו.
(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ צָרִיךְ לִקְרֹא הַהַלֵּל בְּדִלּוּג.
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כג, סְעִיף ג)
ב. בִּימֵי הַדִּלּוּג, בְּמַלְכוּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִצְרַיִם אֵין מְבָרְכִין עַל הַהַלֵּל, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ. בֶּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר, וּבְחוּץ לָאָרֶץ נַעֲשָׂה בְּמִקְרֶה שְׁלִיחַ צִבּוּר וּבֵרֵךְ עַל הַהַלֵּל, יָצְאוּ הַצִּבּוּר בְּבִרְכָתוֹ, וְהוּא לֹא בֵּרֵךְ לְבַטָּלָה. (שוּ"ת חַיִּים שָׁאַל. סִימָן צט).

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן כג, סְעִיף ד-ה)

מוּסָר

יְלַמֵּד פּוֹשְׁעִים דְּרָכָיו יִתְבָּרַךְ, וְחַטָּאִים אֵלָיו יָשׁוּבוּ, וְהָיָה תְּמוּרַת אֲשֶׁר פִּזֵּר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה, עַתָּה יְחַבֵּר נֶפֶשׁ הַחוֹטְאִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֵין קֵץ לִשְׂכַר מְזַכֵּי לְחַיָּיבָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמ"א וּבְקוּנְטְרֵס מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, וְהֶאָרִיכוּ הָרִבֵּה בַּזּוֹהַ"ק (ח"ב קכ"ח ע"ב), וְאַתְיָא מִכְּלָלָא יִתְקַן אֲשֶׁר פָּגַם בְּחֵטְא זֶה וּתְשׁוּבָתוֹ הָרָמָתָ"ה.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קל)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלוֹקֵל וַיְשַׁלַּח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים וכו' - אֶפְשָׁר דְּהֵם נִצְטַעֲרוּ שֶׁהַמָּן הָיָה נִבְלַע בָּאֲבָרִים וְאֵינוֹ יוֹצֵא מִמְּעֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ "וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל", "וְנַפְשֵׁנוּ" דַּיְיקָא "קָצָה", שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה הַבְּרוּר וְהַפְּסֹלֶת נִשְׁאַר בְּקִרְבָּם. וְלֹא יָדְעוּ דְּהַנָּחָשׁ הָיָה סִבָּה לְעֶרֶב הַזֶּהֱמָה בַּכֹּל, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה הַבְּרוּר, אֲבָל הַמָּן בָּא מֵעַל דְּמַעַל וְאֵין רַע יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם כִּי קֹדֶשׁ הוּא, וּבְקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא הָיָה פְּסֹלֶת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר עֲבוֹדַת הַגֶּפֶן. וְלָכֵן לָקוּ בַּנְּחָשׁ, כְּלוֹמַר דְּהַנָּחָשׁ סִבָּה כִּי הָאֲכִילָה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה, וּבָא וְיִפָּרַע מֵהַמְדַבֵּר עַל הַמָּן שֶׁיֵּשׁ פְּסֹלֶת כְּמוֹ שְׁאָר אֲכִילָה, דְּהִטִּיל זֻהֲמָא בַּכֹּל וְהוּא נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַמָּן קָדוֹשׁ הוּא.

(פְּנֵי דָוִד)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. נָשִׁים פְּטוּרוֹת מִכָּל הַלֵּל, וּלְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם וְסִיעָתוֹ אִם רְצוֹנָם לִקְרוֹת, יְכוֹלוֹת. קָטָן אֲפִלּוּ הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֵינוֹ מוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָם, אַף שֶׁהַלֵּל מִדְּרַבָּנָן (הָרַב פְּרִי חָדָשׁ).

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן כג, סְעִיף ז-ח)

ב. בְּהַלֵּל, אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה קוֹרִין כְּאֶחָד, וּמוֹצִיאִים אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם.

(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן כג, סְעִיף ט)

מוּסָר

יְזַהֵר שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ אַחַר תְּפִלָּה בְּשׁוּם אֹפֶן, לִכְבוֹד הַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה שָׁם, וְיִהְיֶה תִּקּוּן לְמַה שֶׁפָּגַם בִּכְבוֹדָהּ.

(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלא)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל וגו' עֲלִי בְאֵר עֲנוּ לָהּ - אֶפְשָׁר לִרְמֹז דְּיִדּוּעַ דְּאֵין הַתּוֹרָה נִקְנֵית אֶלָּא בְּשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם", וְשָׁלוֹם לֹא יִתָּכֵן אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ עֲנָוָה, וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הָרַב עִיר וְקַדִּישׁ מהר"ר יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּסֵפֶר בֶּן פּוֹרַת יוֹסֵף (דַּף ט"ל). עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה צָרִיךְ לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה תּוֹרָה לִשְׁמָהּ וְאָז מְכַוֵּן לַהֲלָכָה, וְהַיְנוּ דְּאָמְרִינָן פֶּרֶק קַמָּא דְּעֵירוּבִין מִפְּנֵי מַה זָכוּ בֵּית הִלֵּל לִקְבּוֹעַ הֲלָכָה כְּמוֹתָן? מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ נוֹחִים וַעֲלוּבִים, וּבָזֶה עַל יְדֵי הַלִּמּוּד יִתְבָּרְרוּ נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל הַתּוֹרָה. וְיָדוּעַ שֶׁהַתּוֹרָה הִיא בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְהַשִּׁירָה הַזּוֹ מִתְפָּרֶשֶׁת עַל הַתּוֹרָה. וְזֶה רֶמֶז: "עֲלִי בְאֵר", לְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַתּוֹרָה, וְלָזֶה צָרִיךְ שְׁתֵּי תְּנָאִים וְהֵם "עֲנוּ לָהּ". "עֲנוּ" אוֹתִיּוֹת "עָנָו", שֶׁיִּהְיֶה הַלּוֹמֵד תּוֹרָה עָנָו, לָהּ שֶׁיִּלְמוֹד לִשְׁמָהּ.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. [בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ] קֹדֶם מוּסָף יַחֲלֹץ הַתְּפִלִּין, וְאִם אַחַר תְּפִלָּה רוֹצֶה לִלְבֹּשׁ תְּפִלִּין לִלְמוֹד הַקִּבְּיעוּת, יָכוֹל לְהַנִּיחָם, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלֹּא יִמָּנַע מִלְּהַנִּיחַ תְּפִלִּין בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה מִשּׁוּם רֹאשׁ חֹדֶשׁ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפא)

ב. בְּנוֹסַח "כֶּתֶר" בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, יֹאמַר "וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל", וּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב "עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל", דִּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יִשְׂרָאֵל הֵם עִקָּר, וּלְהֶכִי אַמְרִינָן "עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל" עַל פִּי הַמִּדְרָשׁ.

(בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן תכ"ג אוֹת ג')

מוּסָר

וְהֵן הָאָדָם מִתְבַּיֵּשׁ לָצֵאת הַחוּצָה אֶל הָעַיִן בְּבֶגֶד קָרוּעַ אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כֶּתֶם מֵאֵיזֶה לִכְלוּךְ וְשֶׁמֶן, וַאֲפִלּוּ יַהֲבֵי לֵיהּ כָּל חֶלְקָא דְּעָלְמָא בַּל יֵרָאֶה נָגֶד בְּנֵי אָדָם וּמַדָּיו קְרוּעִים אוֹ לְבוּשׁ מְלֻבּוֹשׁ מְטֻנָּף, וְאֵיךְ לֹא יֵבוֹשׁ כִּי הַלְּבוּשִׁים אֲשֶׁר הֵם עִקָּרִיִּים, מְלֻבּוֹשֵׁי נַפְשׁוֹ, הֵם קְרוּעִים קְרֻעִים וְחֻסְרוֹנוֹת אֵין מִסְפָּר, לְבוּשׁ מְלֻכְלָךְ וְסָרוּחַ, וּבְצֵאת נַפְשׁוֹ יִלְבַּשׁ הַלְּבוּשׁ הַהוּא לִפְנֵי כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם, וְהָיָה לְזַעֲוָה לְלַעַג וָקֶלֶס, וְעֵינוֹ יִרְאֶה כִּתּוֹת מַלְאֲכֵי חַבָּלָה מְבַזִּים אוֹתוֹ, יַכְעִיסוּהוּ וְיֹאמְרוּ לוֹ, אַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָיִיתָ מַקְפִּיד כָּל כָּךְ עַל הַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁיִּהְיוּ לְבָנִים מְגוֹהָצִים, מֻשְׁי וְרִקְמָה מְהֻדָּרִים וּמְתֻקָּנִים, וְהָיִיתָ מִתְבַּיֵּשׁ בְּחִסָּרוֹן פְּרָט קַל מִסֵּדֶר הַלְּבוּשׁ, וְאֵיךְ עַתָּה אַתָּה לָבוּשׁ לְבוּשׁ הַבּוּז וְהָאַרְגְּמָן אָדֹם הַדִּין הַנִּגְזָר עָלֶיךָ, בֶּגֶד קָרוּעַ בָּזוּי וְשָׁסוּי

לְכְלוּכִית שְׁמוֹ. וְעוֹד יִתְבַּיֵּשׁ, מִבְּנֵי אָדָם שֶׁבְּחַיָּיו לֹא הָיָה מַחְשִׁיבָם כְּלָל, וְאִם יִגְּשׁוּ אוֹ יְדַבְּרוּ אֵלָיו, בַּחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ, וְהֵם זָכוּ לָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא נִמְסַר לְרֻבָּנוּת מַזִּיקִין מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, לְשַׁמָּה וּלְבִזָּיוֹן, מְבֹהָל וּמְטֻנָּף מְכֹעָר דַּק לָקוּי. אִי לְזֹאת, עִקָּר הַבּוּשָׁה וְהַהַכְנָעָה הָיְתָה תִּהְיֶה אֵיךְ פָּחוֹת מִיַּתּוּשׁ נִבְזֶה וְנִמְאָס עָבַר עַל צִוּוּי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכֹל עַצְמוֹתָיו יֹאחֲזוּמוֹ רָעַד בַּאֲמִירַת הַוִּדּוּי, יֵבוֹשׁ וְיִכָּלֵם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיִכָּנַע מְאֹד, וְיִגְדּוֹר גָּדֵר עַל גָּדֵר שֶׁלֹּא לַחֲטֹא עוֹד, וְיָשׁוּב אֶל ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלֹחַ, וְלֹא יֵבוֹשׁ מֵהַמַּלְעִיגִים עָלָיו, וְלֹא יַחַת מִפְּנֵי כָּל, וְזֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ (אָבוֹת פ"ה מ"כ) "הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר". (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ - רָאשֵׁי תֵּבוֹת "בַּחשֶׁךְ", רֶמֶז מַה שֶּׁאָמְרוּ גּוּרֵי הָאֲרִ"י ז"ל בַּמֶּה שֶּׁאָמְרוּ זַ"ל "בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי" זֶה תַּלְמוּד בַּבְלִי, שֶׁאָז הַבְּרוּר הָיָה קָשֶׁה יוֹתֵר לְהוֹצִיא לְאוֹר תּוֹרָה, וְזֶה רֶמֶז בַּחשֶׁךְ. "כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם" שֶׁעַל יְדֵי הַלִּמּוּד הֵם מַעֲלִים אוֹר הַתּוֹרָה מֵהַחשֶׁךְ, וְזֶה בִּזְכוּת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה שֶׁנִּיצוֹצָיו מְאִירִים בַּחָכְמָה, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "בִּמְחוֹקֵק בְּמִשְׁעֲנוֹתָם". וְדוֹק כִּי קִצַּרְתִּי.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

פָּרַשַׁת בָּלָק

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. שָׁכַח וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא בְּלֵיל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲפִלּוּ בְּלֵיל ב' שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֵינוֹ חוֹזֵר (סִימָן תכ"ב).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן אך, סְעִיף א)
ב. שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, אִם לֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא, חוֹזֵר. וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל מוֹדִים, אוֹמְרוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר (שָׁם). אִם אָמַר "בָּרוּךְ אַתָּה ה'" וְנִזְכַּר, יֹאמַר "לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ" כְּמִי שֶׁקּוֹרֵא פָּסוּק, וְיֹאמַר "יַעֲלֶה וְיָבֹא", וְיֹאמַר תַּשְׁלוּם הַבְּרָכָה "בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ". אַךְ בַּלַּיְלָה שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁאֵין מַחֲזִירִין, כְּשֶׁאָמַר "בָּרוּךְ אַתָּה ה'", יִגְמֹר "הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן" וְיֹאמַר "מוֹדִים" (הריטב"א פ"ק דְּתַעֲנִיוֹת, שַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף ר"ך ע"ד). אִם לֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שֶׁהִתְחִיל מוֹדִים, אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ חוֹזֵר לְרֹצֵה, וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד שֶׁהִשְׁלִים

תְּפִלָּתוֹ חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְאִם רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים וְנִזְכַּר אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּעָקֵר רַגְלָיו, חוֹזֵר לְרֹצֵה (שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן אך, סְעִיף ב-ד)

מוּסָר

מִתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן חֲבֵירוֹ מָצוּי בִּבְלִי דַּעַת, וּמַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים לֹא יִבָּצֵר, וְכָלֶן סְעִיפֵי וְעַנְפֵי הַגַּאֲוָה, דּוֹק וְתִשְׁכַּח, כִּי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל הַגַּאֲוָה ת' פְּרָקִי, וְהִיא הָיְתָה אֵם כָּל הָאִיסּוּרִין.
(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שיח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

הֲן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב - פֵּרְשׁוּ רַבֵּנוּ אַשְׁכְּנַז: הַכַּוָּנָה, "הֵן עַם" בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּהְיוֹתוֹ "לְבָדָד" נִפְרָד מֵהַגּוֹיִם וּמֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה - "יִשְׁכֹּן", אָז יִהְיֶה לוֹ מְנוּחָה וְאֵין אֻמָּה וְלָשׁוֹן שׁוֹלֶטֶת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: "אֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין, אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה". אֲבָל "וּבַגּוֹיִם", אִם הָעָם הַזֶּה יִתְעָרֵב עִם הַגּוֹיִם לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם יֵצֵא לְלֶכֶת בְּנִימּוּסֵיהֶם וְתַעֲנוּגֵי הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אָז "לֹא יִתְחַשָּׁב", הָלַךְ מִמֶּנּוּ הַחֶשְׁבּוּת וְיִהְיֶה נִבְזֶה וּשְׁפַל רוּחַ וְגוּף. עַד כָּאן דִּבְרֵיהֶם. וְאֶפְשָׁר לְהוֹסִיף "יִשְׁכֹּן" גִּימַטְרִיָּא "שְׁכִינָה" (עִם הַכּוֹלֵל), כִּי בִּהְיוֹתוֹ לְבָדָד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִכַּח פְּנֵי ה', הִנֵּה הַשְׁכִינָה עִמּוֹ לְשָׁמְרוֹ מִכָּל רָע, וְזֶהוּ לְבָדָד יִשְׁכֹּן.
(כִּסֵּא דָּוִד דָּרוּשׁ י"ד)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אִם אָמַר [בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ] בַּקָּשָׁה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שֶׁהִזְכִּיר בָּהּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְשָׁכַח וְלֹא אָמַר "יַעֲלֶה וְיָבֹא", אֵינוֹ חוֹזֵר. (תשובה שבס"ס לִקּוּטֵי פַּרְדֵּס, וְהִסְכִּים עִמּוֹ הָרַב הַמַּגִּיהַּ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף רכ"ב).
(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן אך, סְעִיף ה)
ב. לֹא זָכַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בְּשַׁחֲרִית, וְלֹא נִזְכַּר עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל מוּסָף, מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם. (שִׁיּוּרֵי בְּרָכָה סִימָן תכ"ב מִשֶּׁם הָרַשְׁבָּ"א). אִם עָמַד לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף וְאָמַר ג' רִאשׁוֹנוֹת עַל דַּעַת לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף, וְנִזְכַּר שֶׁלֹּא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא, אוֹמֵר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְאוֹמֵר אַחַר ג' רִאשׁוֹנוֹת סְיוּם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, אַף דְּ-ג' רִאשׁוֹנוֹת לֹא אָמַרְתָּם אֶלָּא עַל דַּעַת תְּפִלַּת מוּסָף.
(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן אך, סְעִיף ו-ז)

מוּסָר

יִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת רֹאשׁוֹן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שַׁחֲרִית וְעַרְבִית. וְכַמָּה הֶאֱרִיכוּ בַּזֹּהַר תְּרוּמָה דַּף קל"א הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִשְׁתְּכַח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא קַיְמָא בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ.
(צַפְּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט', סְעִיף קל"ה)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מִי מָנָה עָפָר יַעֲקֹב - אֶפְשָׁר לְרָמֵז דְּהָאָבוֹת רְמוּזִים כָּאן: "עָפָר" רוֹמֵז לְאַבְרָהָם שֶׁאָמַר "וְאָנֹכִי עָפָר", "יַעֲקֹב" כְּמַשְׁמָעוֹ, "מָנָה עָפָר יַעֲקֹב" סוֹפֵי תֵּבוֹת גִּימַטְרִיָא עִם הַכּוֹלֵל "יִצְחָק". וְנִמְשַׁךְ לְמָה שֶׁאָמַר "כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ" עַל אָבוֹת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, "וּמִגְּבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ" עַל הָאִמָּהוֹת כִּדְפֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וְהַשְׁתָּא קָאָמַר "מִי מָנָה" זְכוּת אָבוֹת הָרְמוּזִים כְּמוֹ שֶׁרָמַזְנוּ, "וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל" עַל אַרְבָּעָה אִמָּהוֹת מִי יְסַפֵּר צִדְקָתָם. וְכִי תֵּימָא הֲרֵי יַעֲקֹב נָשָׂא שְׁתֵּי אָחָיוֹת, לְכָךְ אָמַר עַתָּה יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּרָאוֹ אֵל וְהֶתִּירוּ לוֹ אֲחָיוֹת וַהֲכֹל בִּקְדֻשָּׁה, וּמִשָּׁם נִמְשְׁכוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּבָ"ה סוֹפֵר רְבִיעוֹתֵיהֶם וכו', לְפִי שֶׁהָאִמָּהוֹת קְדוֹשׁוֹת וְזִיווּגָם עֶלְיוֹן וְקָדוֹשׁ.
(מַרְאִית הָעַיִן, נְדָה)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. אִם הוּא מְסֻפָּק אִם הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא, אַף שֶׁנִּזְכַּר מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ סָמוּךְ לְמָקוֹם הַהַזְכָּרָה, חוֹזֵר, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר בְּתוֹרַת נְדָבָה, דְּהַנְסָיוֹן יוֹכִיחַ דְּאִתְרַמֵּי [שֶׁיִּזְדַּמֵּן] כַּמָּה זְמַנֵּי דְּנִזְכַּר מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְאַחַר כָּךְ אֵינוֹ אוֹמֵר יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ וַדַּאי (בִּרְכֵּי יוֹסֵף מִשָּׁם מַהֲרַ"י מוּלְכוֹ, וְכֵן דַּעְתִּי הַקָּצָרָה כַּמְּדוּבָּר).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן אך, סְעִיף ח)

ב. מִי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא אָמַר "יַעֲלֶה וְיָבֹא" וְכַיּוֹצֵא, יְכַוֵּן דַּעְתּוֹ וְיִשְׁמַע מֵהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר כָּל י"ח בְּרָכוֹת מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף כְּאָדָם שֶׁמִּתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ, וְלֹא יַפְסִיק וְלֹא יְשִׂיחַ, וּפוֹסֵעַ ג' פְּסִיעוֹת לְאָחוֹרָיו (סִימָן קכ"ד, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן י"ד מֵאוֹת ט"ז עַד כ'). גַּם מִי שֶׁבֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְעוֹמֵד בְּחַלּוֹן הַפָּתוּחַ וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, וְשָׁכַח, יָכוֹל לְכַוֵּן לָצֵאת עִם הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר כנ"ל. וְעַיֵּן מ"ש הָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דַּף רכ"ב ע"ג). שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשָּׁכַח וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בְּשַׁחֲרִית, אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין לְפָנָיו, אֲבָל אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֹאשׁ בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר (סִימָן קכו).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן אך, סְעִיף ט-יא)

מוּסָר

כְּבָר שָׁנִינוּ וְשִׁלַּשְׁנוּ עַל עִנְיַן הָעֲנָוָה וְהַשִּׁפְלוּת. יַשְׁפִּיל עַצְמוֹ כְּאֵזוֹב, וְיִהְיֶה שְׁגוּרָה בְּפִיו תְּדִיר מִשְׁנַת רַבִּי לְוִיטַס (שָׁם פ"ד מ"ד) "מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ".
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלח)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם וכו' - בָּלָק אָמַר "הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם", כְּלוֹמַר מֵעַצְמוֹ, וְלָזֶה אָמַר "אֵל מוֹצִיאָם", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וְאֶפְשָׁר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל דְּאֶחָד מֵהַטְּעָמִים שֶׁהָיָה יְצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בַּחֲצִי זְמַן שִׁעְבּוּדָם, הַיְנוּ דכ"י הַשְׁכִּינָה עִמָּהֶם, וּבָזֶה נִתְכַּפֵּר לָהֶם חֲצִי שִׁעְבּוּד. וְזֶה כַּוָּנַת בָּלָק: "הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם" בְּרֵעוּת נַפְשִׁיהּ נָפִיק [בִּרְצוֹן עַצְמוֹ יָצָא], [דְּאַכַּתִּי פָּשׁוּ?] שְׁנֵי שִׁעְבּוּדִים. וְעַל זֶה הֵשִׁיב בִּלְעָם "ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ", וּבְוַדַּאי דְּלֹא יָצְאוּ מֵעַצְמָם דְּאִם חָטְאוּ וְנִתְקְווּ מוֹסָרוֹת וְיָצְאוּ מֵעַצְמָם, לֹא הָיָה ה' עִמָּם, וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל "וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ", וְתִרְגֵּם אוֹנְקְלוֹס שְׁכִינַת מַלְכְּהוֹן בֵּינֵיהוֹן, וְכֵיוָן דְּהַשְׁכִּינָה עִמָּם הִיא הִשְׁלִימָה הַחֶשְׁבּוֹן, וְלֹא יָצְאוּ מֵעַצְמָם כִּדְקָאָמַרְתְּ, אֶלָּא "אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם" וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. אִם טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ, מִתְפַּלֵּל שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְדַהֲיְנוּ עִם "יַעֲלֶה וְיָבוֹא"] בָּרְאשׁוֹנָה וְלֹא בַּשְּׁנִיָּה. וְאִם לֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא בָּרְאשׁוֹנָה וְהִזְכִּיר בַּשְּׁנִיָּה, צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל פַּעַם ג' לְתַשְׁלוּמִין. אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר בִּשְׁתֵּיהֶן, אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזוֹר (סִימָן ק"ח וְאַחֲרוֹנִים, ועמ"ש הָרַב הַמַּגִּיהַ הנז' דַּף קע"ג ע"א, וְדוֹק).
(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן כב, סְעִיף כג)

ב. אִם הָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנֵי יָמִים וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּלֵיל ב' שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנֵי תְּפִלּוֹת אַחַת לְחוֹבָה וְאַחַת לְתַשְׁלוּמִין, אִם לֹא הִזְכִּיר בָּרְאשׁוֹנָה וְהִזְכִּיר בַּב', אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר (פְּרִי חָדָשׁ).
(קֶשֶׁר גּוּדָּל, סִימָן כב, סְעִיף כד)

מוּסָר

יִסְתַּכֵּל הַמִּסְתַּכֵּל אֵיךְ בַּעֲבוּר הַבּוּשָׁה, יִתְבַּטֵּל הָאָדָם מִכַּמָּה מִצְווֹת, כְּגוֹן אִם הוּא בַּדֶּרֶךְ מִתְבַּטֵּל מִמִּצְווֹת צִיצִית וּתְפִלִּין מִפְּנֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יַלְעִיגוּ עָלָיו. גַּם מִתְבַּיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת

אֵיזֶה דְּבָרִים שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁלֹּא יַלְעִיגוּ עָלָיו הַלֵּצִים. וְאִם רוֹאֶה אֵיזֶה אָדָם מֵהַגְּדוֹלִים בַּעֲלֵי עֹשֶׁר עוֹבֵר עֲבֵרָה אוֹ מְבַזֶּה דִּבְרֵי חֲכָמִים ח"ו, מִתְבַּיֵּשׁ לְמְחוֹת בְּיָדוֹ. וְיֵשׁ סוּג אַחֵר שֶׁיִּצְרוֹ הִטְעָהוּ וְעָבַר עֲבֵרוֹת וְהִכִּיר בְּחַטֹּאתָיו יָפֶה יָפֶה, וּמִתְבַּיֵּשׁ לָשׁוּב, שֶׁיַּלְעִיגוּ עָלָיו וְיֹאמְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו, אֶתְמוֹל מְסֻבִּין הָיִינוּ כְּמוֹנוּ כָּמוֹךָ עוֹשִׂים כָּל תּוֹעֵבוֹת ה', וְאֵיזֶה רוּחַ עָבְרָה עָלֶיךָ, אֵין זֶה אֶלָּא יוֹהֲרָא לְגַנֵּב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, וְכֵיוֹצֵא. וּמִשּׁוּם הַבּוּשָׁה עוֹדֶנּוּ בְּעִפּר"ת הַחֹמֶר הֶעְכּוּר, וּמֵרָעָה אֶל רָעָה יֵצֵא. וּכְבָר הַתַּיָּר הַגָּדוֹל רַבֵּנוּ מַהַר"ם אַלְשֵׁיךְ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה פֵּרַשׁ בָּזֶה מַאֲמַר הַנָּבִיא יִרְמְיָה (סִימָן ג' פָּסוּק כ"ד) "וְהַבּשֶׁת אָכְלָה אֶת יְגִיעַ אֲבוֹתֵינוּ" וכו'. ע"ש דְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים מִפֶּה קָדוֹשׁ מְתוּקִים מִדְּבַשׁ. וְהַתֵּימָהּ עַל בַּיְשָׁן זֶה, אֵיךְ לֹא יֵבוֹשׁ מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָעַד אֲשֶׁר מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהוּא רוֹאֶה מַעֲשָׂיו הָרָעִים, וְאֵיךְ לֹא יֵבוֹשׁ מֵהַכְּרוּז שֶׁמַּכְרִיזִין עָלָיו כְּשֶׁיּוֹצֵא לַשּׁוּק, הֲא נְזִיפָא דְּמָארֵיהּ, שַׁבָּקָא דְּמָארֵיהּ, כמ"ש בזוה"ק (ח"ג כג ע"ב), וְכָל הָעוֹפוֹת וַאֲשֶׁר הֵם בַּאֲוִיר כֻּלָּם שׁוֹמְעִים הַכְּרוּז וּמְקַלְקְלִין אוֹתוֹ וּבְדֵלִין הֵימֶנּוּ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכט)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מַה טּוֹבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב - יִרְמז עַל נְשֵׁי ת"ח שֶׁמִּשְׁתַּדְּלוֹת שֶׁבַּעֲלֵיהֶן יִלְמְדוּ בַּתּוֹרָה, וְנָטְרָן לְגַבְרַייהוּ עַד דְּאִתּוּ מִבֵּי רַב, וְגַם בִּהְיוֹתָם אֲצָלָם, טוֹרְחוֹת שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם יִשּׁוּב לַלִּמּוּד. וְזֶה "מַה טּוֹבוּ אׇהָלֶיךָ" - נָשֶׁיךָ "יַעֲקֹב", כִּי הֵם סִבָּה שֶׁאַתָּה "בְּמִשְׁכְּנוֹתֶיךָ" בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַלְּבָנָה עַד שֶׁיַּעַבְרוּ ז' יָמִים שְׁלֵמִים מֵעֵת הַמּוֹלָד. יִזָּהֵר שֶׁתְּהֵא מְאִירָה יָפֶה, וְאִם יֵשׁ אֲפִלּוּ עָנָן דַּק עָלֶיהָ, לֹא יְבָרֵךְ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפב-קפד)

ב. נָכוֹן לָצֵאת לִקְרַאת הַלְּבָנָה לְבָרֵךְ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מֵחוּשׁ, יָכוֹל לְבָרֵךְ מִן הַחַלּוֹן. וְאִם מִצְטַעֵר מֵהָרוּחַ שֶׁהוּא קָצָת חוֹלֶה וְיָרֵא שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנּוּ וְשָׁמָא יַעֲבֹר הַזְּמַן, יָכוֹל לְבָרֵךְ כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ מִן הַחַלּוֹן דֶּרֶךְ זְכוּכִית הַנִּקְרָא גלא"ס, וּבִלְבַד שֶׁיִּרְאֶנָּהּ מְאִירָה וּבְהִירָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפה)

מוּסָר

יֶאֱזֹר חַיִל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּכַוָּנָה, שֶׁהוּא מְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, וְגִילוּ בִּרְעָדָה.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

מַה טּוֹבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב - יְרֻמַּז דְּהָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הַוֵי כְּמַקְרִיב קָרְבָּנוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "מַה טּוֹבוּ אׇהָלֶיךָ יַעֲקֹב" רָמַז לָבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, עַל דֶּרֶךְ יוֹשֵׁב אׇהָלִים, כִּי נֶחְשָׁב "מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל" שֶׁמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹת בַּמִּשְׁכָּן.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. לֹא יִסְתַּכֵּל בַּלְּבָנָה אֶלָּא קוֹדֶם שֶׁיְּבָרֵךְ, דְּכָתַב הרמ"ה דְּאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפו)

ב. אַחַר בְּרִכַּת הַלְּבָנָה לֹא יֹאמַר עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ עַד בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט בִּבְלֵי דַּעַת בְּאֵיזֶה עֲיָרוֹת, אֶלָּא אַחַר תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל יֹאמַר "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם", וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין, וְדֵי בְּהֶעָרָה זוֹ בְּקֻצָּ"ר אַמִּין. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל שֶׁלֹּא יִנָּהֵג שׁוּם דָּבָר עַד שֶׁיֵּדַע שֹׁרֶשׁ הַמִּנְהָג מֵרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אוֹ מִכִּתְבֵי הָאָר"י ז"ל הָאֲמִיתִּים, אוֹ שֶׁיֵּדַע טַעַם כְּעֵקֶר לַמִּנְהָג.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קצ)

מוּסָר

בִּרְכַּת הַלְּבָנָה יֹאמַר תִּבָּה בְּתֵבָה בְּנַחַת רוּחַ וְשָׂפָה בְּרוּרָה, כִּי הֲרֵי הוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא מְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, וְאֵיךְ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ בְּחִפָּזוֹן וַעֲרָאי כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ, וְתַבּוֹת הַבְּרָכָה תִּבָּלְעֵמוֹ אַרְ"שׁ.

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ו, סְעִיף קפז)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְהַמָּה בּוֹכִים פֶּתַח אׇהֶל מוֹעֵד - כָּתַב בְּתַרְגּוּם יוֹנָתָן "וְאִינּוּן בָּכִין וְקָרִין שְׁמַע". וְצָרִיךְ בֵּיאוּר. וְאֶפְשָׁר בַּמֶּה שֶׁרָאִיתִי בְּחִבּוּר כְּתִיבַת יָד לְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד זצ"ל מַאֲשֶׁר קִבְּלוּ מֵרַבָּם הַנָּזְכָּר, כִּי "עָוֹן" בְּמִלּוּי (כָּזֶה: עַיִן וָו נוּן), גִּימַטְרִיָא **רמ"ח**, הַנִּזְכָּר, וּקְרִיאַת שְׁמַע **רמ"ח** תֵּבוֹת מְבַטֵּל יֵצֶר הָרַע. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהִנֵּה עַתָּה כִּי יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ בַּשִּׁטִּים וּבְפַרְהֶסְיָא, זִמְרִי עָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, וְהָיָה עָוֹן מָלֵא וְשָׁלְטָה סִטְרָא אָחֳרָא בְּיִשְׂרָאֵל, לָזֶה קָרוּ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהוּא מְבַטֵּל יֵצֶר הָרַע, וְהוּא כָּל קָבֵל [לְעֵמַת] עָוֹן מָלֵא שֶׁמִּסְפָּרוֹ רמ"ח.

(פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת פִּינְחָס

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. טוֹב לוֹמַר סֵדֶר תִּקּוּן רָחֵל בְּכָל יוֹם חוֹל מִבֵּין הַמַּצֵּרִים אַחַר חֲצוֹת, וְכָךְ נָהֲגוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, עַל פִּי כְּתְבֵי רַבֵּנוּ הָאָר"י זַצַ"ל, וְהוּא מִנְהָג וְתִיקִין. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רל).

ב. כְּשֶׁיִּתֵּן צְדָקָה בְּיָמִים אֵלּוּ, יוֹסִיף בְּכַוָּנָתָהּ לְעִלּוּי שְׁכִינַת עוּזֵנוּ, כִּי בִּפְשִׁעֵינוּ שֻׁלְּחָה אִמֵּנוּ זֶה רַבּוֹת בַּשָּׁנִים, אוֹי לָנוּ, אֲהָהּ עָלֵינוּ, וְיִתְעוֹרֵר מְאֹד לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וְיִזְכֹּר כִּי מֵאֲנָה הִנָּחֵם, זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּכּוּרָהּ אִוְּתָה נַפְשִׁי. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רלא).

מוּסָר

בֵּין הַמַּצֵּרִים יְזָהֵר מְאֹד בְּמְעוּט שְׂחוֹק, בְּמִעוּט תַּעֲנוּג. וְיֹאמַר תִּקּוּן חֲצוֹת בִּבְכִיָּה, לֹא נִצְרָכָה אֶלָּא לְהַעְדִּפָה עַל מַה שֶּׁנֶּהֱגוּ, כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת מִצְטַעֲרִים בְּחָרְבַּן הַבַּיִת, וְהַכֹּל תְּלוּי בַּתְּשׁוּבָה, ובעוה"ר כֹּל דּוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה בְיָמָיו כְּאִלּוּ נֶחֱרַב בְּיָמָיו (יְרוּשַׁלְמִי יוֹמָא פ"א ה"א), וְנוֹסֵף צַעַר בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן, וְאִם יִתְבּוֹנֵן בָּזֶה יִקְרַע סְגֹר לִבּוֹ. עוֹד יוֹסִיף יָגוֹן וַאֲנָחָה, וּבְמִרְירוּת יֵאָנַח עֶקֶירָה וַאֲנָחָה שׁוֹבֶרֶת בֶּט' יָמִים וְעוֹד בָּהּ עֲשִׁירִיָּה, וְלֹא יֹאכַל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן בַּחוֹל, וִימַעֵט בַּהֲנָאָה כֹּל מַאי דְּאֶפְשָׁר. (מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ח, סְעִיף רכט, רלב).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם - אֶפְשָׁר לְרָמֹז כִּי "זִמְרִי" גִּימַטְרִיָּא "אַהֲרֹן" עִם הַכּוֹלֵל, וְהוּא שֶׁזָּכָה לַהֲרֹג זִמְרִי יִזְכֶּה לִכְהוּנַת אַהֲרֹן, "וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהוּנַת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו" וְהָרַג זִמְרִי, יִזְכֶּה וְיִרְצֶה לִכְהוּנַת אַהֲרֹן, וְיִהְיֶה לוֹ נֶ"ז עַל אֲשֶׁר הָרַג "זִמְרִי" גִּימַטְרִיָּא נֶ"ז, וְהוּא טִמֵּא נִז"ר, וּפִנְחָס יִטֹּל אֶת הַנֶּ"ז וְאֶת הָעֲדוּת, וְיִכַּפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַהֲרֹן קְדוֹשׁ ה', וּכְיוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁכִּפֵּר חֵלֶק הָעַבְדוּת שָׁהָיוּ חַיָּבִים יִשְׂרָאֵל. (כִּכָּר לָאֶדֶן, פֶּרֶק הַשָּׁלוֹם)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. אֵין תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא לַתְּפִלָּה הַסְּמוּכָה בִּלְבַד, שֶׁאִם טָעָה אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, הָרִאשׁוֹנָה מִנְחָה וְהַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין. וְכֵן מִמִּנְחָה לְעַרְבִית, וּמֵעַרְבִית לְשַׁחֲרִית. (סִימָן ק"ח).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף א).

ב. אִם לֹא הִתְפַּלֵּל לֹא שַׁחֲרִית וְלֹא מִנְחָה, מִתְפַּלֵּל עַרְבִית ב' לְתַשְׁלוּמֵי מִנְחָה, אֲבָל שַׁחֲרִית אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין, וְכֵן בִּשְׁאָר תְּפִלּוֹת. (שָׁם).

(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף ב).

מוּסָר

בְּרָכוֹת לְבַטָּלָה וּבְלִי כַּוָּנָה, וּתְפִלָּה חֲטוּפָה וּקְטוּפָה בִּבְלִיעַת חֶצְיָין שֶׁל אוֹתִיּוֹת וְכַמָּה תֵּבוֹת, וְהֶסֵּחַ הַדַּעַת בִּתְפִלִּין, בְּעוה"ר מְצוּיִים, אִם לֹא כֻּלָּן מְקֻצָּתָן. חִלּוּל שַׁבָּת בְּעוה"ר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַל יְדֵי גּוֹי, וְדִבּוּר שֶׁל חוֹל, וּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְהוֹצָאַת אֵיזֶה דְּבָרִים קַלִּים מֵהָעִיר לַשָּׂדֶה, הַרְבֵּה כָּשְׁלוּ וְנָפְלוּ. הֵן כֹּל אֵלֶּה וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה בְּעוה"ר כִּמְעַט הָעוֹשֶׂה אוֹתָם סוֹבֵר שֶׁאֵינָם חֵטְא, וְכֹל זֶה לְרֹב הֶרְגֵּלָם. וְהָאִישׁ הַיֵּרֵא יִתְחַכֵּם לְהִנָּצֵל מֵהֶם מְעַט מְעַט, וְיַסְתִּיר עִנְיָנָיו, וְיִשְׁפֹּךְ נַפְשׁוֹ לַה' שֶׁיַּצִּילֵהוּ, וְהַבָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ (יוֹמָא ל"ח ע"ב).

(מוֹרֶה בְּאֶצְבַּע, סִימָן ט, סְעִיף שכג-שכה).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרְאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת הַמִּדְיָנִית - פֵּרוּשׁ כְּשֶׁהָיָה יַחַד עִם הַמִּדְיָנִית, דְּאִם פֵּרֵשׁ זִמְרִי, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹרְגוֹ פִּנְחָס, דְּקַנָּאִין פּוֹגְעִין, הֵיְנוּ כְּשֶׁהֵם בְּיַחַד, אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ וְהָרְגוּהוּ, נֶהֱרָגִין עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס. וּלְכָךְ דִּקְדֵּק הַכָּתוּב לוֹמַר "אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת הַמִּדְיָנִית". וְכֹל קָבָל דְּנָא [לְעוּמַת זֹאת] כְּתִיב "וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית" דְּיֵשׁ לְהוֹרְגָהּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא לְבַדָּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁבָּאת תַּקָּלָה עַל יָדָהּ. וְכֵן רָאִיתִי שֶׁכָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים זַ"ל. וְהוּא דִּקְדּוּק אֱמֶתִּי.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. מִי שֶׁשָּׁכַח לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית וּמוּסָף וְנִזְכַּר בְּמִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְאַחֲרֶיהָ מוּסָף, וְאַחַר כָּךְ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְאִם הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף קֹדֶם מִנְחָה, יָצָא.

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף ג).
ב. הָא דְּמַשְׁלִים הַתְּפִלָּה שֶׁהִפְסִיד, דַּוְקָא בִּזְמַן תְּפִלָּה, אֲבָל שֶׁלֹּא בִּזְמַן תְּפִלָּה, לֹא. (סִימָן ק"ח). הָא דְּמַשְׁלִים, הַיְנוּ בְּעוֹדוֹ עוֹסֵק בַּתְּפִלָּה הָעִקָּרִית, אַחַר שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי הִלּוּךְ ד' אַמּוֹת, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין. אֲבָל אִם הִפְסִיק וְהָלַךְ לַעֲסָקָיו, שׁוּב אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין, וְיֵשׁ חוֹלְקִין, הִלְכָךְ יִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף ד-ה).

מוּסָר
יֹאהַב צְדָקוֹת לִהְיוֹת עוֹשֶׂה וּמַעֲשֶׂה, יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים, וּכְתִיב (תְּהִלִּים יא, ז) "צַדִּיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב", וְיִפַּיֵּס הֶעָנִי.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן ט, סְעִיף קלט).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַּת צוּר - לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב מהר"י סָרוּק ז"ל דְּהַיְתָה בַּת יִפְתָּח וּמַטְרוֹנִיתָא דְּתָבְעָה לְרַב כָּהֲנָא וְאֵשֶׁת טוֹרְנְסְרוֹפּוּס, אֶפְשָׁר לִרְמֹז דְּרָאשֵׁי תֵּבוֹת "כָּזְבִּי בַּת צוּר" הוּא: כָּזְבִּי זוֹ בַּת יִפְתָּח בְּגִלְגּוּל תָּבְעָה צַדִּיק וְאֵשֶׁת רוֹפּוּס. וְדוֹק.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת
א. מוּסָף, לֵיתֵיהּ [אֵינוֹ] בַּתַּשְׁלוּמִין, שֶׁהוּא אֵינוֹ מַשְׁלִים, וְאֵין אֲחֵרִים מַשְׁלִימִין לוֹ, וּנְעִילָה הַכִּי נַמִּי אֵינָם מַפְסִיקִין בְּתַשְׁלוּמִין לֹא מִשַּׁחֲרִית לְמִנְחָה וְלֹא מִמִּנְחָה לְעַרְבִית.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף ו).
ב. הֵזִיד וְלֹא הִתְפַּלֵּל, אֵין לָהּ תַּשְׁלוּמִין אֲפִלּוּ בַּתְּפִלָּה הַסְּמוּכָה, וְאִם רָצָה יִתְפַּלֵּל נְדָבָה וְאֵין צָרִיךְ חִדּוּשׁ.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף ז).

מוּסָר
מִצְוָה שֶׁאֵין לָהּ תּוֹבְעִין, רְדוֹף אַחֲרֶיהָ בְּלֵב שָׁלֵם, וְטוֹב לָךְ.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסג).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וְשֵׁם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח - הרמ"ע זַ"ל בְּמַאֲמָר מֵאָה קְשִׁיטָה כְּתִיבַת יָד (סִימָן צ"ח), כָּתַב מִשֵּׁם יוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל, שֶׁנִּכְנְסָה בַּחַיִּים בְּגַן עֵדֶן עִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת דְּעָלַיְיהוּ אִתְּמַר

"הַיוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים", וּמְשׁוּם דְּלֵיכָּא מִידִי דְּלָא רְמִיזָא בְּאוֹרָיְתָא יְהֵיהּ שְׁמָהּ נוֹטָרִיקוֹן **ס'** רִבּוֹא חֲבֵרִים לִישָׁנָא דִּקְרָא. וְעוֹד הֶאֱרִיךְ הָרַב בִּרְמָזִים נוֹרָאִים זִלה"ה זְכוּתוֹ יָגֵן בַּעֲדֵנוּ.
(דְּבַשׁ לְפִי עֵרֶךְ שֶׁרַח)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת
א. מִתְעַסֵּק בְּצָרְכֵי צִבּוּר שֶׁפָּטוּר לְהִתְפַּלֵּל, וּמִתּוֹךְ הָעֵסֶק עָבַר זְמַן תְּפִלָּה, אֵין צָרִיךְ לְהַשְׁלִים בְּזְמַן תְּפִלָּה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ.
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף ח).
ב. מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מוּסָף וְלֹא נִזְכַּר, וַיְהִי עֶרֶב וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְאֵין שְׁהוּת לְהִתְפַּלֵּל שְׁתֵּיהֶן, יִתְפַּלֵּל מוּסָף, דְּמִנְחָה יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין. (מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן רפ"ו וּדְבַר מֹשֶׁה סִימָן כ"א).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף ט).

מוּסָר
"מֵאַהֲבָה" רָאשֵׁי תֵּבוֹת **מַחֲנִיפִין אֶת הָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה**. וּמֻתָּר לְהַחֲנִיף גַּם אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שְׁלוֹם הַבַּיִת, רַבּוֹ שֶׁיִּלַמְּדֶנּוּ תּוֹרָה, תַּלְמִידוֹ שֶׁיִּלְמַד מִמֶּנּוּ.
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסו).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
אֵשׁ זָרָה לְפָנַי ה' - שָׁמַעְתִּי כִּי בְּתַבַת "אֵשׁ זָרָה" רְמוּזִים חַטָּאוֹת שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁחָטְאוּ, כַּמְבוֹאָר בַּשַּׁ"ס וּמִדְרָשִׁים, כִּי **אֵשׁ זָרָה** רָאשֵׁי תֵּבוֹת **אֵ**ין **שׁ**וֹתִין (זָרָה), **שְׁ**תוּיִים (יַיִן), **זָ**רַע (שֶׁלֹּא נָשְׂאוּ אִשָּׁה לְהוֹלִיד בָּנִים), **רָ**חוּצִים (שֶׁנִּנְכְּסוּ בְּלִי קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם), **הוֹ**רָאָה (שֶׁהוֹרוּ הֲלָכָה בִּפְנֵי מֹשֶׁה רַבָּם).
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת
א. אֵין תַּשְׁלוּמִין לִקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ כְּלָל, לֹא לְבִרְכוֹת וְלֹא לִקְרִיאַת שְׁמַע. (מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן נ"ח).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף יו"ד).

ב. כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל לְתַשְׁלוּמִין, צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה שְׁנִיָּה לַתַּשְׁלוּמִין, וְאִם הָפַךְ לֹא יָצָא יְדֵי תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין, וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ, וְהַיְנוּ שֶׁגָּלָה דַּעְתּוֹ דְּהָרִאשׁוֹנָה אֲמָרָהּ לְתַשְׁלוּמִין.
(סִימָן ק"ח וְאַחֲרוֹנִים וּדְלָא כְּחוֹלְקִים).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף יא).

מוּסָר

חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָנֶה וְאֵין לוֹ, טוֹב שֶׁיִּפְיְסֶנּוּ שֶׁיִּמְתִּין לוֹ, וְלֹא יִדְחֲנוּ לֵךְ וְשׁוּב וְכַיּוֹצֵא, כִּי הָאֱמֶת יְסוֹד בְּנָיָן, וְכָזֶה"י בַּת נְשִׁיא מִדְיָן.
(צַפְרִיר שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קסז).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וכו' וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וכו' - אֶפְשָׁר לוֹמַר כִּי יָדוּעַ דִּגְדוּל הַדּוֹר, עָלָיו מֻטָּל לְהַנְהִיג בְּנֵי הַדּוֹר אוֹ בְּנֵי הָעִיר אֲשֶׁר תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ, וּלְהַדְרִיכָם בַּדֶּרֶךְ הַטּוֹב לִשְׁמֹר גּוּפָם מִמַּלְחָמוֹת וּמִסַּכָּנוֹת, וְלִשְׁמֹר נַפְשָׁם מֵרֶדֶת שָׁחַת, וּלְהַגִּיעָם אֶל מְחוֹז חֶפְצָן הֲלִיכָתָם לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי זֶהוּ תַּכְלִית הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לֵאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים. וְזֶה שֶׁאָמַר "אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם" וכו' לְהַצִּיל גּוּפָן מֵהַקְּמִים עֲלֵיהֶם. וְגַם "אֲשֶׁר יוֹצִיאֵם" יְחַלְּצֵם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּהִנֹּם, "וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם" לְעוֹלָם הַבָּא בְּרֹב חֲרִיצוּתוֹ, וְזֶהוּ הַכֶּפֶל.
(פְּנֵי דָוִד)

פָּרָשַׁת מַטּוֹת

יוֹם א'

הֲלָכוֹת

א. טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית, יִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, לְאַחַר שֶׁיִּתְפַּלֵּל יוֹצֵר וי"ח בָּרְכוֹת יַתְחִיל אַשְׁרֵי, וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת י"ח בִּשְׁבִיל תְּפִלַּת עַרְבִית. וּכְשֶׁמִּתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, הַמִּנְהָג לוֹמַר אַחַר מִנְחָה אַשְׁרֵי, וְיֹאמַר י"ח בְּעַד שַׁחֲרִית. וְאִם מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל הָרִאשׁוֹנָה לְעַרְבִית, לֹא יֹאמַר אַשְׁרֵי בַּלַּיְלָה, אֶלָּא יִשְׁהֶא כְּדֵי הִלּוּךְ ד' אַמּוֹת וְיֹאמַר י"ח בְּעַד מִנְחָה.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף יב).
ב. אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים עַד אַחַר תְּפִלָּה שְׁנִיָּה (הַלְּבוּשׁ וְהָרַב מָגֵן אַבְרָהָם וְכֵן עִקַּר).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף יג).

מוּסָר
אִם יַכְעִיסֶנּוּ חֲבֵרוֹ, יִשְׁתֹּק, וְאִם יְדַבֵּר לוֹ, יִהְיֶה בְּקוֹל רָצוּי וְנָמוּךְ, וְיוֹעִיל שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט גַּם בּוֹ כַּעַס. וְזֶה תּוֹעֶלֶת בְּעֵת הַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁלֹּא יִפָּרֵה וְיִרְבֶּה וְיִהְיֶה עֻקָּר שֶׁאֵינוֹ מוֹלִיד, וְאָמַר כָּל הָעָם בָּרוּךְ שֶׁעָקַר"ו', הַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ, וְהָיָה אַדִּירוֹ.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעג).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת - סָמַךְ לְפָרָשַׁת רָגָלִים, לוֹמַר שֶׁהָרְגָלִים נִקְבָּעִים עַל פִּי רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת. אִי נַמִּי סָמַךְ פָּרָשַׁת נְדָרִים לְרָגָלִים, רָמַז שֶׁלֹּא יֵאָחֵר נִדְרוֹ יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ רְגָלִים. מְפָרְשִׁים.
(חוֹמַת אֱנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת
א. שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשָּׁכַח עַרְבִית, לֹא יִתְפַּלֵּל לְמָחָר אֶלָּא שְׁתֵּי תְּפִלּוֹת, הא' בְּלַחַשׁ לְחוֹבַת שַׁחֲרִית, וְהַשְּׁנִיָּה בְּקוֹל רָם לְתַשְׁלוּמִין וְגַם לְהוֹצִיא מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי. (הָרַדְבַּ"ז סִימָן שס"א והפ"ח וְהָרַב יעב"ץ בְּסִדּוּרוֹ דַּף קמ"ט ע"ב וְכֵן עִקָּר, וּדְלָא כְּהָרַב הַמַּגִּיהַ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף קע"א שֶׁפִּקְפֵּק בָּזֶה, ועמ"ש בִּרְכֵּי יוֹסֵף וּמַחֲזִיק בָּרָכָה סִימָן רי"ג).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף יד).
ב. הֵיכָא דְּלֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית וְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, וְיָהִיב דַּעְתֵּיהּ בַּחֲזָרַת הַשַּׁ"ץ לְתַשְׁלוּמִין, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף טו).

מוּסָר
אָסוּר לִשְׁמֹחַ בְּתַקָּלַת חֲבֵרוֹ אוֹ בְּמַעוּט יְדִיעָתוֹ בַּתּוֹרָה אוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעד).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר וגו' - זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא", "נָשָׂא" רָאשֵׁי תֵּבוֹת "נֶדֶר שְׁבוּעָה אִיסָר". רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל. וּבַמִּדְרָשׁ: "אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה'", הֲדָא הוּא דִּכְתִיב "כִּי לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ". עַד כָּאן שָׁמַעְתִּי דְּיֵשׁ מִדְרָשׁ זֶה. וְאִם כֵּנִים הַדְּבָרִים פָּשׁוּט בְּמָה שֶׁאָמְרוּ אַל יֹאמַר אָדָם "לַה' קָרְבָּן", וּפֵרֵשׁ הָרַב של"ה דְּחַיְישִׁינַן שֶׁמָּא יָמוּת (אַחֲרֵי שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם ה', לְפָנֵי שֶׁיַּזְכִּיר קָרְבָּן), וְזֶה שֶׁאָמַר דִּכְתִיב "אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה'", וְהָוָה לֵיהּ לְמֵימַר "אִישׁ כִּי יִדֹּר לַה' נֶדֶר", אֶמְנָם צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "נֶדֶר לַה'"

וְהַטַּעַם שֶׁמָּא יָמוּת וְנִמְצָא מַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה, וְזֶה שֶׁאָמַר הֲדָא הוּא דִּכְתִיב "כִּי לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עִתּוֹ" דַּיְיקָא, כִּי בְּכָל עֵת מְעָתָּד לָמוּת, וּלְזֶה צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "נֶדֶר לַה'".
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּשַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַרְבִית שְׁתַּיִם שֶׁל חוֹל, מַבְדִּיל בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁזְּמַנָּהּ עַתָּה, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל בַּשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא תַּשְׁלוּמִין שֶׁל שַׁבָּת. וְאִם לֹא הִבְדִּיל בָּרִאשׁוֹנָה וְהִבְדִּיל בַּשְּׁנִיָּה, שְׁנִיָּה עָלְתָה לוֹ, רִאשׁוֹנָה לֹא עָלְתָה לוֹ, דְּכֵיוָן דְּלֹא הִבְדִּיל בָּרִאשׁוֹנָה מוּכָח שֶׁכֵּיוֵן בָּהּ לְתַשְׁלוּמִין וְלֹא יָצָא. וְאִם נִתְכַּוֵּין לְהִתְפַּלֵּל רִאשׁוֹנָה לְעַרְבִית וּשְׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין, אֶלָּא שֶׁטָּעָה וְלֹא הִבְדִּיל בָּרִאשׁוֹנָה, יָצָא. וְכֹל שֶׁאָמַר לָנוּ דְּכָךְ הָיָה דַּעְתּוֹ סַגִּי. (כֵּן עִקָּר, וְזֶה כַּוָּנַת הַפְּרִי חָדָשׁ, וְעַיֵּן מ"ש הָרַב הַמַּגִּיהַ דַּף הנז', וְדוֹק).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף טז).
ב. אִם הִבְדִּיל בִּשְׁתֵּיהֶן, אוֹ לֹא הִבְדִּיל בְּשׁוּם אֶחָד, יָצָא. וְאִם כִּיֵּון בָּרִאשׁוֹנָה לְעַרְבִית וְשָׁכַח לְהַבְדִּיל, לֹא יַבְדִּיל בַּשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא לְתַשְׁלוּמִין. אִם לֹא הִבְדִּיל בִּשְׁתֵּיהֶן וְטָעַם קֹדֶם שֶׁהִבְדִּיל, דְּקִיי"ל דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, יָצָא י"ח מִתְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין, דִּכְדִין הִתְפַּלֵּל עַרְבִית דְּיֵשׁ כּוֹס לְפָנָיו, וּכְבָר יָצָא גַּם מִתַּשְׁלוּמִין, אֶלָּא דְּאַחַר כָּךְ טָעַם וְנִתְחַיֵּב בִּתְפִלָּה. (בִּרְכֵי יוֹסֵף שָׁם).
(קֶשֶׁר גּוֹדֶל, סִימָן כב, סְעִיף טוֹב-חי).

מוּסָר

הַפּוֹגֵם פִּיו בִּדְבַר נְבֵלָה, פּוֹגֵם בְּנַפְשׁוֹ, וַאֲפִלּוּ נָחְתָּם לוֹ גְּזַר דִּין שֶׁל ע' שָׁנָה לְטוֹבָה, נֶהְפַּךְ לְרָעָה, וּמְטַמְּאִין אוֹתוֹ בְּקֶרִי אוֹ לְבַטָּלָה, וְנִדּוֹן בְּמִיתָה עוֹלָמִית, וְאֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת מ' יוֹם, וּבְהֵיכָל נֹגַהּ ו' מַלְאָכִים עִם רמ"ה כַּתּוֹת מְנַדִּין אוֹתוֹ לְמוֹצִיא לְבַטָּלָה.
(צִפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קעח).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

נָקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תֵּאָסֵף אֶל עַמֶּיךָ - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שֶׁתְּלָה אֲסִיפָתוֹ בָּזֶה. וְיֵשׁ לְהָבִין מַה צֹּרֶךְ לוֹמַר לוֹ, דַּיָּהּ לְצָרָה בְּשִׁעָתָהּ? וְאֶפְשָׁר דְּהָיָה זֶה לְהוֹדִיעוֹ דְּיִשְׂרָאֵל הֵם מְצֻטָּעָרִים בַּאֲסִיפָתוֹ וּמַכִּירִים כִּי הוּא עָמוּד הַיָּמִנִי לְהוֹשִׁיעָם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "וַיִּמָּסְרוּ", וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "עַל כָּרְחָם" וכו'.

וְעוֹד לְהַגְדִּיל שְׂכָרוֹ, דְּאַף עַל גַּב דְּיָדַע דְּתָלוּי בָּזֶה אֲסִיפָתוֹ, נִזְדָּרֵז תֵּכֶף לְקַיֵּם מִצְוָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא עַל הַסֵּדֶר.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. הִתְפַּלֵּל י"ח בְּמִנְחַת שַׁבָּת וְלֹא הִזְכִּיר שַׁבָּת, יִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם וּבַשְּׁנִיָּה לֹא יַבְדִּיל, וְיִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּתוֹרַת נְדָבָה. (אַחֲרוֹנִים). וְכֵן בְּמִנְחָה שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם לֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא, יִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם וְהַשְּׁנִיָּה נְדָבָה. וְכֵן אִם טָעָה בְּמִנְחַת יוֹם טוֹב וְהִתְפַּלֵּל י"ח. וְאִם בַּלַּיְלָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם טוֹב שֵׁנִי, יִתְפַּלֵּל לְחוֹבָה. (אַחֲרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה וְדוֹק).
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כב, סְעִיף יט-כ).

ב. שָׁכַח לְהַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּמִנְחָה, וְהָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ עֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא נִזְכַּר עַד חֲשֵׁכָה, לֹא יִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַתַּשְׁלוּמִין, דְּצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּתוֹרַת נְדָבָה, וְאֵין נְדָבָה בְּשַׁבָּת. וְכֵן לְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.
(קֶשֶׁר גּוֹדֵל, סִימָן כב, סְעִיף כא).

מוּסָר

לֹא יְקַלֵּל אִשְׁתּוֹ, שֶׁהוּא מְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ, כִּי הִיא פַּלְגָא דְּגוּפָא. וְכֵן לֹא יְקַלֵּל שׁוּם אָדָם, כִּי הוּא חֵלֶק אֱלוֹהַּ כִּבְיָכוֹל, וְנִמְצָא מְגַדֵּף כְּלַפֵּי מַעְלָה חַ"ו.
(צְפִּרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קפג).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ - אָמְרוּ זַ"ל בְּמַסֶּכֶת כַּלָּה (פֶּרֶק שֵׁנִי): אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא חֲזַרְתֶּם לְקִלְקוּלְכֶם, אָמְרוּ לוֹ "לֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ". עַד כָּאן. פֵּרוּשׁ לֹא נֶחְסַר מִמֶּנּוּ בְּחִינַת "אִישׁ", שֶׁלֹּא יֵשׁ לָנוּ חֵטְא, כִּי הַחוֹטֵא נִקְרָא בְּהֵמָה, וַאֲנָן בְּדִידָן כֻּלָּנוּ אֲנָשִׁים אִישֵׁי יִשְׂרָאֵל.
(כִּסֵּא רַחֲמִים, כַּלָּה)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. אִם נֶאֱנַס וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם שֶׁל שַׁבָּת, הָרִאשׁוֹנָה לְעַרְבִית, וְהב' לְתַשְׁלוּמִין. וְאִם הִתְפַּלֵּל הב' שֶׁל חוֹל, אֵיכָא פְּלָגְתָּא. וְלֹא יִתְפַּלֵּל נְדָבָה מִטַּעַם הָאָמוּר.
(אַחֲרוֹנִים, וְהָרֵב הַמַּגִּיהַּ בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר דַּף עק"ב).

(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף כב).
ב. הַמִּתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת שְׁתַּיִם וְהִתְפַּלֵּל רִאשׁוֹנָה "אַתָּה קִדַּשְׁתָּ" וב' "יִשְׂמַח מֹשֶׁה", אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. (הָרַב הַמַּגִּיהַ הנז' דַּף קע"ד). וְהֵינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁנִּזְרַק בְּפִיו, אֲבָל אִם דַּעְתּוֹ הָיָה לוֹמַר "אַתָּה קִדַּשְׁתָּ" לְתַשְׁלוּמִין, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל.
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף כה-כו).

מוּסָר
יְזַהֵר שֶׁלֹּא יִזְרֹק שׁוּם דָּבָר בַּחֲמָתוֹ, כִּי הוּא תִּקָּרֵבֶת לַעֲבוֹדָה זָרָה (שַׁבָּת ק"ה ע"ב), וְסִטְרָא אַחֲרָא אוֹמָרֶת דָּא קָרְבָּנָא דְּאַקְרִיב לְהוּ פְּלַנְיָא (זֹהַר ח"ב רס"ג ע"ב).
(צַפְרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קפז).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וּמִקְנָה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וגו' - פֵּרוּשׁ "רַב" שֶׁהָיוּ מְשֻׁנִּים לְשֶׁבַח מִכָּל הַצֹּאן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם בְּפָסוּק "לְצֹאנְכֶם" אֵין לוֹ דִּמְיוֹן, כִּי צֹאנוֹ שֶׁל גָּד וּרְאוּבֵן הָיוּ מְשֻׁבָּחִים וּמְשֻׁנִּים מִשְּׁאָר הַצֹּאן. עַד כָּאן דְּבָרָיו. וְאֶפְשָׁר שֶׁזֶּה רָמֶז וּמִקְנֶה "רַב", שֶׁהָיָה גָּדוֹל בְּאֵיכוּת גַּם כֵּן.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת
א. מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם, וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בַּשְּׁנִיָּה, אֵינוֹ חוֹזֵר. (כנה"ג בְּשֵׁם מהרי"ט וּדְעִמֵּיהּ וּפְרִי חָדָשׁ). אִם שָׁכַח עַרְבִית בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם וְאֵינוֹ מַזְכִּיר "אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ" בַּשְּׁנִיָּה. (הָרַדְבַּ"ז סִימָן שס"ה). אִם אָמַר "אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ" בָּרִאשׁוֹנָה וְלֹא בַּשְּׁנִיָּה, חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל. (עמ"ש הָרַב הַמַּגִּיהַ הנז' שָׁם ע"ג).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף כז-כט).
ב. מִי שֶׁהִתְפַּלֵּל רִאשׁוֹנָה לְשֵׁם מִנְחָה וְהַשְּׁנִיָּה לְתַשְׁלוּמִין, וְטָעָה בְּשֶׁל מִנְחָה שֶׁלֹּא שָׁאַל מָטָר, חוֹזֵר שֶׁל מִנְחָה וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר בִּשְׁבִיל הַתַּשְׁלוּמִין (פְּרִי חָדָשׁ). מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בַּיּוֹם שֶׁלִּפְנֵי יוֹם שְׁאֵלַת הַמָּטָר, וּמִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, יִשְׁאַל מָטָר בִּשְׁתֵּיהֶם, וְאִם לֹא שָׁאַל מָטָר בְּתַשְׁלוּמִין, בְּדִיעֲבַד יָצָא. (בִּרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן ק"ח).
(קֶשֶׁר גּוּדָל, סִימָן כב, סְעִיף ל-לא).

מוּסָר
לֹא יְקַלֵּל הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ, כִּי יֵשׁ מַלְאָכֵי חַבָּלָה הַנִּקְרָאִים אוֹרְרֵי יוֹם שֶׁעוֹנִים אָמֵן, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ אֶל הַנָּחָשׁ לְמַעְלָה וכו', כמ"ש בזה"ק (ח"ב רסו.).
(צִפּוֹרֶן שָׁמִיר, סִימָן יא, סְעִיף קפח).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה
וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמוֹ - הָרַב זֶרַע בָּרֶךְ רָמַז בְּמִדַּבֵּר לָשׁוֹן הָרַע דִּשְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה, וּבְסֵפֶר יַלְקוּט רְאוּבֵנִי רָמַז "לָהּ נֹבַח", "לָהּ" רָאשֵׁי תֵּבוֹת לָשׁוֹן הָרַע, "נֹבַח" שֶׁמְּדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע יָבוֹא בְּכֶלֶב נוֹבֵחַ. וְאֲנִי הַדַּל בְּנַחַל קְדוּמִים רָמַזְתִּי בְּהַקְדָּמַת הָרַב זֶרַע בָּרֶךְ. עַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר לְרָמֵז דְּרֵאשֵׁי תֵּבוֹת "לָהּ נֹבַח בִּשְׁמוֹ" הוּא "נָבָל", דְּהַמְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע הוּא נָבָל. וְאִם נִשְׁמַר מֵהַלָּשׁוֹן, הוּא נִקְרָא "חָסִיד" שֶׁהוּא גִּימַטְרִיָּא "נָבָל", דְּשׁוֹמֵר הַבְּרִית נִקְרָא "צַדִּיק".
(חוֹמַת אֲנָךְ)

פָּרָשַׁת מַסְעֵי

יוֹם א'

הֲלָכוֹת
א. "לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם כֹּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם". נִרְאֶה דַּאֲפִילוּ בַּזְּמַן הַזֶּה אַף עַל גַּב בְּכַמָּה עִנְיָנִים אֵין דִּין תַּלְמִיד חָכָם בַּזְּמַן הַזֶּה, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיָן זֶה לִישָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר נָהֲג, וְלֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהַתַּלְמִיד חָכָם יִהְיֶה רָשׁוּם בְּיִרְאַת חֵטְא כְּחַכְמֵי דּוֹרוֹ הַחֲשׁוּבִים, וְהַכֹּל לְשֵׁם שָׁמַיִם.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף אה"ע סִימָן ב' אוֹת ב')
ב. אִם נִרְאֶה לוֹ בֶּאֱמֶת דְּיוֹתֵר יִשּׂוּב יִהְיֶה לוֹ בְּקָחְתּוֹ בַּת יֶרֶא שָׁמַיִם פָּשׁוּט, מֵאֲשֶׁר יִקַּח בַּת גְּדוֹל הַדּוֹר לְאֵיזֶה סִבָּה, יִבְחַן הָאִשָּׁה הַהוֹגֶנֶת אֲשֶׁר לִבּוֹ נוֹטֶה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ יִשּׂוּב וְיִהְיֶה לִבּוֹ פָּנוּי עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה. וְיֵשׁ קִצַּת רְאָיָה לָזֶה מִמ"ש סֵפֶר הַחֲסִידִים (סִימָן שפ"א).
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף שָׁם אוֹת ג')

מוּסָר
"וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלֶיהָ יִקַּח". "וְהוּא" גִּימַטְרִיָּא י"ח, דְּבָן י"ח לְחֻפָּה. הַכִּי דָּרוּשׁ דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת. וְיַעַן כִּי רָאִיתִי מִי שֶׁכָּתַב שֶׁזֶּה הָיָה בִּזְמַנָּם, שֶׁהָיוּ בְּרִיאִים וַחֲזָקִים, אֲבָל עַתָּה יְכוֹלִים לְהַמְתִּין עוֹד, וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ דְּגַם משז"ל עַל בֶּן כ' שֶׁלֹּא נָשָׂא דְּכָל יָמָיו בַּעֲבֵרָה הקב"ה אוֹמֵר תִּפַּח עַצְמוֹתָיו וכו', לְפִי סְבָרָתוֹ יִשְׁתַּנֶּה הַזְּמַן עוֹד כַּמָּה שָׁנִים. וַאֲנִי הַהֶדְיוֹט אוֹמֵר

דְּאֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה דְּתוֹרָה חֲתוּמָה נִתְּנָה בְּשֵׁ"ס וּפוֹסְקִים וְאֵין לְהוֹרוֹת קוּלּוֹת בְּדָבָר שֶׁחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא תְּלוּיִ בָּזֶה. ואכמ"ל.

וְאֶפְשָׁר דְּלִרְמוֹז זֶה מִלְּבַד כִּי "וְהוּא" גִּימַטְרִיָּא י"ח, עוֹד נִרְמַז בְּסוֹפֵי תֵּבוֹת "אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח" גִּימַטְרִיָּא ח"י, וּבָא הָרֶמֶז פַּעַם ב' בְּסוֹף תֵּבוֹת, לִרְמֹז דְּגַם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בְּגָלוּת הַחֵל הַזֶּה, לֹא נִשְׁתַּנָּה הַזְּמַן, דְּהַגָּם דְּעַתָּה הַגּוֹף חַלָּשׁ, מ"מ עַתָּה הַזְּקִין הַיֵּצֶר הָרַע וְנִתְחַזֵּק בְּתֹקֶף גָּדוֹל. וְיֵשׁ טַעַם לְמִנְיָן זֶה כִּי יְסוֹד נִקְרָא ח"י, וְלָכֵן בָּן י"ח לַחֻפָּה.

(נַחַל קְדוּמִים אֱמוֹר אוֹת ג')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וכו' - אֶפְשָׁר לִרְמֹז בְּעֵרוּב פַּרְשִׁיּוֹת, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה "וַיִּקְרָא לְהֹ' נֹבַח", וְכָתַב בְּסֵפֶר יַלְקוּט רְאוּבֵנִי דְּמִדַּבֵּר לָשׁוֹן הָרַע יָבֹא בְּכֶלֶב נֹבֵחַ כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל, וְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם לֹא הָיָה בָּהֶם דְּלָטוֹרִין, וּכְבָר יָדוּעַ דְּמִדָּה טוֹבָה מְרוּבָּה, וְאֶפְשָׁר דְּמִשּׁוּם הַכִּי זָכוּ וְלֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ, דְּלֹא הָיָה לִקְלִקַּת כֶּלֶב אֲחִיזָה בָּהֶם וְהִיא נִכְנַעַת לִפְנֵיהֶם. וְזֶה רֶמֶז הַסְּמִיכוּת "וַיִּקְרָא לְהֹ' נֹבַח", שֶׁמְּדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע יָבֹא בְּכֶלֶב נוֹבֵחַ, וְכֹל קְבַל דְּנָא [וְלִעוּמַת זֹאת] "אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" שֶׁנִּשְׁמְרוּ מִלָּשׁוֹן הָרַע, יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ, שֶׁקִּלְקֵפֶת כֶּלֶב לֹא הָיָה לָהֶם אֲחִיזָה וְנִכְנָעָה לִפְנֵיהֶם.

(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ב'

הֲלָכוֹת

א. וְאָמַר אוֹמַר, שֶׁצַּוָּאַת רַבֵּנוּ יְהוּדָה הֶחָסִיד דִּשְׁנֵי אַחִים לֹא יִשְׂאוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, כָּתַב הָרַב כנה"ג (אֲבָן הָעֵזֶר סִימָן ס"ב) דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לָזֶה. וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בַּעֲנָיוּתִי בְּקוּנְטְרֵס "בְּרִית עוֹלָם". גַּם צַוָּאַת רַבֵּנוּ זַ"ל דְּחָתָן וְחָמִיו לֹא יִהְיוּ בְּשֵׁם אֶחָד, וְכֵן כַּלָּה וַחֲמוֹתָהּ, הֲגַם שֶׁרַבִּים לֹא חָשׁוּ, אֲנִי הַצָּעִיר רָאִיתִי מַעֲשִׂים שֶׁלֹּא הִצְלִיחוּ בְּזִיווּגָם...

(שו"ת יוֹסֵף אוֹמֵץ שָׁם אוֹת ב-ג)

ב. עַל הָאִשָּׁה [כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אוֹתָהּ], אִם הַגּוּנָה הִיא וַחֲבִיבָה לוֹ יְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָינוּ, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּגְמְרוּ הַשִּׁדּוּכִין, רָאוּי לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָינוּ. הָרַב מוֹר וּקְצִיעָה. וְלִי יֵרָאֶה דִּיבָּרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת. וּמָה גַּם אִם הִגִּיעַ לִיוֹתֵר מִכ' שָׁנָה, וּכְמוֹ הַצַּ"ר עָלָה לְקַיֵּם מִצְוַותָיו וְאַזְהָרַת רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וְעָלְתָה לוֹ לִיקַח אִשָּׁה הֲגוּנָה, וַדַּאי בָּעִי לְאוֹדוּיֵי וּלְשַׁבּוּחֵי, מִיהוּ עִם כֹּל זֶה יְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רכ"ג אוֹת ה')

מוסָר

כְּלָה שֶׁעֵינֶיהָ יָפוֹת, אֵין כֹּל גּוּפָה צָרִיךְ בְּדִיקָה. הַכַּוָּנָה כִּי הָאִשָּׁה עֵינָהּ צָרָה בְּאוֹרְחִים, וְאִם עֵינֶיהָ יָפוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁהִיא עַיִן טוֹבָה, וְהִיא עָלְתָה עַל מִדּוֹת הַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהּ נְדִיבוּת, אִם כֵּן אֵין כֹּל גּוּפָהּ צָרִיכָה בְּדִיקָה, כִּי אֲפִלּוּ בְּמָה שֶׁהַנָּשִׁים מִדָּתָן צָרוּת עַיִן, הִיא פְּרָשָׁה מִמִּדָּתָן, וְהִיא טוֹבַת עַיִן, כֹּל שֶׁכֵּן בִּשְׁאָר מִדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁוַּדַּאי יִהְיוּ לָהּ כְּמִדַּת חַבְרוֹתֶיהָ נָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת. הָרַב כְּלִי יָקָר פ' חַיֵּי שָׂרָה.

(מִדְבַּר קְדֵמוֹת מע' כ' אוֹת י"ג)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ - שָׁם יָרַד לְהֶם הַמָּן בִּזְכוּת שָׂרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "לוּשִׁי וַעֲשִׂי עוּגוֹת". כָּךְ כָּתוּב בְּלִקּוּטֵי גְּאוֹנֵי קַמָּאֵי אַשְׁכְּנַז בְּסֵפֶר רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זַ"ל. וְכָתַב עוֹד "יִסְכָּה" גִּימַטְרִיָּא "הַמָּן". וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר פַּעֲנַח רָזָא. עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בַּעֲנִיּוּתֵינוּ לִדְרֹשׁ לְשֶׁבַח לְשָׂרָה אִמֵּנוּ ע"ה, דְּאַבְרָהָם אע"ה אָמַר "שָׁלֹשׁ סְאִים" וּסְתָמָא הֵם קֶמַח, וְהַשִּׁיבָה שָׂרָה אע"ה "קֶמַח סֹלֶת", כְּלוֹמַר נִרְאֶה כַּוָּנָתְךָ קֶמַח, סֹלֶת אֶעֱשֶׂה, וּמִמָּה שֶׁאָמַר אַבְרָהָם כֵּן מוּכָח דְּהָאִשָּׁה עֵינָהּ צָרָה דְּכָבָר נוֹדַע דְּהָיָה וַתָּרָן גָּדוֹל, אֲבָל שָׂרָה יָצְאָה מִכְּלָלָן וְהִיא שָׂרָה וְלֹא צָרָה. הַשְׁתָּא אַתְּי שָׁפִיר דְּשָׂרָה אָמְרָה אָלוּשׁ סֹלֶת. וְלָזֶה בְּמַסָּע אָלוּשׁ זָכוּ לְמָן בִּזְכוּת שָׂרָה. וְדוֹק הֵיטֵב.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ג'

הֲלָכוֹת

א. "וְלֹא יֵשֵׁב בֵּין הָעוֹמְדִים" (מַסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ רַבָּה פ"ז). מִכָּאן קְרָא תִּגֹּר הָרַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (אֲבָן הָעֵזֶר סִימָן ס"ב) עַל הַיּוֹשְׁבִים בְּעֵת שֶׁאוֹמְרִים ז' בְּרָכוֹת בַּחֻפָּה, דְּכֵיוָן דְּנֶהֱגוּ לַעֲמֹד, מִי שֶׁהוּא יוֹשֵׁב, עוֹבֵר עַל אַזְהָרַת רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "לֹא יֵשֵׁב בֵּין הָעוֹמְדִים".

(כִּכַּר לָאֶדֶן רֵישׁ מַסֶּכֶת כַּלָּה)

ב. נְהִירְנָא שֶׁרָאִיתִי כָּתוּב לְמז"ה בֶּן הָרַב חֶסֶד לְאַבְרָהָם הוּא מהר"ר יִצְחָק זלה"ה מכת"י שֶׁחָלַם עִם הָרַב הַגָּדוֹל מהר"ר שַׁבְּתַי פולאסטרו זלה"ה שֶׁהָיָה רַב בעה"ק חֶבְרוֹן ת"ו בִּזְמַנּוֹ, וְאַחַר פְּטִירָתוֹ חָלַם עִמּוֹ וְהִשְׁבִּיעוֹ לְהָרַב הנז' בְּשֵׁם ה' צְבָאוֹת שֶׁיַּגִּיד לוֹ מַה שֶּׁאוֹמְרִים בַּשָּׁמַיִם עַל שְׁתִיַּת הַטַּאבַּאק"ו, וְאָמַר לוֹ הָרַב הנז' שֶׁהַשּׁוֹתֶה בי"ט מֵשַׁמְתִּין אוֹתוֹ, וְהַשּׁוֹתֶה בְּט' בְּאָב מְקַלְלִין אוֹתוֹ, וְכֵן לַשּׁוֹתֶה וּמַעֲלֶה עָשָׁן תַּחַת חוּפַּת חֲתָנִים, וּסִימָן עָשָׁן בְּחֻפָּה לָמָּה.

(מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן ר"י אוֹת י"ג)

מוּסָר

נָשִׂים. הת"ח כְּפִי מַה שֶׁמִּתְנַהֵג הוּא עִם הקב"ה, כֵּן אִשְׁתּוֹ מִתְנַהֶגֶת עִמּוֹ. וְזֶה סוֹד מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "זָכָה עֵזֶר, לֹא זָכָה כְּנֶגְדּוֹ", שֶׁמּוֹרֶדֶת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁהוּא מוֹרֵד בְּקוֹנוֹ. וְזֶה הַסּוֹד לֹא שַׂיָּךְ אֶלָּא לַצַּדִּיקִים. וְלָזֶה כֹּל בֶּן תּוֹרָה שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ נִשְׁמַעַת לוֹ, אֵין רָאוּי לְהִתְרַעֵם עָלֶיהָ, כִּי אִיהוּ דְּאַפְסִיד נַפְשֵׁיהּ. אָמְנָם אִם אֵינוֹ בֶּן תּוֹרָה, דָּרְךְ טֶבַע שֶׁאִשְׁתּוֹ נִשְׁמַעַת לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא יֵרֵאָה מִמֶּנּוּ. מז"ה חֶסֶד לְאַלְפִּים עֵין יַעֲקֹב (נָהָר מ"ח).

(מִדְבַּר קְדֵמוֹת מע' נ' אוֹת י"א)

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

כְּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה - "כָּלֵב" נוֹטָרִיקוֹן "כֻּלּוֹ לֵב", וְיוֹדֵעַ לְחַלֵּק וְלָתֵת לְכָל שֵׁבֶט חֵלֶק הַמַּגִּיעוֹ, "בֶּן יְפֻנֶּה" - בֵּן שֶׁפָּנָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִכָּל עִרְעוּר, דָּבָר אַחֵר בֵּן שֶׁפָּנָה מֵעֲצַת מְרַגְּלִים.

(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ד'

הֲלָכוֹת

א. חָתָן לֹא יַעֲשֶׂה כֹּל מְלָאכָה, אֲפִלּוּ מְלָאכָה קַלָּה בַּבַּיִת. וְאִם הוּא ת"ח וְרָגִיל לַעֲסֹק בְּעִיּוּן נִמְרָץ, נִרְאֶה דְּבֵימֵי חוּפָּתוֹ לֹא לִטְרִיד בְּעִיּוּנוֹ. חָתָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֻׁתָּף, מֻתָּר לַשֻּׁתָּף לִפְתֹּחַ הַחֲנוּת בִּימֵי הַחֻפָּה.

(שו"ת חַיִּים שָׁאַל ח"ב סִימָן ל"ח אוֹת ס')

ב. הַמַּחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ, יְבָרֵךְ בִּרְכַּת נִשּׂוּאִין, וְכֵן יְבָרֵךְ ז' בְּרָכוֹת בִּסְעֻדָּה רִאשׁוֹנָה. מִיהוּ אֵין לְבָרֵךְ "שֶׁהַשִּׂמְחָה בִּמְעוֹנוֹ", כֵּיוָן דְּאֵינָהּ שִׂמְחָה שְׁלֵמָה.

(שו"ת חַיִּים שָׁאַל שָׁם אוֹת נ"ז)

מוּסָר

הַמִּסְתַּכֵּל בְּצוּרַת עַכּו"ם אֵינָהוּ וְאַבִיזַרְיֵיהוּ, גּוֹרֵם דְּהִסְתַּכְּלוּתוֹ מְקַלְקֶלֶת הַצּוּרָה. וְאֶפְשָׁר דְּהַיְנוּ דְּקָרוּ לְרַבִּי מְנַחֵם בֶּן סִימַאי בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים דְּלֹא אִסְתַּכֵּל בְּצוּרָתָא (פְּסָחִים קד:, עֲבוֹדָה זָרָה נ.), כִּי כָּל מָקוֹם קְדֻשָּׁה שָׁם גֶּדֶר עֶרְוָה (ויק"ר כד, ו), וְהָיָה נִזְהָר מְאֹד אַף בְּצוּרָתָא דְּזוּזָא.

(צִפֹּרֶן שָׁמִיר, סִימָן ז, סְעִיף קט).

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

אֶלְיָדָד בֶּן כִּסְלוֹן - נוֹטָרִיקוֹן "אֵלִי דַּד", כְּלוֹמַר שֶׁהַקָּבָּ"ה מַשְׁפִּיעַ וּמַסְפִּיק לִי חָכְמָה כְּמוֹ שֶׁמַּסְפִּיק לַיּוֹנֵק מִן הַדַּד, "בֶּן כִּסְלוֹן" - בֵּן שֶׁשָּׂם כִּסְלוֹנוֹ וּבִטְחוֹנוֹ בהקב"ה.
(נַחַל קְדוּמִים)

יוֹם ה'

הֲלָכוֹת

א. מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, אֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְכֵן אֵינָהּ דּוֹחָה אֲפִלּוּ יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת. כֵּן פָּסַק מָרָן בְּיו"ד סִימָן רס"ו, וְכֵן הִסְכִּים ברשב"ץ בִּתְשׁוּבוֹתָיו (ח"ג סִימָן רפ"ד), וְכֵן רָאוּי לְהוֹרוֹת, דְּלֹא כְּדַעַת הָרַב ש"ך שָׁם דְּכָתַב דְּהָעִיקָּר כְּדַעַת הַרַמְבַּ"ם וסמ"ג וְכָל בּוֹ לְהַתִּיר בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי.
(מחב"ר או"ח סִימָן של"א אוֹת ד')

ב. מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, אֵין מָלִין אוֹתוֹ בְּיוֹם ה', כֵּיוָן דְּיוֹם ג' הוּא בְּשַׁבָּת וְהוּא בְּסַכָּנָה, יָבוֹאוּ לְחַלֵּל עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לָמוּל בַּיּוֹם הַו', דְּכָל ג' יָמִים הוּא בְּסַכָּנָה, וּכְמִנְהַג שֶׁכָּתַב הכנה"ג.
(בִּרְכֵּי יוֹסֵף יו"ד סִימָן רס"ב אוֹת ב')

מוּסָר

הָרַב מהר"ר צֶמַח צָרְפָתִי, הָיָה חוֹלֶה כִּשְׁנָתַיִם בְּדַמֶּשֶׂק, וְאִיתְרַחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא, וְהִ' רִחֵם עָלָיו שָׁלַח מַלְאָכוֹ וְיִרְפָּאֵהוּ, וּכְמוֹ רֶגַע חָזַר לִבְרִיאוּתוֹ וְאֵיתָנוֹ. וְהַמַּעֲשֶׂה נוֹרָא, כִּי סִפֵּר הָרַב זַ"ל שֶׁנִּגְלָה אֵלָיו אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב, וְאָמַר לוֹ שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו לִלְמוֹד כֹּל לֵיל בְּרִית מִילָה לְכָל הַיְלוּדִים בָּעִיר וְיִתְרַפֵּא, וּמֵהַיּוֹם הַהוּא כָּךְ הָיָה מִנְהָגוֹ לֵילֵךְ לַיִל שֶׁלִּפְנֵי הַמִּילָה בְּמָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה.
(שֵׁם הַגְּדוֹלִים ח"ב סוֹף מע' ז')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וְהַקְרִיבָם - לְשׁוֹן הִפְעִיל מִקְרִיאָה, כִּי מִקְלָט הָיָה כָּתוּב עַל פָּרָשַׁת דְּרָכִים. שֵׁשׁ הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט, הַלָּמֶ"ד מוֹרֶה אַף בְּלִי כִּיוּן קְלִיטָה, וְלֹא כֵּן הָאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר. הָרַב הַגָּדוֹל מהר"ר וִידַאל צָרְפָתִי זַ"ל. וּדְבָרָיו חַיִּים.
(חוֹמַת אֲנָךְ)

יוֹם ו'

הֲלָכוֹת

א. מְנָהָג וָתִיקִין נָאֶה וְיָאֶה לָמוּל וְלִהְיוֹת סַנְדָּק בִּתְפִלִּין.
(מַרְאִית הָעַיִן בְּלִקּוּטִים סִימָן ב')
ב. כָּתַב הָרַב עֵיר וְקָדִישׁ הָרַב רֹאשִׁית חָכְמָה דְּצָרִיךְ לְכַבֵּד הַסְּפָרִים, וּמִזֶּה נִלְמַד לְבַטֵּל מַה שֶּׁנָּהֲגוּ לְהַנִּיחַ סֵפֶר פָּתוּחַ לִפְנֵי הַמִּילָה עַל כִּסֵּא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לָטוֹב יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, דְּהוּא בִּזּוּי הַתּוֹרָה לְהַשְׁאִיר הַסֵּפֶר פָּתוּחַ, וְאֵין טַעַם לַמִּנְהָג.
(כִּסֵּא רַחֲמִים פ"ג ממס' סוֹפְרִים ה' י"ד)

מוּסָר

מִילָה. מִלְּבַד הֱיוֹתָהּ מִצְוָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, עִקַּר הַתּוֹרָה וְקַבָּלַת הָאֱלֹהוּת וְקִיּוּם הָעוֹלָם. בֹּא וּרְאֵה כִּי "בְּרִית" גִּימַטְרִיָּא "תּוֹרָה" (עִם הַכּוֹלֵל), וְנִכְרְתוּ עָלֶיהָ י"ג בְּרִיתוֹת, וַאֲפִלּוּ אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה לֹא נִקְרָא "שָׁלֵם" עַד שֶׁמָּל, וְעוֹד בָּהּ כַּהֲנָה וְכַהֲנָה כַּיָּדוּעַ מֵרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. עוֹד יֵשׁ בָּהּ כַּמָּה סְגֻלּוֹת: א'. עוֹצֶרֶת הַמַּגֵּפָה. ב'. רוֹאֶה פְּנֵי שְׁכִינָה. ג'. זוֹכֶה לִנְבוּאָה שְׁלֵמָה. ד'. אֵינוֹ רוֹאֶה פְּנֵי גֵּיהִנֹּם. ה'. אוֹיְבָיו נוֹפְלִים תַּחְתָּיו. ו'. תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת. הָרַב עֵיר וְקָדִישׁ הָרַשְׁבָּ"א הַלֵּוִי בס' מְנוֹת הַלֵּוִי.
(מִדְבַּר קְדֵמוֹת מע' מ' אוֹת ה')

חִדּוּשׁ עַל הַפָּרָשָׁה

וַיָּשֶׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וכו' - הַטַּעַם כִּי בְּמוֹתוֹ יְלַקֵּט עִמּוֹ כֹּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּאִזְלִין עַרְטִילָאִין, וְאָז עוֹלֶה עִמּוֹ נִשְׁמַת הַנִּרְצָח, וְלָכֵן אַחַר שֶׁזֶּה הַנִּרְצָח הוֹלֵךְ אֶל הַמְּנוּחָה, אָז גַּם כֵּן הָרוֹצֵחַ יָשׁוּב אֶל נַחֲלָתוֹ. וְכֵן הָיוּ נוֹהֲגִים הַכְּנַעֲנִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיוּ מַכְנִיסִים מֵתֵיהֶם בַּאֲרוֹנוֹת בְּמְעָרוֹת עַד מוֹת אֶחָד גְּדוֹל הַדּוֹר, וְאָז מוֹלִיכִים כֻּלָּם לִקְבֹרוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם, כִּי עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַגָּדוֹל יְנוּחוּ בְּמִשְׁכְּבוֹתָם עַל מְנוּחָתָם כֹּל הַשְּׁאָר. וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁעָבְרוּ הַמְרַגְּלִים, מֵת אִיּוֹב שֶׁהָיָה גָּדוֹל הַדּוֹר וְהוֹצִיאוּ אֲרוֹנוֹתֵיהֶם, לָכֵן חָשְׁבוּ הַמְרַגְּלִים שֶׁהָאָרֶץ הִיא אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ. לִקּוּטֵי גּוּרֵי הָאֲרִ"י זַ"ל כְּתִיבַת יָד.
(דְּבַשׁ לְפִי עֵרֶךְ כֹּהֵן)